

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

2022-2026.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Гимназија у Рашки

БР. 295 / 2

РАШКА 01.07.2022

Школски одбор Гимназије у Рашки у складу са чланом 119.став 1. тачка 2. Закона о основама система образовања и васпитања, на седници одржаној 01.07.2022.године једногласно је донео следећу

ОДЛУКУ

**Усваја се Школски програм Гимназије у Рашки за
период 2022-2026. године**

Председник Школског одбора

Борко Зечевић

Кратка ретроспектива рада и развоја школе

Гимназија у Рашки основана је Решењем Народног одбора општине Рашка, број 1024. од 5.2.1963.године. Од дана оснивања до 1978.године школа егзистира као самостална васпитно-образовна организација. Године 1978. формиран је Мешовити образовни центар за усмерено образовање и васпитање, за чији је рад, Решењем Републичког секретаријата за образовање и науку СР Србије, број 022-49/78-08 („Службени гласник СР Србије“, број 31/78), дата сагласност да Гимназија буде у саставу овог Центра.

Полазећи од закључака Скупштине Србије од маја 1983.године о рационализацији мрежа и капацитета средњих школа у свим регионалним међуопштинским заједницама у СР Србији ван САП, усвојен је Програм развоја мрежа и капацитета средњих школа. Према овом Програму извршена је трансформација Мешовитог образовног центра за средње усмерено образовање и васпитање у Образовни центар „25. мај“ на чији је рад Републички комитет за образовање и физичку културу, Решењем број 022-302-82-08 („Службени гласник СРС“, број 3/82), дао сагласност.

У Образовном центру Гимназија је имала природно-математичку и културно-језичку струку, и као таква егзистирала је пуних дванаест година.

Законом о средњем образовању и васпитању из 1990.године, утврђена су два основна типа средње школе: гимназија као опште-образовна школа и средња стручна школа.

Одлуком Скупштине СР Србије о броју, структури и просторном распореду средњих школа („Службени гласник СРС“, број 25/90 и 55/90; „Службени гласник РС“, број 30/91), и Одлуком Владе Републике Србије о мрежи средњих школа („Службени гласник СРС“, број 25/90 и 55/90; „Службени гласник РС“, број 30/91), и Одлуком Владе Републике Србије о мрежи средњих школа у Републици Србији („Службени гласник РС“, број 7/93), општини Рашка поново је враћена Гимназија са друштвено-језичким и природно-математичким смером као самостална образовно-васпитна организација.

Гимназија у Рашки је организована као установа, и као таква, Решењем рег.бр. 1-300-00 од 8.4.1991.године, уписана је у регистар код Општинског привредног суда у Краљеву.

Решењем Министарства просвете Републике Србије 022-05-138/93-03 од 11.3.1994.године испуњени су прописани услови да школа остварује наставни план и програм Гимназије друштвено-језичког и природно-матемаатичког смера у I, II, III и IV разреду.

Школа данас има 15 одељења: 4 у друштвено- језичком смеру, осам у природно-математичком смеру и три одељења ученика са посебним способностима за рачунарство и информатику.

МАТЕРИЈАЛНО-ТЕХНИЧКИ УСЛОВИ РАДА

Општи подаци о школи

Назив школе- Гимназија

Адреса> Милуна Ивановића 2, 36350 Рашка

Број телефона: 036/737-043

Сајт школе: www.gimnazijaraska.edu.rs

Е-адреса: direktor@gimnazijaraska.edu.rs

sekretar@gimnazijaraska.edu.rs

pedagog@gimnazijaraska.edu.rs

racun@gimnazijaraska.edu.rs

Просторни услови рада

Укупна површина школске зграде износи 1530m². Објекат школске зграде обухвата приземље, високо приземље, два спрата и поткровље у ком се налазе наставне просторије које одговарају стандардима за средње школе.

Структура школског простора:
• 14 учионица опште намене
• 2 специјализоване учионице
• 2 кабинета за рачунарство и информатику
• Кабинет за физику
• Кабинет за биологију
• Наставничка канцеларија
• Канцеларија за директора школе
• 3 канцеларије за рачуноводствене послове, секретарске и педагошке
• библиотека
• Друге просторије (магацински простор, ходници, степениште, тоалети и друго)

Поред сопственог школског простора, Гимназија у Рашки, користи кабинет за хемију у делу зграде СШ „Краљица Јелена“.

Школа нема сопствену физкултурну салу већ користи простор Спортске хале која је у непосредној близини, у чијој је изградњи и учествовала (Уговор о удруживању средстава за изградњу хале број 583 од 12.12.1983.године).

Гимназија у Рашки располаже, заједно са школом „Краљица Јелена“, школским двориштем величине 400m² и спортским теренима за рукомет, кошарку и одбојку величине 650m².

Грејање просторија школа ће решити у сарадњи са ОШ „Рашка“ и СШ „Краљица Јелена“.

ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ РАДА

- **Закон о основама система образовања и васпитања**, „ Службени гласник РС“ бр. 88/2017, 27/2018; 10/2019; 6/2020; 129/21;
- **Закон о средњем образовању и васпитању**, "Службени гласник РС" бр.55/13; 101/17; 27/18; 6/20; 52/21; 129/21;
- **Закон о средњој школи**, 55/13;
- **Закон о уџбеницима**, "Службени гласник РС", бр. 68/15 и 113/17; 27/18;
- **Правилник о плану уџбеника**, 9/16; 10/16; 10/17; 11/19; 7/21;
- **Правилник о критеријумима и стандардима за финансирање установе која обавља делатност средњег образовања и васпитања**"Службени гласник РС", бр. 72/15; 84/15; 73/16; 45/18;106/20 и 115/2020.
- **Правилник о упису ученика у средњу школу**, "Службени гласник РС", бр.42/22; 57/22; 67/22;
- **Правилник о евиденцији у средњој школи**, "Службени гласник РС", бр. 56/19;
- **Правилник о оцењивању ученика у средњој школи**, "Службени гласник РС", бр.82/15; и 59/2020.
- **Правилник о плану и програму наставе и учења за гимназију**, “Службени гласник РС“ – број 4/2020;12/2020; 15/2020; 1/221; 3/2021 и 7/2021;
- **Правилник о наставном плану и програму предмета Верска настава за средње школе** “Службени гласник РС“ –број 6/03, 23/04; 9/05 и 11/16;
- **Правилник о степену и врсти образовања наставника, стручних сарадника и помоћних наставника у гимназији**, “Просветни гласник”, број 15/13; 11/16; 2/17; 11/17; 13/18; 7/19; 2/22; 3/2020; 14/2020; и 1/2021.
- **Правилник о програму свих облика рада стручних сарадника** "Службени гласник РС -Просветни гласник" бр. 5/12; 6/2021.
- **Правилник о дозволи за рад наставника, васпитача и стручних сарадника**, "Службени гласник РС" бр. 22/05, 51/08, 88/15, 105/15 и 48/16; 9/22;

- Правилник о наставном плану и програму за гимназију за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику 5/2017; 15/2019; 7/20 и 6/2021.
- Правилник о програму опште и уметничке матуре 11/2017.

Општа акта школе:

1. Статут Гимназије у Рашки
2. Правилник о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика за време боравка школи и свих активности које организује школа
3. Правила понашања у школи
4. Пословник о раду Школског одбора
5. Пословник о раду Савета родитеља
6. Пословник о раду Ученичког парламента
7. Правилник о дисциплинској и материјалној одговорности запослених
8. Правилник о дисциплинској и материјалној одговорности ученика
9. Правилник о испитима
10. Правилник о похваљивању и награђивању ученика

ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА ГИМНАЗИЈЕ У РАШКИ (2022 – 2026.)

Школским програмом ближе се одређује начин на који школа образује и васпитава ученике ради стицања знања, вештина и ставова неопходних за даље образовање и запошљавање, успоставља организациону структуру засновану на тимском раду и одговорности сваког запосленог за остваривање утврђених циљева, као и повезивање са послодавцима и удружењима послодаваца и преузимае свог дела одговорности за развој животне средине

Циљеви и задаци програма образовања су:

- развој интелектуалних капацитета и знања ученика у складу са њиховим развојним потребама, могућностима и интересовањима;
- подстицање и развој физичких и здравствених способности ученика
- оспособљавање за рад, даље образовање и самостално учење, у складу са начелима сталног усавршавања и начелима доживотног учења;
- оспособљавање ученика за активно стицање знања, тимски рад и сарадњу у процесу наставе;
- подстицање и развијање способности ученика, упознавање и даље усавршавање талентоване деце;
- подстицање и развијање радозналости и жеље за учењем као и отворености за нове садржаје и нове облике учења код ученика;
- оспособљавање за самостално и одговорно доношење одлука које се односе на сопствени развој и будући живот;
- развијање свести о државној и националној припадности, неговање српске традиције и културе, као и традиције и културе националних мањина;
- омогућавање укључивања у процесе европског и међународног повезивања;
- развијање свести о значају заштите и очувања природе и животне средине;
- усвајање, разумевање и развој основних социјалних и моралних вредности демократски уређеног, хуманог и толерантног друштва;

- уважавање плурализма вредности и омогућавање, подстицање и изградња сопственог система вредности и вредносних ставова који се темеље на начелима различитости и добробити за све;
- развијање код ученика радозналости и отворености за културе традиционалних цркава и верских заједница, као и етничке и верске толеранције, јачање поверења међу децом и ученицима и спречавање понашања која нарушавају остваривање права на различитост;
- поштовање права деце, људских и грађанских права и основних слобода и развијање способности за живот у демократски уређеном друштву;
- развијање и неговање другарства и пријатељства, усвајање вредности заједничког живота и подстицање индивидуалне одговорности.

Образовање и васпитање у Гимназији у Рашки оствариће се на основу овог школског програма.

Овим школским програмом обезбеђује се остваривање плана наставе и учења од првог до четвртог разреда средњег општег образовања и васпитања, као и потреба ученика и родитеља, школе и јединице локалне самоуправе. Садржи обавезни и изборни део, као и остале облике образовно-васпитног рада.

Обавезни део плана наставе и учења садржи основне предмете и садржаје који су обавезни за све ученике од првог до четвртог разреда.

У школи се реализује верска настава и грађанско васпитање, а почев од школске 2018/19. године и настава нових изборних програма. Ови програми додатно доприносе професионалном развоју ученика и повезивању школског и ваншколског учења. План за први и други разред садржи листу од шест изборних програма, од којих је школа у обавези да ученицима понуди четири, а ученик изабере два. У трећем разреду од понуђених девет програма, школа бира пет, а ученици два. Предмете одабране у трећем разреду, ученици настављају да слушају у четвртог. Организација наставе спроводи се према званичним упутствима Министарства просвете у складу са одредбама Правилника о норми и врсти стручне спреме.

Приликом уписа у први, други и трећи разред ученици и њихови родитељи су упознати са садржајем изборних предмета, након чега су направили избор између верске наставе и грађанског васпитања и определили се за два од четири, односно пет понуђених изборних програма. Ученицима првог и другог разреда понуђени су следећи изборни програми: Језик, медији и култура, Примењене науке, Уметност и дизајн и Здравље и спорт.

Ученици трећег разреда при упису бирају по два од понуђених пет изборних програма, које ће слушати у трећем и четвртном разреду без могућности промене. Ученицима су понуђени: Примењене науке 1 (за усмерење ка медицинским наукама), Примењене науке 2 (за усмерење ка техничким наукама), образовање за одрживи развој, Религије и цивилизације и Уметност и дизајн.

НАЗИВ, ВРСТА И ТРАЈАЊЕ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА КОЈЕ ШКОЛА ОСТВАРУЈЕ И ЈЕЗИК НА КОМЕ СЕ ОСТВАРУЈЕ ПРОГРАМ

Гимназија у Рашки остварује програм образовања и васпитања у четворогодишњем трајању и то за следеће смерове:

- друштвенојезички смер
- природно-математички смер
- одељење за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику

Образовно-васпитни рад остварује се на српском језику.

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ СМЕРОВА

Р.б.	Смер	Број одељења
1.	Друштвено-језички смер	4
2.	Природно- математички смер	8
3.	Одељење за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику	3

Планови и програми наставе и учења за Гимназију објављени су у

- **Правилник о плану и програму наставе и учења за гимназију**, “Службени гласник РС“ – број 4/2020; 7/2020;12/2020; 15/2020; 1/221; 3/2021 и 7/2021
- **Правилник о наставном плану и програму предмета Верска настава за средње школе** “Службени гласник РС“ –број 6/03, 23/04; 9/05 и 11/16;
- **Правилник о наставном плану и програму за гимназију за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику** 5/2017; 15/2019; 7/20 и 6/2021.

РАСПОРЕД РАДНИХ НЕДЕЉА У ТОКУ НАСТАВНЕ ГОДИНЕ

разред	Разредно часовна настава (наставне недеље- дани)	Настава у блоку (наставне недеље- дани)	матура	Укупан број	
				Наставних недеља и дана	Радних недеља и дана
I	37		-	37	37
	185		-	185	185
II	37		-	37	37
	185		-	185	185
III	37		-	37	37
	185		-	185	185
IV	33		4 недеље	33	37
	165		20 матура	165	185

Школски програм Гимназије у Рашки 2022-2026

ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ, ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ И МОДУЛИ ПО ОБРАЗОВНИМ ПРОФИЛИМА И РАЗРЕДИМА

ДРУШТВЕНО-ЈЕЗИЧКИ СМЕР		Први разред				Други разред				Трећи разред				Четврти разред			
		нед.		год.		нед.		год.		нед.		год.		нед.		год.	
ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ		т	в	т	в	т	в	т	в	т	в	т	в	т	в	т	в
1	Српски језик и књижевност	4		148		4		148		5		185		5		165	
2	Први страни језик	2		74		2	0,5	74	18,5	3	1	111	37	1	2	33	66
3	Латински језик	2		74		2		74									
4	Социологија													3		99	
5	Психологија					2		74									
6	Филозофија									1	0,5	37	18,5	3		99	
7	Историја	2		74		2		74		3		111		3		99	
8	Географија	2		74		2		74		2		74					
9	Биологија	2		74		2		74		1	0,5	37	18,5				
10	Математика	4		148		3		111		3		111		3		99	
11	Физика	2		74		1	0,5	37	18,5	1	0,5	37	18,5	1	0,5	33	16,5
12	Хемија	2		74		1	0,5	37	18,5								
13	Рачунарство и информатика		2		74		2		74		1		37		1		33
14	Музичка култура	1		37		1		37		1		37		1		33	
15	Ликовна култура	1		37		1		37		1		37		1		33	
16	Физичко и здравствено васпитање	2		74		2		74		2		74		2		74	
ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ																	
1.	Верска настава/Грађанско васпитање	1		37		1		37		1		37		1		33	
2.	Други страни језик ³	2		74		1	0,5	37	18,5	1	0,5	37	18,5	1	0,5	33	16,5
3.	Изборни програми ⁴	2		74		2		74		4		148		4		132	

Школски програм Гимназије у Рашки 2022-2026

ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ СМЕР		Први разред				Други разред				Трећи разред				Четврти разред			
		нед.		год.		нед.		год.		нед.		год.		нед.		год.	
ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ		т	в	т	в	т	в	т	в	т	в	т	в	т	в	т	в
1	Српски језик и књижевност	4		148		3		111		3		111		4		132	
2	Први страни језик	2		74		1	0,5	37	18,5	1	0,5	37	18,5	1	0,5	33	16,5
3	Латински језик	2		74													
4	Социологија													2		66	
5	Психологија					2		74									
6	Филозофија									2		74		2		66	
7	Историја	2		74		2		74		2		74					
8	Географија	2		74		2		74		2		74					
9	Биологија	2		74		1	1	37	37	2	0,5	74	18,5	1	1	33	33
10	Математика	4		148		5		185		5		185		5		165	
11	Физика	2		74		2	1	74	37	2	0,5	74	18,5	3	1	99	33
12	Хемија	2		74		2	1	74	37	2	1	74	37	2		66	
13	Рачунарство и информатика		2		74		2		74		1		37		2		66
14	Музичка култура	1		37			0,5		18,5								
15	Ликовна култура	1		37			0,5		18,5								
16	Физичко и здравствено васпитање	2		74		2		74		2		74		74		74	
ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ																	
1.	Верска настава/Грађанско васпитање	1		37		1		37		1		37		1		33	
2.	Други страни језик ³	2		74		1	0,5	37	18,5	1	0,5	37	18,5	1	0,5	33	16,5
3.	Изборни програми ⁴	2		74		2		74		4		148		4		132	

Школски програм Гимназије у Рашки 2022-2026

УЧЕНИЦИ СА ПОСЕБНИМ СПОСОБНОСТИМА ЗА РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКУ 2020-		Први разред					Други разред					Трећи разред					Четврти разред				
		нед.		год.			нед.		год.			нед.		год.			нед.		год.		
ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ		т	в	т	в	б	т	в	т	в	б	т	в	т	в	б	т	в	т	в	б
1	Српски језик и књижевност	4		148			3		111			3		111			4		132		
2	Страни језик	2		74			2		74			2		74			2		66		
3	Историја	2		74			2		74												
4	Географија	2		74			2		74												
5	Музичка култура	1		37																	
6	Физика	2		74			3		111			3		111			4		132		
7	Хемија	2		74			2		74												
8	Физичко и здравствено васпитање	2		74			2		74			2		74			2		66		
9	Математика	5		185			5		185			5		185			5		165		
10	Дискретна математика											2		74							
11	Биологија											3		111			3		99		
12	Психологија						2		74												
13	Ликовна култура											1		37							
14	Социологија																2		66		
15	Филозофија																2		66		
16	Примена рачунара	1	2	37	74			2		74			2		74						

Школски програм Гимназије у Рашки 2022-2026

17	Програмирање	2	3	74	111		2	3	74	111			3		111					
18	Рачунарски системи	2		74																
19	Оперативни системи и рачунарске мреже						2		74											
20	Објективно оријентисано програмирање											1	3	37	111					
21	Базе података											1	1	37	37		1	2	33	66
22	Програмске парадигме																	3		99
23	Веб програмирање																	2		66
ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ																				
1.	Верска настава/Грађанско васпитање	1		37			1		37			1		37			1		33	

Школски програм Гимназије у Рашки 2022-2026

УЧЕНИЦИ СА ПОСЕБНИМ СПОСОБНОСТИМА ЗА РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКУ 2019-2023.		Први разред					Други разред					Трећи разред					Четврти разред				
		нед.		год.			нед.		год.			нед.		год.			нед.		год.		
ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ		т	в	т	в	б	т	в	т	в	б	т	в	т	в	б	т	в	т	в	б
1	Српски језик и књижевност	4		144			3		108			3		105			4		124		
2	Страни језик	2		72			2		72			2		70			2		62		
3	Историја	2		72			2		72												
4	Географија	2		72			2		72												
5	Музичка култура	1		36																	
6	Физика	2		72			3		108			3		105			4		124		
7	Хемија	2		72			2		72												
8	Физичко васпитање	2		72			2		72			2		70			2		62		
9	Математика	5		180			5		180			5		175			5		155		
10	Дискретна математика						2		72												
11	Биологија											3		105			3		93		
12	Психологија											2		70							
13	Ликовна култура											1		35							
14	Социологија са правима грађана																2		62		
15	Филозофија																2		62		

Школски програм Гимназије у Рашки 2022-2026

16	Примена рачунара	1	2	36	72			2		72			2		70						
17	Програмирање	1	2	36	72	30	1	2	36	72	30		2		70	30					
18	Рачунарски системи	2		72																	
19	Оперативни системи и рачунарске мреже						2		72												
20	Објективно оријентисано програмирање											1	2	35	70	30					
21	Базе података												2		70			2		62	30
22	Програмске парадигме																	2		62	30
23	Веб програмирање																	2		62	
ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ																					
1.	Верска настава/Грађанско васпитање	1		36			1		36			1		35			1		31		

ОСТАЛИ ОБАВЕЗНИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА ТОКОМ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ

	ПРВИ РАЗРЕД	ДРУГИ РАЗРЕД	ТРЕЋИ РАЗРЕД	ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	УКУПНО
Час одељенског старешине	72 часа	72 часа	70 часова	62 часа	276 часова
Додатни рад *	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 120 часова
Допунски рад *	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 120 часова
Припремни рад *	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 120 часова

* Реализују се по потреби.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРИНЦИПА, ЦИЉЕВА И ИСХОДА ОБРАЗОВАЊА И СТАНДАРДА ПОСТИГНУЋА, НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА ПРОПИСАНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА И ВРСТЕ АКТИВНОСТИ У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ

Начин остваривања принципа, циљева, и исхода образовања и стандарда постигнућа

Образовање и васпитање у Гимназији у Рашки остварује се у складу са циљевима који су дефинисани Законом којим се уређују основе система образовања и васпитања, и то:

- развој кључних компетенција неопходних за даље образовање и активну улогу грађанина за живот у савременом друштву;
- оспособљавање за самостално доношење одлука о избору занимања и даљег образовања;
- свест о важности здравља и безбедности, укључујући и безбедност и здравље на раду;
- оспособљавање за решавање проблема, комуникацију и тимски рад;
- поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрастне равноправности, толеранције и уважавања различитости;
- развој мотивације за учење, оспособљавање за самостално учење, самоиницијативе, способност самовредновања и изражавања сопственог мишљења.

Начин остваривања принципа образовања и васпитања

Систем образовања и васпитања у Гимназији у Рашки мора да обезбеди за све ученике:

- Једнако право и доступност образовања и васпитања без дискриминације и издвајања по основу пола, социјалне, културне, етничке, религијске или друге припадности, месту боравка, односно пребивалишта, материјалног или здравственог стања, тешкоћа и сметњи у развоју и инвалидитета, као и по другим основама;
- Квалитетно и уравнотежено образовање и васпитање, засновано на тековинама и достигнућима савремене науке и прилагођено узрастним и личним образовним потребама сваког ученика;
- Образовање и васпитање у демократски уређеној и социјално одговорној установи у којој се негује отвореност, сарадња, толеранција, свест о културној и цивилизацијској повезаности у свету, посвећеност основним моралним вредностима, вредностима

правде, истине, солидарности, слободе, поштења и одговорности и у којој је осигурано пуно поштовање права ученика;

- Усмереност образовања и васпитања на ученике кроз разноврсне облике наставе, учења и оцењивања којима се излази у сусрет различитим потребама ученика, развија мотивација за учење и подиже квалитет постигнућа;
- једнаке могућности за образовање и васпитање на свим нивоима и врстама образовања и васпитања, у складу са потребама и интересовањима ученика, без препрека за промене, настављање и употпуњавање образовања и образовање током целог живота;

Систем образовања и васпитања својом организацијом и садржајима обезбеђује и:

- Ефикасну сарадњу са породицом укључивањем родитеља, односно старатеља ради успешног остваривања постављених циљева образовања и васпитања;
- Разноврсне облике сарадње са организацијама надлежним за послове запошљавања и локалном заједницом и широм друштвеном средином како би се постигао пун склад између индивидуалног и друштвеног интереса у образовању и васпитању;
- Ефикасност, економичност и флексибилност организације система ради постизања што бољег учинка;
- Отвореност према педагошким и организационим иновацијама.

У остваривању принципа, посебна пажња посвећује се:

- Адекватној припремљености за школско учење и за прелазак на више нивое образовања и васпитања;
- Могућности да ученици са изузетним способностима (талентовани), без обзира на сопствене материјалне услове имају приступ одговарајућим нивоима образовања и установама, као и идентификацији, праћењу и стимулисању ученика са изузетним способностима, као будућег научног потенцијала;
- Смањењу стопе осипања из система образовања и васпитања;
- Каријерном вођењу и саветовању запослених и ученика усмереном ка личном развоју појединца и напредовању у образовном и професионалном смислу;
- Остваривању права на образовање, без угрожавања других права детета и других људских права.

Начин остваривања циљева образовања и васпитања

Циљеви образовања и васпитања јесу:

- пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
- стицање квалитетних знања, вештина и ставова које су свима неопходне за лично остварење и развој, запослење и стицање и развијање основних компетенција у погледу комуникације на матерњем језику, комуникације на страним језицима, математичке писмености и основних компетенција у науци и технологији, дигиталне компетенције, компетенције учења како се учи, међуљудске и грађанске компетенције и културног изражавања;
- развој стваралачких способности, креативности, естетске перцепције и укуса;
- развој способности проналажења, анализирања, примене и саопштавања информација, уз вешто и ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија;
- оспособљавање за решавање проблема, повезивање и примену знања и вештина у даљем образовању, професионалном раду и свакодневном животу ради унапређивања личног живота и економског, социјалног и демократског развоја друштва;
- развој мотивације за учење, оспособљавање за самостално учење, учење и образовање током целог живота и укључивање у међународне образовне и професионалне процесе;
- развој свести о себи, самоиницијативе, способности самовредновања и изражавања свог мишљења;
- оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
- оспособљавање за рад и занимање стварањем стручних компетенција, у складу са захтевима занимања, потребама тржишта рада, развојем савремене науке, економије, технике и технологије;
- развој и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
- развој свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине, еколошке етике и заштите животиња;
- развој способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности, квалитетне и ефикасне сарадње са другима и способности за тимски рад и неговање другарства и пријатељства;
- развијање способности за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву заснованом на поштовању људских и грађанских права, права на различитост и бризи за друге, као и основних вредности правде, истине, слободе, поштења и личне одговорности;

- формирање ставова, уверења и система вредности, развој личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности држави Србији, поштовање и неговање српског језика и свог језика, традиције и културе српског народа, националних мањина и етничких заједница, других народа, развијање мултикултурализма, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
- развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, толеранције и уважавање различитости;
- повећање образовног нивоа становништва и развој Републике Србије као државе засноване на знању.

Начин остваривања исхода образовања и васпитања

Општи исходи образовања и васпитања резултат су целокупног процеса образовања и васпитања којим се обезбеђује да ученици стекну знања, вештине и вредносне ставове који ће допринети њиховом развоју и успеху, развоју и успеху њихових породица, заједнице и друштва у целини.

Систем образовања и васпитања у школи мора да обезбеди све услове да ученици постижу опште исходе, односно буду оспособљени да:

- усвајају и изграђују знање, примењују и размењују стечено знање;
- науче како да уче и да користе свој ум;
- овладају знањима и вештинама потребним за наставак школовања и укључивање у свет рада;
- идентификују и решавају проблеме и доносе одлуке користећи критичко и креативно мишљење;
- раде ефикасно са другима као чланови тима, групе, организације и заједнице;
- одговорно и ефикасно управљају собом и својим активностима;
- прикупљају, анализирају, организују и критички процењују информације;
- ефикасно комуницирају користећи се разноврсним вербалним, визуелним и симболичким средствима;
- ефикасно и критички користе научна и технолошка знања, уз показивање одговорности према свом животу, животу других и животној средини;
- схватају свет као целину повезаних система и приликом решавања конкретних проблема разумеју да нису изоловани;

- покрећу и спремно прихватају промене, преузимају одговорност и имају предузетнички приступ и јасну оријентацију ка остварењу циљева и постизању успеха.

Остваривање општих исхода образовања и васпитања обезбеђује се укупним образовно-васпитним процесом на свим нивоима образовања, кроз све облике, начине и садржаје рада.

Начин остваривања стандарда постигнућа образовања и васпитања

Начин остваривања стандарда постигнућа реализује се у складу са Правилником о општим стандардима постигнућа за крај општег средњег образовања и средњег стручног образовања у делу општеобразовних предмета.

Међупредметне компетенције се заснивају на интегрисању различитих знања и вештина које се развијају у оквиру различитих предмета и на основу наставног програма. Дефинисане су као обавезне, али, због специфичног положаја у наставном процесу, очекивани исходи одређени су само на основном нивоу.

Рад на међупредметним компетенцијама конкурентан је раду на садржајима и компетенцијама које су непосредно везане за одређене предмете. Зато оне морају да буду део свакодневног наставног контекста у којем се учење одвија, као што и одговорност за њихово развијање носи комплетан наставни процес, дакле, сви наставници и школски предмети са којима ученик ради.

То значи да подржавање међупредметних компетенција тражи заједничко планирање на нивоу школских тимова, комплекснији рад наставника на часу, као и већу аутономију школе и наставника у реализацији образовних исхода.

Међупредметне компетенције као најрелевантније за адекватну припрему ученика за будући живот су:

1. Компетенција за целоживотно учење

- Ученик уме да планира време за учење и да организује процес учења и управља њим.
- Активно конструише знање; уочава структуру градива, активно селекује познато од непознатог, битно од небитног; уме да резимира и елаборира основне идеје.
- Ефикасно користи различите стратегије учења, прилагођава их природи градива и циљевима учења.

- Познаје различите врсте текстова и уме да изабере адекватну стратегију читања.
- Разликује чињенице од интерпретација, ставова, веровања и мишљења; препознаје и продукује аргументацију за одређену тезу, разликује аргументе према снази и релевантности.
- Уме да процени сопствену успешност у учењу;

2. Вештина комуникације

- Активно доприноси неговању културе дијалога, уважавању и неговању различитости и поштовању основних норми комуникације.
- Ученик познаје специфичне карактеристике различитих модалитета комуникације (усмена и писана, непосредна и посредована комуникација, нпр. телефоном, преко интернета).
- Уме јасно да искаже одређени садржај, усмено и писано, и да га прилагоди захтевима и карактеристикама ситуације: поштује жанровске карактеристике, ограничења у погледу дужине, намену презентације и потребе аудиторијума.
- Уважава саговорника – реагује на садржај комуникације, а не на личност саговорника; идентификује позицију (тачку гледишта) саговорника и уме да процени адекватност аргументације и контрааргументације за ту позицију.
- У ситуацији комуникације, изражава своје ставове, мишљења, осећања, вредности и идентитете на позитиван, конструктиван и аргументован начин како би остварио своје циљеве и проширио разумевање света, других људи и заједница.
- Ученик користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне, техничке и уметничке дисциплине.

3. Рад с подацима и информацијама

- Зна да је за разумевање догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке.
- Уме да пореди различите изворе и начине добијања података, да процењује њихову поузданост и препозна могуће узроке грешке.
- Користи табеларни и графички приказ података и уме да овако приказане податке чита, тумачи и примењује.

- Користи информационе технологије за чување, презентацију и основну обраду података.
- Зна разлику између података и њиховог тумачења, зна да исти подаци, у зависности од контекста, могу имати различита тумачења и да тумачења могу да буду пристрасна.
- Разуме разлику између јавних и приватних података, зна које податке може да добије од надлежних институција и користи основна правила чувања приватности података

4. Дигитална компетенција

- Уме да претражује, процењује релевантност и поузданост, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа ИКТ средства (уређаје, софтверске производе и електронске услуге).
- Изражава се у електронском облику коришћењем одговарајућих ИКТ средстава, укључујући мултимедијално изражавање и изражавање са елементима формално дефинисаних нотација карактеристичних за коришћена ИКТ средства (нпр. адресе, упити, команде, формуле, процедуре и сл. изражене у одговарајућој нотацији).
- Помоћу ИКТ уме да представи, организује, структурира и форматира информације користећи на ефикасан начин могућности датог ИКТ средства.
- Приликом решавања проблема уме да одабере одговарајућа ИКТ средства, као и да прилагоди начин решавања проблема могућностима тих ИКТ средстава.
- Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.
- Препознаје ризике и опасности при коришћењу ИКТ и у односу на то одговорно поступа

5. Решавање проблема

- Испитујући проблемску ситуацију, ученик идентификује ограничења и релевантне карактеристике проблемске ситуације и разуме како су оне међусобно повезане.
- Ученик проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације.
- Ученик упоређује различита могућа решења проблемске ситуације преко релевантних критеријума, уме да објасни шта су предности и слабе стране различитих решења и да се определи за боље решење.

- Ученик припрема примену изабраног решења, прати његову примену усклађујући се са новим сазнањима које стиче током примене датог решења и успева да реши проблемску ситуацију.
- Ученик вреднује примену датог решења, идентификује његове добре и слабе стране и формулише препоруке за наредно искуство са истим или сличним проблемским ситуацијама.

6. Вештина сарадње

- Конструктивно, аргументовано и креативно доприноси раду групе, усаглашавању и остварењу заједничких циљева.
- Доприноси постизању договора о правилима заједничког рада и придржава их се током заједничког рада.
- Активно слуша и поставља релевантна питања поштујући саговорнике и сараднике, а дискусију заснива на аргументима.
- Конструктивно доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима и при томе поштује друге као равноправне чланове групе.
- Ангажује се у реализацији преузетих обавеза у оквиру групног рада на одговоран, истрајан и креативан начин.
- Учествује у критичком, аргументованом и конструктивном преиспитивању рада групе и учествује у унапређивању рада групе.

7. Вештине за живот у демократском друштву

- Активно учествује у животу школе и заједнице тако што поштује друге учеснике као једнако вредне аутономне особе и њихова људска и мањинска права и тако што се супротставља различитим формама насиља и дискриминације.
- Својим активностима у школи и заједници афирмише дух толеранције, равноправности и дијалога.
- Критички и аргументовано учествује у разматрању отворених питања за која је заинтересован поштујући разлике у мишљењу и интересима и даје лични допринос постизању договора.
- Има осећање припадности одређеним културним заједницама, локалној заједници, региону у којем живи, ширем друштву, држави Србији и међународним организацијама у које је Србија укључена.
- Изражава на афирмативан начин свој идентитет и поштује другачије културе и традиције и тако доприноси духу интеркултуралности.

- На изборима уме да се определи за политичке идеје и програме за које сматра да на најбољи начин доприносе остварењу личне и друштвене добити и поштује право других на другачије опредељење.
- Залаже се за солидарност и учествује у хуманитарним активностима.

8. Брига за здравље

- Познаје основне састојке хране и промене које утичу на њен квалитет; разуме значај правилне исхране и адекватне прераде хране за очување здравља.
- Познаје карактеристике основних заразних болести, њихове изазиваче и мере превенције.
- Разуме значај лекова и правилног начина њихове употребе за очување здравља.
- Познаје могуће последице коришћења никотина, алкохола и других психоактивних супстанци.
- Бира стил живота имајући на уму добре стране и ризике тог избора (нпр. активно бављење спортом, вегетаријанска исхрана).
- Уме да пружи прву помоћ.

9. Еколошка компетенција

- Разуме концепт здравог и безбедног окружења (вода, ваздух, земљиште) за живот људи и спреман је да се активно ангажује у заштити и унапређењу квалитета живота у заједници.
- Показује разумевање и спремност за ангажовање у заштити природе и управљању ресурсима тако да се не угрожава могућност будућих генерација да задовоље своје потребе.
- Процењује ризике и користи од употребе неких супстанци по околину и здравље људи и одговорно поступа са њима (правилно их складишти и одлаже отпад).
- Познаје факторе који утичу на загађење земљишта, воде и ваздуха, разуме и предвиђа последице њихове употребе.
- Увиђа предности и недостатке коришћења различитих извора енергије.
- Разуме значај и користи могућности рециклирања.

10. Естетска компетенција

- Позитивно вреднује допринос културе и уметности развоју људске заједнице; свестан је међусобних утицаја културе, науке, уметности и технологије.
- Показује осетљивост за естетску димензију у свакодневном животу и има критички однос према употреби и злоупотреби естетике.
- Има изграђене преференције уметничких и културних стилова и користи их за обогаћивање личног искуства.
- Повезује уметничка и културна дела са историјским, друштвеним и географским контекстом њиховог настанка.
- Уме да анализира и критички вреднује уметничка дела која су представници различитих стилова и епоха, као и дела која одступају од карактеристика доминантних праваца.
- Вреднује алтернативне уметничке форме и изразе (субкултурна дела)

11. Иницијативност и оријентација ка предузетништву

- Ученик разуме важност личне активације и показује иницијативу у упознавању са карактеристикама тржишта рада (захтеви појединих радних места, начин функционисања институција, позиционирање у свету бизниса).
- Разуме принципе функционисања тржишта рада и схвата неопходност сталног усавршавања у складу са развојем тржишта и захтевима послодаваца.
- Уме да идентификује и адекватно представи своје способности и вештине („јаке стране“);
- уме да напише CV и мотивационо писмо.
- Уме да искаже и заступа своје идеје, и да утиче на друге, кроз развој вештине јавног говора, преговарања и решавања конфликта.
- Има способност постављања адекватних и реалних циљева процењујући и прихватајући ризике; планира ресурсе и управља њима (знања и вештине, време, новац, технологије и други ресурси) и усредсређен је на постизање циљева. Зна да комуницира с послодавцима; уме да преговара; спреман је да обавља праксу

**НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА ПРОПИСАНИХ ПЛАНОВА И
ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА**

План и програм наставе и учења јесте основа за доношење школског програма и доноси се у складу са утврђеним принципима, циљевима и стандардима постигнућа.

План и програм наставе и учења се остварује кроз:

- редовну наставу (кроз обавезне наставне предмете – општеобразовни предмети и изборне наставне програме)
- остале обавезне облике образовно-васпитног рада (час одељењског старешине, додатна настава, допунска настава)
- факултативне ваннаставне активности (екскурзије, излети, студијска путовања, слободне активности ученика – секције, културна и јавна делатност школе).

Часови редовне наставе, осталих обавезних облика образовно-васпитног рада, факултативне ваннаставне активности се изводе у учионицама школе. Наставни програм обухвата два изборна програма – верска настава и грађанско васпитање – од којих ученик обавезно бира један према својим склоностима и два изборна пакета које ученик бира у првом разреду са могућношћу промене у другом разреду након чега се у трећем разреду опредељује за нова два изборна пакета која учи до краја школовања.

Наставни планови средњег образовања и васпитања садрже:

- обавезне предмете по разредима;
- изборне предмете по разредима;
- облике образовно-васпитног рада (редовна, допунска и додатна настава и остали облици образовно-васпитног рада);
- годишњи и недељни фонд часова по предметима и облицима образовно-васпитног рада.

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Циљ учења *српског језика и књижевности* је унапређивање језичке и функционалне писмености; стицање и неговање језичке и књижевне културе; оспособљавање за тумачење и вредновање књижевних дела; афирмисање и прихватање вредности хумани-стичког образовања и васпитања ученика; развијање личног, националног и културног идентитета, љубави према матерњем језику, традицији и култури српског народа и других народа и етничких заједница.

Општа предметна компетенција

Има знања из области српског језика и српске и светске књижевности. Влада усменом и писаном комуникацијом: говори и пише поштујући књижевнојезичку норму, уобличава логичан и стилски складан говорени и писани текст, разуме и критички промишља оно што прочита, има развијен речник. Чита, доживљава и тумачи књижевно дело; користи читање да боље разуме себе, друге и свет око себе; прочитао је најважнија књижевна дела из националне и светске културне баштине. Има навику и потребу да развија говорну и читалачку културу, како ради сопственог усавршавања тако и ради очувања и богаћења националне културе.

Основни ниво

Говори јасно и течно, поштујући књижевнојезичку норму; има културу слушања туђег излагања. Саставља једноставнији говорени или писани текст који је логичан, добро структуриран и стилски складан; користи оба писма (дајући предност ћирилици), влада основним писаним жанровима потребним за школовање и учешће у друштвеном животу. У различите сврхе чита књижевне и неуметничке текстове средње тежине, разуме књижевни и неуметнички текст средње сложености и критички промишља једноставнији књижевни и неуметнички текст.

Има основна знања о језику уопште; разликује књижевни српски језик од дијалекта и има потребу да учи, чува и негује књижевни језик. Има основна знања о гласовима, речима и реченицама српског језика и зна да примени одређена граматичка правила у говору и писању. Има развијен речник, у складу са средњим нивоом образовања, а речи употребљава у складу са приликом.

Познаје ауторе дела из обавезног школског програма и локализује их у контекст стваралачког опуса и у књижевноисторијски контекст. Наводи основне књижевноисторијске и поетичке одлике стилских епоха, праваца и формација у развоју српске и светске књижевности и повезује их са делима и писцима из обавезне лектире школског програма. Уочава и примерима аргуентује основне поетичке, језичке, естетске и структурне особине књижевних дела из обавезне школске лектире. Формира читалачке навике и знања схватајући значај читања за сопствени духовни развој.

Средњи ниво

Говори пред аудиторијумом о темама из области језика, књижевности и културе; саставља сложенији говорени или писани текст, прецизно износи идеје; у различите сврхе чита теже књижевне и неуметничке текстове и има изграђен читалачки укус својствен образованом човеку; разуме и критички промишља сложенији књижевни и неуметнички текст.

Има шира знања о језику уопште и основна знања о језицима у свету. Зна основне особине дијалеката српског језика и смешта развој књижевног језика код Срба у друштвени, историјски и културни контекст. Има шира знања о гласовима, речима и реченицама српског језика и та знања уме да примени у говору и писању. Има богат речник и види језик као низ могућности које му служе да се прецизно изрази.

Тумачи кључне чиниоце структуре књижевног текста као и његове тематске, идејне, поетичке, стилске, језичке, композиционе и жанровске особине. Познаје књижевне термине и адекватно их примењује у тумачењу књижевних дела предвиђених програмом. Самостално уочава и анализира проблеме у књижевном делу и уме да аргуентује своје ставове на основу примарног текста. Користи препоручену и ширу, секундарну литературу у тумачењу књижевних дела предвиђених програмом.

Напредни ниво

Дискутује о сложеним темама из језика, књижевности и културе које су предвиђене градивом; има развијене говорничке вештине; пише стручни текст на теме из језика и књижевности; продубљено критички промишља сложенији књижевни и неуметнички текст, укључујући и ауторове стилске поступке; изграђује свест о себи као читаоцу.

Има детаљнија знања о језику уопште, као и о граматици српског језика. Има основна знања о речницима и структури речничког чланка.

Критички чита, тумачи и вреднује сложенија књижевна дела из обавезног школског програма, као и додатна (изборна). Користи више метода, гледишта и компаративни приступ у тумачењу књижевног текста. Свој суд о књижевном делу аргументовано износи стално имајући на уму примарни текст, као и друге текстове, анализирајући и поредећи њихове поетичке, естетске, структурне и лингвистичке одлике, укључујући и сложеније стилске поступке. Шири читалачка знања и примењује стратегије читања које су усаглашене са типом књижевног дела и са читалачким циљевима (доживљај, истраживање, стваралаштво).

Специфична предметна компетенција: ЈЕЗИК

Основни ниво

Има основна знања о томе шта је језик уопште и које функције има; поштује свој језик и поштује друге језике. Зна основне податке о дијалектима српског језика и о дијалекатској основи књижевног језика; подједнако цени екавски и ијекавски изговор као равноправне изговоре српског књижевног језика; има основна знања о развоју књижевног језика, писма и правописа код Срба. Има основна знања о гласовима српског језика; познаје врсте и подврсте речи, примењује језичку норму у вези са облицима речи и у вези са њиховим грађењем; правилно склапа реченицу и уме да анализира реченице грађене по основним моделима. Има основна знања о значењу речи; познаје најважније речнике српског језика и уме да се њима користи. Уме да износи властите ставове говорећи јасно и течно, поштујући књижевнојезичку норму и правила учтивости; има културу слушања туђег излагања. Овладао је складним писањем једноставнијих форми и основних жанрова (писмо, биографија, молба, жалба, захтев, ПП презентација и сл.), користећи компетентно оба писма, дајући предност ћирилици и примењујући основна правила језичке норме. На крају школовања саставља матурски рад поштујући правила израде стручног рада.

Средњи ниво

Има шира знања о језику уопште и основна знања о језицима у свету, њиховој међусобној сродности и типовима. Зна основне особине дијалеката српског језика и основна правила екавског и ијекавског изговора. Има шира знања о гласовима српског језика; зна правила о наглашавању речи и разликује књижевни од некњижевног акцента; има шира знања

о врстама и подврстама речи, њиховим облицима и начинима њиховог грађења; познаје врсте реченица и анализира реченице грађене по различитим моделима. Има богат речник и уме да употреби одговарајућу реч у складу са приликом; усмерен је ка богаћењу сопственог речника. Изражајно чита и негује сопствени говор. Саставља сложеније писане текстове о различитим темама поштујући језичку норму. Користи стручну литературу и пише складно извештај и реферат.

Напредни ниво

Има детаљнија знања о језику уопште и детаљнија знања о граматици српског језика (акцентима, саставу речи, значењу падежа и глаголских облика, структури реченице); познаје структуру речничког чланка. Говори о одабраним темама као вешт говорник; пажљиво слуша и процењује вербалну и невербалну реакцију свог саговорника и томе прилагођава свој говор. Складно пише есеј, стручни текст и новински чланак доследно примењујући књижевнојезичку норму.

Специфична предметна компетенција: КЊИЖЕВНОСТ

Основни ниво

Редовно чита књижевна дела из обавезног школског програма, зна значајне представнике и дела из светске и српске књижевности. Укратко описује своја осећања и доживљај књижевног или другог уметничког дела. Уочава и наводи основне поетичке, естетске и структурне особине књижевног и неуметничког текста погодног за обраду градива из језика и књижевности; уме да их именује и илуструје. Разуме књижевни и неуметнички текст: препознаје њихову сврху, издваја главне идеје текста; прати развој одређене идеје у тексту; наводи примере из текста и цитира део/делове да би анализирао текст или поткрепио сопствену аргументацију; резимира и парафразира делове текста и текст у целини. Издвојене проблеме анализира у основним слојевима значења. Основне књижевне термине доводи у функционалну везу са примерима из књижевног текста. Разуме зашто је читање важно за формирање и унапређивање своје личности, богаћење лексичког фонда. Развија своје читалачке способности. Разуме значај књижевности за формирање језичког, литерарног, културног и националног идентитета. Схвата значај очувања књижевне баштине и књижевне културе.

Средњи ниво

Тумачи књижевна дела из обавезног школског програма и поседује основна знања о књижевноисторијском и поетичком контексту који та дела одређује. Самостално уочава и анализира значењске и стилске аспекте књижевног дела и уме да аргументује своје ставове на основу примарног текста. Разуме и описује функцију језика у стваралачком процесу. У тумачењу књижевног дела примењује адекватне методе и гледишта усклађена са методологијом науке о књижевности. Познаје књижевнонаучне, естетске и лингвистичке чињенице и уважава их приликом обраде појединачних дела, стилских епоха и праваца у развоју српске и светске књижевности. На истраживачки и стваралачки начин стиче знања и читалачке вештине, који су у функцији проучавања различитих књижевних дела и жанрова и развијања литерарног, језичког, културног и националног идентитета. Има изграђене читалачке навике и читалачки укус својствен културном и образованом човеку. Примењује сложене стратегије читања. Мења аналитичке приступе за које оцени да нису сврсисходни. Процењује колико одређене структурне, језичке, стилске и значењске одлике текста утичу на његово разумевање.

Напредни ниво

Анализира поетичке, естетске и структурне одлике књижевног текста. Поуздано позиционира књижевни текст у књижевнотеоријски и књижевноисторијски контекст. Примењује одговарајуће поступке тумачења адекватне књижевном делу и њима сагласну терминологију. Користи више метода и гледишта и компаративни приступ да употпуни своје разумевање и критички суд о књижевном делу. Самостално уочава и тумачи проблеме у књижевном делу и своје ставове уме да аргументује на основу примарног текста и литерарно-филолошког контекста. Критички повезује примарни текст са самостално изабраном секундарном литературом. Самостално одабира дела за читање према одређеном критеријуму, даје предлоге за читање и образлаже их. Познаје и примењује начине/стратегије читања усаглашене са типом текста (књижевним и неуметничким) и са жанром књижевног дела. Разуме улогу читања у сопственом развоју, али и у развоју друштва. Има развијену, критичку свест о својим читалачким способностима.

Друштвено - језички смер

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Књижевност	101	75	26
2.	Језик	21	10	11
3.	Језичка култура	26	18	8
укупно		148	103	45

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Књижевност	101	75	26
2.	Језик	21	10	11
3.	Језичка култура	26	18	8
Укупно		148	103	45

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Књижевност	114	81	33
2.	Језик	36	24	12
3.	Језичка култура	35	5	30
Укупно		185	110	75

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Књижевност	105	82	23
2.	Језик	35	21	14
3.	Језичка култура	25	1	24
Укупно		165	104	61

Природно-математички смер

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Књижевност	101	75	26
2.	Језик	21	10	11
3.	Језичка култура	26	18	8
укупно		148	103	45

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Књижевност	65	49	16
2.	Језик	25	4	21
3.	Језичка култура	21	4	17
укупно		111	57	54

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Књижевност	61	41	20
2.	Језик	28	13	15
3.	Језичка култура	22	5	17
укупно		111	59	42

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Књижевност	78	50	20
2.	Језик	32	7	25
3.	Језичка култура	22	1	21
укупно		132	58	74

ПРВИ СТРАНИ ЈЕЗИК

Циљ учења *страног језика* је да ученик усвајањем функционалних знања ојезичком систему и култури и унапређивањем стратегија учења страног језика развије комуникативну компетенцију, оспособи се за писмену и усмену комуникацију, интеркултурално разумевање и професионални развој.

Општа предметна компетенција

Ученик влада језичким вештинама и знањима која му омогућавају да на страном језику разуме текстове које слуша или чита у приватном, јавном, образовном или професионалном контексту; комуницира писмено или усмено у формалним и неформалним ситуацијама. Посредујући у усменој или писаној комуникацији, ученик преноси поруке са страног на матерњи (први) језик и обрнуто.

Владање страном језиком ученику омогућава стицање знања из различитих области која примењује у свакодневном животу, образовању и раду. Учењем страног језика ученик развија креативност, критичко мишљење, вештине комуникације, самосталност и сарадњу, уважавање различитости култура и културу дијалога.

Основни ниво

Ученик користи страни језик у мери која му помаже да разуме садржај усмене поруке и кратке једноставне информације у вези са личним интересовањем и познатим областима и активностима. Учествује у уобичајеном, свакодневном разговору, чита и проналази жељену информацију у текстовима са темом од непосредног личног интереса. Пише о различитим аспектима из непосредног окружења и ради сопствених потреба.

Средњи ниво

Ученик користи страни језик да разуме суштину текста или да учествује у разговору или дискусији (нпр. школа, забава, спорт); сналази се у не/предвидивим ситуацијама када му је неопходно да користи страни језик и/или да у кратком усменом излагању оствари свој интерес. Пише о властитом искуству, описује своје утиске, планове и очекивања.

Напредни ниво

Ученик користи страни језик да активно учествује у усменој комуникацији; да прати дужа и сложенија излагања или дискусије о конкретним или апстрактним темама из познатих општих или стручних тематских области, као и да објашњава своје ставове и/или образлаже различите предлоге. Чита и пише текстове о широком спектру тема у складу са општим и властитим интересовањима.

Специфична предметна компетенција: РЕЦЕПЦИЈА

(слушање и читање)

Основни ниво

Ученик разуме уобичајене изразе и схвата општи смисао свакодневне комуникације изговорене споро и разговетно. Користећи основно лингвистичко знање, чита краће текстове написане стандардним језиком, разноврсног садржаја из свакодневног живота и/или блиских области или струке, у којима преовлађују фреквентне речи и изрази.

Средњи ниво

Ученик разуме основне елементе разговетног говора у свакодневним ситуацијама и једноставна излагања и презентације из блиских области изговорене стандардним језиком и релативно споро. У тексту, из домена личног интересовања и делатности, у коме преовлађују сложене језичке структуре, ученик разуме општи смисао и допунске информације, користећи различите технике/врсте читања.

Напредни ниво

Ученик разуме суштину и детаље опширнијих излагања или разговора у којима се користи стандардни језик, мења ритам, стил и тон разговора, а у вези са садржајима из ширег интересовања ученика. Ученик разуме дуже текстове различитог садржаја (нпр. адаптирана или оригинална прозна књижевна дела, актуелни новински чланци и извештаји); брзину и технику читања подешава према тексту који чита.

Специфична предметна компетенција: ПРОДУКЦИЈА
(говор и писање)

Основни ниво

Ученик у свакодневним ситуацијама пише или даје усмена упутства, писмено или усмено размењује информације о уобичајеним општим и блиским темама. Користећи једноставне изразе, фразе и језичке структуре, пише кратке забелешке, поруке и писма, и/или према моделу пише једноставне текстове нпр. описе особа и догађаја из познатих области.

Средњи ниво

Ученик без припреме започиње и води разговор, износи усмено или писмено мишљење о темама из домена личног интересовања, образовања, културе и сл. Користећи разноврсне језичке структуре, шири фонд речи и изрази, ученик усмено или писмено извештава, излаже и/или према упутству пише компактни текст поштујући правописну норму и основна правила организације текста.

Напредни ниво

Ученик са сигурношћу, течно и спонтано, учествује у усменој или писменој комуникацији, говори, извештава, преводи и/или самостално пише текстове о темама и садржајима из ширег круга интересовања; користећи информације и аргументе из различитих извора, износи ставове и преноси мишљење, размењује, проверава и потврђује информације. Ученик према потреби води формалну или неформалну преписку, доследно примењујући правописну норму, језичка правила и правила организације текста.

Друштвено - језички смер

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	GREAT BRITAIN	7	2	5
2.	FAMOUS PEOPLE	7	3	4
3.	THREATS TO EARTH	8	3	5
4.	GOOD MORNING, AMERICA	9	3	6
5.	TRADITIONAL FESTIVALS	8	2	6
6.	OUR GREEN PLANET	7	3	4
7.	THE MEDIA	8	3	5
8.	THE GENERATION GAP	7	4	3
9.	A FRIEND IN NEED IS A FRIEND INDEED	9	2	7
10.	HOLIDAY DESTINATIONS	4	1	3
Укупно		74	26	48

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Window on the world	9	2	7
2.	Heroes	11	2	9
3.	Work and Leisure	11	2	9
4.	Planet Earth	10	2	8
5.	That's strange	8	2	6
6.	On the move	10	2	8

Школски програм Гимназије у Рашки 2022-2026

7.	Up-to-date	8	2	6
8.	Human nature	7	2	5
Укупно		74	16	58
Вежбе		18,5		

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	ADVENTURE	12	3	9
2.	STORIES	14	3	11
3.	WHEELS	13	3	10
4.	THE MEDIA	18	2	16
5.	PEOPLE	12	3	9
6.	LEARNING	14	3	11
7.	CAREERS	15	3	12
8.	CULTURE SHOCK	13	3	10
Укупно		111	23	88
Вежбе		37		

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	All over the world	6	2	4
2.	Beyond limits	5	1	4
3.	What the future holds	6	2	4
4.	Showbiz	5	1	4
5.	Express yourself	6	2	4
6.	Body and mind	5	1	4
Укупно		33	9	24
Вежбе		66		

Природно-математички смер

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	GREAT BRITAIN	7	2	5
2.	FAMOUS PEOPLE	7	3	4
3.	THREATS TO EARTH	8	3	5
4.	GOOD MORNING, AMERICA	9	3	6
5.	TRADITIONAL FESTIVALS	8	2	6
6.	OUR GREEN PLANET	7	3	4
7.	THE MEDIA	8	3	5
8.	THE GENERATION GAP	7	4	3
9.	A FRIEND IN NEED IS A FRIEND INDEED	9	2	7
10.	HOLIDAY DESTINATIONS	4	1	3
Укупно		74	26	48

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Window on the world	9	2	7
2.	Heroes	9	2	7
3.	Work and Leisure	10	2	8
4.	Planet Earth	9	2	7
Укупно		37	8	29
Вежбе		18,5		

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	ADVENTURE	6	2	4
2.	STORIES	5	1	4
3.	WHEELS	6	2	4
4.	THE MEDIA	5	1	4
5.	PEOPLE	6	2	4
6.	LEARNING	5	1	4
7.	CAREERS	2	1	1
8.	CULTURE SHOCK	2	1	1
Укупно		37	11	26
Вежбе		18,5		

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	All over the world	6	2	4
2.	Beyond limits	5	1	4
3.	What the future holds	6	2	4
4.	Showbiz	5	1	4
5.	Express yourself	6	2	4
6.	Body and mind	5	1	4
Укупно		33	9	24
Вежбе		16,5		

ЛАТИНСКИ ЈЕЗИК

Циљ учења *латинског језика* јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему латинског језика и римској култури оспособи за разумевање, превођење и интерпретацију прилагођеног текста, препознавање утицаја латинског језика на уобличавање лексике и фразеологије у савременим језицима и уочавање значаја културног наслеђа античке културе.

Опште предметне компетенције

Општа предметна компетенција или језичка комуникативна компетенција обухвата поседовање свести о језику као комуникационом средству, располагање основном језичком писменошћу и схватање повезаности између језикâ и културних идентитета. Она омогућава ученику да се користи једноставним језичким средствима у циљу обављања елементарне писмене и усмене комуникације, остваривања интеракције и преношења информативних и других садржаја из полазног језика ка циљном и обрнуто, у приватном, јавном и образовном контексту.

Основни ниво

Ученик разуме главне информације у најједноставнијим писаним и усменим исказима. У усменом и писаном општењу користи најједноставнија језичка средства. Познаје основне граматичке и лексичке елементе. Разуме основне појаве и процесе циљне културе.

Средњи ниво

Ученик разуме препознатљиве и предвидиве информације у фреквентнијим и једноставнијим врстама писаних текстова и форма усменог општења, а које се односе на њему блиске ситуације и појаве. Користи типске фразе, готове изразе, конструкције и просте реченице за формулисање конкретних исказа. Познаје одређени број правилних граматичких елемената и структура и основну лексику из домена сопствене свакодневице и непосредног интересовања. Поседује свест о суштинским сличностима и разликама између своје и циљне културе.

Напредни ниво

Ученик разуме већи број речи и израза у усменој и писаној комуникацији. Поседује елементарни репертоар језичких средстава за савладавање типичних и уобичајених

комуникативних ситуација. Ученик познаје већину једноставнијих и одређени број сложенијих граматичких правила и фреквентне лексике. Ученик прихвата постојање разлика између сопствене и циљне културе и прилагођава своје понашање основним општеприхваћеним друштвеним конвенцијама.

Специфичне предметне компетенције:

Функционално-прагматичка компетенција

Функционално-прагматичка компетенција представља комуникативну компетенцију у ужем смислу и обухвата умеће рецепције (разумевања говора и разумевања писаног текста), умеће продукције (писано и усмено изражавање), умеће интеракције и умеће језичког посредовања (медијације).

Основни ниво

Ученик разуме најфреквентније речи и изразе, као и најједноставније писане текстуалне форме. Уме да обави основне комуникативне активности (поздрављање, представљање, добродошлица, опраштање, захваљивање, пружање информација о себи).

Средњи ниво

Ученик разуме уобичајене речи, изразе, фразе и кратке везане усмене исказе и записе. Сналази се у кратким и увежбаним комуникационим секвенцама и улогама, уз употребу научених и уобичајених фраза и формула.

Напредни ниво

Ученик разуме фреквентне и уобичајене писане и усмене исказе, као и кратке, једноставне текстове и усмене прилоге везане за познате теме, појаве и догађаје. Обавља основне језичке функције у писаном и усменом општењу.

Лингвистичка компетенција

Лингвистичка компетенција се односи на познавање и разумевање принципа функционисања и употребе језика и обухвата фонолошко-фонетска, правописна, лексичка, семантичка, граматичка (морфосинтаксичка) знања.

Основни ниво

Ученик познаје изговор фреквентних, понављаних и меморисаних гласова, као и неких најчешћих гласовних група. Повезује гласове и начин(е) њиховог записивања у увежбаним речима. Познаје ограничени број регуларних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру научног континента језичких средстава. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за савладавање основних комуникативних активности.

Средњи ниво

Ученик познаје исправан изговор већине гласова и гласовних група, уз ограничења акценатско-интонацијске природе. Ученик исправно записује гласове и гласовне комбинације и познаје одређен број основних правописних правила. Ученик познаје једноставне граматичке елементе и конструкције. Ученик познаје ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција.

Напредни ниво

Ученик углавном правилно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у тежим и неувежбаним комбинацијама гласова, уз поштовање акценатско-интонацијских правила. Записује речи и изразе с релативном ортографском тачношћу и познаје фреквентна правописна правила. Познаје одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке, као и основне начине творбе именица, глагола, придева. Ученик познаје фреквентне лексичке елементе који се односе на блиске теме.

Интеркултурна компетенција

Основни ниво

Ученик познаје основне појаве и процесе који одликују свакодневни живот циљне културе, познаје основне просторне и временске оквире развоја циљне културе, као и најзначајније личности и дела из историје и савременог доба. Ученик показује интересовање за одређене појаве и личности циљне културе.

Средњи ниво

Ученик поседује основна знања о разликама у свакодневном животу и разуме да су разлике последица сложености културе. Ученик познаје и разуме основне природне и друштвене специфичности циљне културе. Ученик поседује свест о основним сличностима и разликама између своје и циљне културе и препознаје/избегава најкритичније табуе и неспоразуме у комуникацији. Негује позитиван и отворен став према разликама које препознаје између своје и циљне културе.

Напредни ниво

Ученик поседује општа знања о свакодневном животу, друштву и култури латинског језика. Разуме утицај природних и друштвених појава на процесе у властитој и циљној култури; разуме положај земаља циљне културе у свету и њихову везу са властитом културом. Прихвата разлике које постоје између властите и циљне културе и уме да прилагоди

понашање основним конвенцијама. Негује став отворености и радозналости према циљној култури и поседује основне вештине за критичко истраживање и разумевање појава циљне и властите културе.

Међупредметне компетенције

Комуникација, сарадња, компетенција за целоживотно учење, решавање проблема, одговоран однос према околина, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, дигитална компетенција, естетска компетенција, одговоран однос према здрављу, предузетништво, рад са подацима и информацијама.

Да ученик има позитиван став према предмету (компетенција з аучење) Способност ученика да се усмено и писмено изражава, да поштује саговорника Способност да претражује Интернет (дигитална компетенција)

Решавање проблема (везано за пројекте)

Способност да се покрене и реализује одређена идеја (предузетништво)

Ученик уме да пореди различите изворе и начине добијања података, да процењује њихову поузданост и препозна узроке грешке, користи табеларни приказ података ...

Ученик је способан да се у сарадњи са другима ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката

Ученик је способан да активно, компетентно и одговорно учествује у животу школе, заједница којима припада, као и у ширем демократском друштву (учешће у демократском друштву) Ученик разуме концепт здравог и безбедног окружења (вода, ваздух, земљиште) за живот људи и спреман је да се ангажује у заштити и унапређењу квалитета живота у заједници (одговоран однос према околина).

Ученик је упознат са културним наслеђем људске заједнице – има свест о вредности уметничких дела (естетичка компетенција).

Ученик уме да заступа своје идеје, показује иницијативу у упознавању са карактеристикама тржишта рада Ученик познаје основне састојке хране, разуме значај правилне исхране, познаје карактеристике заразних болести, разуме значај лекова и њихову правилну употребу ... (одговоран однос према здрављу).

Друштвено - језички смер

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Увод у латински језик	5	4	1
2.	Живот у Старом Риму (<i>промена именица и придева I-V деκлинације</i>)	18	10	8
3.	Позориште и игре (<i>промена глагола у индикативу и императиву актива</i>)	16	7	9
4.	Религија и култови (<i>заменице</i>)	5	3	2
5.	Школе и образовање (<i>бројеви</i>)	6	1	5
6.	Култура исхране и кулинарство (<i>компарација</i>)	5	3	2
7.	Римска војска (<i>пасив</i>)	19	8	11
Укупно		74	36	38

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Инфинитиви: инфинитив презента, перфекта и футура	3	1	2
2.	Депонентни и семидепонентни глаголи	6	3	3
3.	Конструкције са инфинитивом	9	3	6
4.	Партиципи	2	1	3
5.	Аблатив апсолутни	8	3	5
6.	Герунд	6	3	3
7.	Перифрастична активна и пасивна конјугација	10	2	8
8.	Конјунктив	8	5	3
9.	Слагање времена	3	1	2
10.	Зависне реченице	8	3	5
11.	Класична цивилизација	11	4	7
Укупно		74	29	45

Природно-математички смер

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Увод у латински језик	5	4	1
2.	Живот у Старом Риму (<i>промена именица и придева I-V дефлекције</i>)	18	10	8
3.	Позориште и игре (<i>промена глагола у индикативу и императиву актива</i>)	16	7	9
4.	Религија и култови (<i>замене</i>)	5	3	2
5.	Школе и образовање (<i>бројеви</i>)	6	1	5
6.	Култура исхране и кулинарство (<i>компарација</i>)	5	3	2
7.	Римска војска (<i>пасив</i>)	19	8	11
8.	Укупно	74	36	38

СОЦИОЛОГИЈА

Циљ учења Социологије је да кроз овладавање основним социолошким појмовима, теоријама, концептима и принципима, оспособи ученике да разумеју сложеност и разноврсност функционисања друштва на локалном и глобалном нивоу, факторе који делују у друштву и њихову међузависност, ради развијања знања, вештина и ставова неопходних за одговорно и успешно учешће у друштвеном животу, критичко и конструктивно промишљање о односу појединца, институција и друштва, о проблемима савременог глобалног и српског друштва, начинима на који они настају и како се могу решавати.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Учењем социологије ученик ће: развити способност за разумевање и критичко просуђивање друштвених појава, стећи увид у сложеност и међузависност друштвених односа и процеса и њихових социјалних, економских, политичких, културних, етничких, верских и других специфичности; повезати социолошка знања са знањима других наука; располагати функционалним знањима неопходним за оријентацију и активно и одговорно учешће у савременом друштву; унапредити вештину комуникације и развијати културу аргументованог дијалога; афирмативно изражавати свој и поштовати идентитет другог; развити свест о разноврсности култура, вредности и ставова и потреби уважавања тих разлика.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Ученик стиче знање о основним социолошким појмовима, теоријама и истраживачким методама; објективно анализира и вреднује друштвене догађаје и појаве; препознаје друштвене проблеме у свом окружењу и формулише питања која воде њиховом решавању, критички усваја информације о друштву раздвајајући битне од небитних чињеница; користи истраживачке технике за извођење једноставних социолошких истраживања; упознаје облике друштвеног раслојавања, узроке и последице глобализације, транзиције, утицај медија на формирање погледа на свет, улогу економије, политике, културе и религије у друштву, улогу и значај породице, локалне заједнице и нације; препознаје облике друштвених девијација, уочава и процењује облике и изворе политичке и социјалне манипулације; развија хуманистичке вредности; култивише и унапређује однос према владавини права и правној држави; развија осећај одговорности за сопствене акције и изборе, подстиче радозналост, отвореност ума, посвећеност личном развоју, емпатију и солидарност са другима, повезујући лично искуство са ширим друштвеним окружењем.

Друштвено-језички смер

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Шта је социологија	8	4	4
2.	Појединац, култура и друштво	9	5	4
3.	Систем и организација друштва	8	3	5
4.	Друштвена структура	8	4	4
5.	Друштвена промена и друштвени сукоби	4	2	2
6.	Становништво и еколошки проблеми	5	2	3
7.	Град и насеља	6	3	3
8.	Рад и економски аспекти друштва	6	3	3
9.	Политика	9	6	3
10.	Глобализација и транзиција	4	2	2
11.	Медији и комуникација	5	3	2
12.	Нације и национализам	5	2	3
13.	Религија	7	4	3
14.	Породица	6	3	3
15.	Дивијантност	4	2	2
16.	Млади у савременом друштву	5	2	3
Укупно		99	50	49

Природно-математички смер

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Шта је социологија	6	4	2
2.	Појединац, култура и друштво	7	5	2
3.	Систем и организација друштва	6	3	3
4.	Друштвена структура	6	4	2
5.	Друштвена промена и друштвени сукоби	2	2	0
6.	Становништво и еколошки проблеми	3	2	1
7.	Град и насеља	4	3	1
8.	Рад и економски аспекти друштва	4	3	1
9.	Политика	7	6	1
10.	Глобализација и транзиција	2	2	0
11.	Медији и комуникација	3	3	0
12.	Нације и национализам	3	2	1
13.	Религија	5	4	1
14.	Породица	3	3	0
15.	Дивијантност	2	2	0
16.	Млади у савременом друштву	3	2	1
Укупно		66	50	16

ПСИХОЛОГИЈА

Циљ учења Психологије је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове који ће му омогућити да боље разуме сложеност, разноврсност и развојне аспекте психичког функционисања људи у био-социо-културном контексту, да повећа капацитет суочавања са изазовима адолесцентског доба и преузме одговорност за очување менталног здравља, функционисање у заједници и наставак школовања.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

се кључним појмовима опште психологије ученик ће: развијати способност критичког мишљења, вештину успешне комуникације и функционисања у групи; унапређивати стратегије успешног учења, памћења и доношења одлука; формирати преференцију научног над лаичким приступом; разликовати употребу од злоупотребе психологије; повезивати психологију са другим наукама, уметношћу и културом; уважавати различитост међу људима и поштовати људска права; изражавати позитиван став према заштити и унапређењу менталног здравља.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

има знање о личности као јединству психичких процеса, особина и стања, о спреси психичког и телесног и теоријама које објашњавају природу личности; аргументовано дискутује о утицају наслеђа, средине и личне активности на развој личности; препознаје специфичности методологије и мерних инструмената који се користе у психолошким истраживањима; уочава могућности и ограничења примене психолошких сазнања у описивању, тумачењу и предвиђању, како сопственог тако и понашања других особа и друштвених појава; прихвата улогу испитаника у психолошким истраживањима искључиво на бази добровољности, информисаности о сврси и процедурама истражи истраживања и гаранције да добијени подаци неће бити злоупотребљени.

Друштвено-језички смер

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Психологија као наука и пакса	4	3	1
2.	Личност као јединство психолошких процеса, особина и стања	50	32	18
3.	Особа у социјалној интеракцији	20	12	8
Укупно		74	47	27

Природно-математички смер

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Психологија као наука и пакса	4	3	1
2.	Личност као јединство психолошких процеса, особина и стања	50	32	18
3.	Особа у социјалној интеракцији	20	12	8
Укупно		74	47	27

ФИЛОЗОФИЈА

Циљ учења Филозофије је да развијањем способности засистематско, самостално, проблемски интонирано, рефлексивно, креативно и критичко мишљење ученицима омогући и олакша мисаоно и вредносно оријентисање у савременом свету, да их оснажи у формирању сопственог погледа на стварност и пружи им ослонац за промишљено и одговорно одлучивање и деловање.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Изградњом знања и вештина својствених филозофски култивисаној мисли, ученик је оспособљен да свестрано анализира стварност и решава теоријске и практичне проблеме, да своје ставове и уверења поткрепљује уверљивим логичким аргументима, просуди ваљаност и релевантност аргументације и критички користи разноврсне изворе информација. При процени и избору поступака евалуира различите погледе на стварност и руководи се вредностима истине, добра, праведности и лепог, чији смисао и значај открива испитујући карактеристичне филозофске проблеме.

Основни ниво: Ученик је у стању да интерпретира карактеристична питања и проблеме основних филозофских дисциплина у контексту одређених филозофских епоха, праваца и учења. Разликује карактер и методе филозофског и научног истраживања и критички сагледава домете и могућности различитих врста сазнања. Комбинује изворе информација и користи основну филозофску терминологију, као и симболички језик и алгоритамску

апаратуру логике у различитим облицима анализе, приказа и комуникације мисаоних садржаја. Уме да примени основне концепције практичке филозофије при вредновању различитих појава и поступака у природном и друштвеном окружењу и просуђивању властитих и туђих уверења и ставова.

Средњи ниво: Ученик анализира проблемска чворишта филозофије и утицај идеја из најзначајнијих филозофских опуса на обликовање интелектуалних традиција и моралне и политичке културе у Европи. Тумачи репрезентативна становишта и контроверзе водећи рачуна о културно-историјском контексту и користи их да свестраније приступи личним, локалним и глобалним проблемима које доноси савремени начин живота. Критички промишља филозофски текст и примењује знања о логичким формама и правилима када просуђује аргументацију. Артикулише своје идеје и ставове у писаној форми и усменој размени, изражава их логички консеквентно и јасно, користећи филозофски речник.

Напредни ниво: Ученик је развио проблемски начин мишљења који одговара природи филозофије, њеним истраживачким методама и отворености за стално преиспитивање. Дискутује о темама из различитих филозофских дисциплина, активно се служи логичким техникама и стручном терминологијом. Уме да напише филозофски есеј на захтевније филозофске теме, или артикулисан критички коментар на актуелне друштвене појаве, да продубљено и критички промишља одломке из текстова. Суд о неком филозофском схватању, правцу, питању и проблему износи аргументовано, поредећи своју са интерпретацијама других. Осамостаљен је у учењу захваљујући унапређеној читалачкој култури и ефикасном коришћењу различитих извора и савремених информационо-комуникационих технологија.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

1. Филозофско тумачење природе стварности, сазнања и вредности

Ученик разматра карактеристике и међузависност сазнајних способности и односе језика и мишљења у процесу сазнавања. Анализира логичке форме и правила мишљења, као и методолошке карактеристике филозофског и научног испитивања. Из перспективе различитих становишта тумачи теоријске и практичне концепте и проблеме у главним дисциплинама филозофије. Доводи у везу филозофске расправе са научним, уметничким и религијским тумачењима стварности, природе, човека, времена, вредности, као и са актуелним питањима савременог света. Користи их да уобличи властита мисаона искустава и светоназор. Реконструира културно-историјски контекст и развојне димензије у генерисању филозофских идеја, и на тај начин активира, употпуњује и синтетизује усвојена знања из различитих области учења.

2. Критичко мишљење и конструктивна комуникација

Кроз интерпретацију филозофских текстова и евалуацију аргумената, ученик практикује самостално и критичко мишљење. Суочавајући се са филозофским и научним проблемима, преиспитује начине оправдавања знања, његове границе и искушава их у контексту свакодневног мишљења. Примењује знања о формама и принципима ваљане мисли у структурисању властитог сазнања и алгоритамском решавању проблема, и тиме поспешује властито учење. Разложно (писмено и усмено) излаже мисаоне садржаје и избегава типичне грешке у закључивању и доказивању у свакодневној комуникацији. Ефикасно примењује логичке процедуре у анализи, реконструкцији или извођењу филозофске и друге аргументације, а своје становиште преиспитује и у складу с критичким увидима коригује.

3. Артикулација вредности и ставова

Ученик практикује одговарајуће врлине, ставове и вредности: интелектуалну отвореност и радозналост, уважавање сведочанства и доброг аргумента, спремност на аутокритику, толеранцију према разликама у мишљењу и непристрасност у процени властитих и туђих гледишта, поступака и постигнућа. Критички просуђује различита филозофска становишта о основним етичким и естетичким принципима, о праведној и рационалној организацији друштва тако што анализира њихову логичку конзистентност, културно-историјску условљеност и претензије на универзално важење. Користи филозофске увиде да сагледа и решава свакодневне личне и опште вредносне дилеме и питања са којима се суочава у савременом друштву. Процењује своје и туђе назоре о традиционалним и актуелним питањима практичке филозофије, тумачи их и брани у артикулисаном и аргументованој расправи са другима.

Друштвено-језички смер

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	МИШЉЕЊЕ. САЗНАЊЕ И ЈЕЗИК	4	2	2
2.	ОСНОВНЕ ФОРМЕ МИШЉЕЊА	22	12	8
5.	ПРИМЕНА ЛОГИКЕ	3	1	2
6.	ПРИМЕНА ЛОГИКЕ	7	4	3
7.	ЛОГИКА ИЗМЕЂУ ФИЛОЗОФИЈЕ И НАУКЕ	1	1	0
Укупно		37	20	17
Вежбе		18,5		

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	ОДРЕЂЕЊЕ ФИЛОЗОФИЈЕ	12	6	6
2.	АНТИЧКА ФИЛОЗОФИЈА	35	17	18
3.	СРЕДЊОВЕКОВНА ФИЛОЗОФИЈА	13	5	8
4.	ФИЛОЗОФИЈА НОВОГ ДОБА	26	16	10
5.	САВРЕМЕНА ФИЛОЗОФИЈА	13	6	7
Укупно		99	50	49

Природно-математички смер

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	МИШЉЕЊЕ. САЗНАЊЕ И ЈЕЗИК	8	4	4
2.	ОСНОВНЕ ФОРМЕ МИШЉЕЊА	44	24	20
5.	ПРИМЕНА ЛОГИКЕ	6	2	4
6.	ПРИМЕНА ЛОГИКЕ	14	8	6
7.	ЛОГИКА ИЗМЕЂУ ФИЛОЗОФИЈЕ И НАУКЕ	2	1	1
Укупно		74	39	35

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	ОДРЕЂЕЊЕ ФИЛОЗОФИЈЕ	6	3	3
2.	АНТИЧКА ФИЛОЗОФИЈА	27	14	13
3.	СРЕДЊОВЕКОВНА ФИЛОЗОФИЈА	7	3	4
4.	ФИЛОЗОФИЈА НОВОГ ДОБА	19	12	7
5.	САВРЕМЕНА ФИЛОЗОФИЈА	7	3	4
Укупно		66	35	31

ИСТОРИЈА

Циљ учења Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, поштовању људских права и културних различитости, друштву и држави у којој живи.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Учењем историје обogaђују се знања о прошлости, развијају аналитичке вештине неопходне за критичко сагледавање савременог света, његових историјских корена и актуелних цивилизацијских токова. Настава и учење историје припрема ученика за одговорно учешће у демократском друштву брзих друштвених, технолошких и економских промена, оспособљава га да кроз удруживање и сарадњу допринесе да се адекватно одговори на савремене изазове на локалном, регионалном, европском и глобалном нивоу. Ученику се кроз наставу историје омогућава развој групних идентитета (национални, државни, регионални, европски), чиме се обogaђује и лични идентитет. Посебан акценат је стављен на разумевање историјских и савремених промена, али и на изградњу демократских вредности које подразумевају поштовање људских права, развијање интеркултуралног дијалога и сарадњу, односа према разноврсној културно-историјској баштини, толерантног односа према другачијим ставовима и погледима на свет. Ученик кроз наставу историје треба да искаже и проактиван однос у разумевању постојећих унутрашњих и регионалних конфликта са историјском димензијом и допринесу њиховом превазилажењу.

Основни ниво

Ученик користи основна историјска знања (правилно употребљава историјске појмове, хронологију, оријентише се у историјском простору, познаје најважнију историјску фактографију) у разумевању појава и процеса из прошлости који су обликовали савремено друштво, као и одређене националне, регионалне, па и европски идентитет. Развијају се вештине неопходне за успостављање критичког односа према различитим историјским и друштвеним појавама. Ученик изграђује свест о сопственој одговорности у савременом друштву, развија ставове неопходне за живот у савременом демократском окружењу и учешћу у различитим друштвеним процесима (поштовање људских права, неговање културе сећања, толеранција и уважавање другачијег културног идентитет и наслеђа, и решавање неспоразума кроз изградњу консензуса).

Средњи ниво

Ученик развија посебна историјска знања и нарочито аналитичке вештине компарације различитих извора информација, процењујући њихову релевантност, објективност и комплексност. Веома важну димензију наставе историје представља разумевање функционисања савременог света, његових историјских корена и оних појава које својим дугим трајањем обликују садашњицу.

Напредни ниво

Ученик разуме, анализира и критички просуђује комплексни је историјске, као и савремене догађаје, појаве и процесе са историјском димензијом, уз употребу различитих историјских извора. Ученик је у стању да уочи последице стереотипа и пропаганде на савремено друштво, људска права и политичко окружење, да аргументовано води дебату уз међусобно уважавање, неговање толеранције и унапређивање интеркултуралног дијалога, као и да писмено и графички приказује резултате свог истраживања уз коришћење одговарајућих компјутерских програма.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Специфична предметна компетенција: Разумевање историје и критички однос према прошлости и садашњости

Основни ниво

Именује најважније историјске догађаје, појаве, процесе и личности, ученик ствара основ за боље разумевање прошлости сопственог народа, државе, региона, Европе и човечанства. Познаје и користи хронологију неопходну за сналажење у свакодневним животним ситуацијама. Оријентише се у историјском и савременом простору. Разуме историјске феномене који су утицали на стварање цивилизација, друштва, држава и нација. Препознаје друштвене, економске, културолошке промене које су обликовале савремени свет. Има критички однос према тумачењу и реконструкцији прошлости и тумачењу савремених догађаја примењујући мултиперспективни приступ. Квалитетно бира разноврсне информације из различитих извора, критички их анализира, пореди и синтетише да би свеобухватније сагледали прошлост и садашњост.

Средњи ниво

Анализира специфичности одређених историјских појмова и користи их у одговарајућем контексту. Разуме различите државне, политичке и друштвене промене у историји, чиме се боље оријентише кроз историјско време, историјски и савремени геополитички простор. Процењује релевантност и квалитет различитих извора информација

преко којих се формира слика о појединим историјским или савременим феноменима. Повезује поједине процесе, појаве и догађаје из националне, регионалне и опште историје. Развија и надграђује своје различите идентитете.

Напредни ниво

Анализира и критички просуђује поједине историјске догађаје, појаве и процесе из националне, регионалне и опште историје, као и историјске и савремене изворе информација. Унапређује функционалне вештине употребом различитих рачунарских програма неопходних за презентовање резултата елементарних историјских истраживања заснованих на коришћењу одабраних извора и историографске литературе. Продубљују разумевање прошлости анализирањем савремених, пре свега друштвених и културолошких појава и процеса у историјском контексту.

Специфична предметна компетенција: Разумевање историје и савремених идентитета као основа за активно учествовање у друштву

Основни ниво

Уочава различите културолошке, друштвене, политичке, религијске погледе на прошлост чиме гради и употпуњује сопствени идентитет. Развија вредносни систем демократског друштва утемељен на хуманистичким постулатима, поштовању другачијег становишта. Примењује основне елементе интеркултуралног дијалога ослањајући се на прошлост, идентитет и културу свог, али и других народа у Србији, региону, Европи и свету. Негује толерантан вид комуникације, поштовање људских права, разноврсних културних традиција. Препознаје узроке и последице историјских и савремених конфликта и развија ставове који воде њиховом превазилажењу. Уочава разноврсне последице преломних друштвених, политичких, економских и догађаја из културе и света науке, појава и процеса из прошлости, чиме се омогућава боље сагледавање савременог контекста у коме живе и стварање предуслова креативан однос према непосредном друштвеном окружењу.

Средњи ниво

Анализира предрасуде, стереотипе, различите видове пропаганде и њихове последице у историјским и савременим изворима информација. Вреднује објективност извора информација и гради одговоран однос према осетљивим појавама из прошлости и садашњости. Дефинише историјске појаве дугог трајања; уочава сличности и разлике у односу на савремени контекст, што доприноси разумевању историјску основу савремених појава. Препознаје регионалне везе на пољу заједничке политичке, друштвене, економске и културне прошлости. Гради толерантан однос према припадницима других нација или

вероисповести у регионалном и унутардржавном контексту, неопходан у превенцији потенцијалних конфликта. Развија и надграђује своје различите идентитете и разуме различитост идентитета других људи.

Напредни ниво

Унапређује толерантни однос у комуникацији вођењем аргументоване дебате о важним темама из историје и савременог живота засноване на међусобном уважавању ставова, различитих националних, идејних, конфесионалних или културолошких позиција, чиме се гради конструктиван однос за квалитетан живот у мултикултуралном друштву.

Друштвено-језички смер

І разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Основи историјског истраживања	9	6	3
2.	Држава и политички оквири цив. Старог века	43	26	17
3.	Друштвени и привредни односи у старом веку	9	5	4
4.	Култура и свакодневни живот у старом веку	5	4	1
5.	Појаве дугог трајања-миграције	4	3	1
6.	Цивилизацијске тековине епохе старог века	4	1	3
Укупно		74	45	29

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Основи историјског истраживања	8	5	3
2.	Кључне појаве, процеси и личности епохе	23	16	7
3.	Држава и институције	9	6	3
4.	Друштвени и привредни односи	10	5	5
5.	Култура и свакодневни живот	15	8	7
6.	Појаве дугог трајања- мит, легенда, наука	9	3	6
Укупно		74	43	31

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Osnovi istorijskog istraživanja	5	3	2
2.	Međunarodni odnosi, savezi i krize	16	11	5
3.	Država i institucije	53	30	23
4.	Društveni i privredni fenomeni i odnosi	12	6	6
5.	Kultura i svakodnevni život	14	7	7
6.	Pojave dugog trajanja-komunikacija nekad i sad	11	3	8
Укупно		111	59	52

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Основи историјског истраживања	12	8	4
2.	Међународни односи, савези и кризе	42	27	15
3.	Држава и институције	15	10	5
4.	Друштвени и привредни односи	16	5	11
5.	Култура и свакодневни живот	7	4	11
6.	Појаве дугог трајања- мит, легенда, наука	7	3	10
Укупно		99	57	42

Природно-математички смер

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Основи историјског истраживања	9	6	3
2.	Држава и политички оквири цив. Старог века	43	26	17
3.	Друштвени и привредни односи у старом веку	9	5	4
4.	Култура и свакодневни живот у старом веку	5	4	1
5.	Појаве дугог трајања-миграције	4	3	1
6.	Цивилизацијске тековине епохе старог века	4	1	3
Укупно		74	45	29

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Основи историјског истраживања	8	5	3
2.	Кључне појаве, процеси и личности епохе	23	16	7
3.	Држава и институције	9	6	3
4.	Друштвени и привредни односи	10	5	5
5.	Култура и свакодневни живот	15	8	7
6.	Појаве дугог трајања- мит, легенда, наука	9	3	6
Укупно		74	43	31

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Osnovi istorijskog istraživanja	5	3	2
2.	Međunarodni odnosi, savezi i kriz	31	20	11
3.	Društveni i privredni fenomeni i odnosi	23	13	10
4.	Kultura i svakodnevni život	7	4	3
5.	Pojave dugog trajanja-komunikacije nekad i sad	8	3	5
		74	43	31

ГЕОГРАФИЈА

Циљ учења географије је да ученик развија систем географских знања и вештина, свест и осећање припадности држави Србији, разумевање суштине промена у свету, неговање и стицање моралних вредности, еколошке културе, одрживог развоја, етничке и верске толеранције које ће му помоћи у професионалном и личном развоју.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Учењем наставног предмета географија ученик је оспособљен да користи практичне вештине (оријентација у простору, практично коришћење и познавање географске карте, географских модела, савремених технологија – ГПС и ГИС и инструменте (компас, термометар, кишомер, ветроказ, барометар) ради лакшег сналажења у простору и времену. Ученик је оспособљен да примењује географска знања о елементима географске средине (рељеф, клима, хидрографија, живи свет, природни ресурси, привреда, становништво, насеља, саобраћај), о њиховом развоју, међусобним односима, везама, очувању и рационалном коришћењу ради планирања и унапређивања личних и друштвених потреба, националних и европских вредности.

Основни ниво

Примењује и тумачи различите изворе са географским информацијама (географска карта, географски модели, ГПС, часописи, научнопопуларна литература, статистички подаци, интернет) ради планирања и организовања различитих активности. Користи основна знања о географским чињеницама да би разумео, заштитио и рационално користио природне и друштвене ресурсе у локалној средини, Републици Србији и земљама у окружењу.

Средњи ниво

Картографски приказује географске објекте, појаве и процесе; разуме могућности примене савремених технологија ради планирања и решавања различитих личних и друштвених потреба. Самостално објашњава природне и друштвене услове и ресурсе и разуме њихов утицај на наравномеран друштвеноекономски развој Републике Србије и региона и активно учествује у валоризацији географске средине. Разуме савремене проблеме у локалној средини и својој држави, предлаже начине и учествује у акцијама за њихово решавање.

Напредни ниво

Користи аналогне и дигиталне географске карте, географске и статистичке истраживачке методе; упоређује и критички разматра одговарајуће научне податке да би објаснио географске чињенице и њихов допринос за решавање друштвених потреба и проблема. Критички анализира и објашњава географске везе и односе између соларног система, геолошког развоја Земље, природних услова и ресурса и поштује принципе одрживог развоја. Анализира и аргументовано објашњава друштвеноекономске карактеристике регионалног развоја Републике Србије и регионалних целина у свету; предвиђа и учествује у регионалном развоју, заштити и унапређивању локалне средине.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА: Примена географских вештина за организовање активности у простору и времену

Основни ниво

Примењује и тумачи географске елементе који су приказани на картама различитог размера и садржаја, користи ГПС (систем за глобално позиционирање) и остале усмене и писане изворе са географским информацијама за сакупљање података на терену које повезује и користи за планирање и организовање својих активности у непосредном окружењу.

Средњи ниво

Представља географске елементе картографским изражајним средствима и разуме могућности примене савремених технологија (ГИС) за архивирање и приказивање картографских података ради планирања и обављања различитих активности које су значајне за развој друштва.

Напредни ниво

Анализира географске елементе приказане на аналогним и дигиталним картама; процењује квалитет и тачност; разуме потребу ажурирања података ради њиховог коришћења за научна, привредна, демографска и друга планирања.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА: Коришћење географских знања за активно и одговорно учешће у животу заједнице

Основни ниво

Користи знања о основним природним и друштвеним ресурсима у локалној средини и Републици Србији, разуме њихове вредности и рационално их користи у свакодневном животу.

Средњи ниво

Изучава и процењује природне и друштвене услове и ресурсе, њихов утицај на неравномеран друштвеноекономски развој Републике Србије и региона и у својој средини предлаже начине за њихово ублажавање.

Напредни ниво

Анализира, дискутује и тумачи регионални развој Републике Србије и регионалних целина у свету; поштује принципе одрживог развоја и учествује у унапређивању националних и европских вредности.

Друштвено-језички смер

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Физичка географија	2	2	0
2.	Облик димензије и кретање Земље	3	2	1
3.	Еволуција географског омотача	2	1	1
4.	Грађа земље	10	5	5
5.	Релјеф земљине површине	17	10	7
6.	Атмосфера	17	8	9
7.	Хидросфера	16	7	9
8.	Биосфера	5	3	2
9.	Геонаслеђе	2	2	0
Укупно		74	40	34

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Друштвена географија	5	3	2
2.	Становништво и демографски процеси	10	6	4
3.	Рурални и урбани простор	6	4	7
4.	Привреда и географски простор	10	7	3
5.	Политичко географски процеси	10	6	4
6.	Регионално географске теме и глобални процеси	33	16	17
Укупно		74	42	38

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ СРБИЈЕ У ЕВРОПИ	10	4	6
2.	ФИЗИЧКО – ГЕОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ	11	5	6
3.	ДРУШТВЕНО – ГЕОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ	8	3	5
4.	РЕГИОНАЛИЗАЦИЈА СРБИЈЕ	35	17	18
5.	СРБИ ВАН СРБИЈЕ	10	4	6
Укупно		74	33	41

Природно-математички смер

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Физичка географија	2	2	0
2.	Облик димензије и кретање Земље	3	2	1
3.	Еволуција географског омотача	2	1	1
4.	Грађа земље	10	5	5
5.	Рељеф земљине површине	17	10	7
6.	Атмосфера	17	8	9
7.	Хидросфера	16	7	9
8.	Биосфера	5	3	2
9.	Геонаслеђе	2	2	0
Укупно		74	40	34

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Друштвена географија	5	3	2
2.	Становништво и демографски процеси	10	6	4
3.	Рурални и урбани простор	6	4	7
4.	Привреда и географски простор	10	7	3
5.	Политичко географски процеси	10	6	4
6.	Регионално географске теме и глобални процеси	33	16	17
Укупно		74	42	38

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ СРБИЈЕ У ЕВРОПИ	10	4	6
2.	ФИЗИЧКО – ГЕОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ	11	5	6
3.	ДРУШТВЕНО – ГЕОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ	8	3	5
4.	РЕГИОНАЛИЗАЦИЈА СРБИЈЕ	35	17	18
5.	СРБИ ВАН СРБИЈЕ	10	4	6
Укупно		74	33	41

БИОЛОГИЈА

Циљ учења биологије је да ученик развије биолошку, општу научну и језичку писменост, способности, вештине и ставове корисне у свакодневном животу, да развије мотивацију за учење и интересовања за биологију као науку, уз примену концепта одрживог развоја, етичности и права будућих генерација на очувану животну средину.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Учећи биологију у општем средњем образовању, ученик ће овладати знањима и вештинама које ће му омогућити да разуме структуру, филогенију и еволуцију живог света, човеково место и његову улогу у природи, као и огромну човекову одговорност за очување животне средине и биолошке разноврсности на Земљи. Овако стечена знања из биологије и биолошких вештина примењиваће у свакодневном животу за побољшање сопственог здравља и одабир животног стила и учествовање у друштвеним дебатама ради доношења важних одлука, као што су одрживи развој и заштита животне средине, заштита природе и биодиверзита и употреба биотехнологија. Бавећи се биологијом развијаће способност критичког мишљења, формираће научни поглед на свет, разумеће сличности и разлике између биолошког и других научних приступа и развиће трајно интересовање за биолошке феномене.

Основни ниво

Разуме основне принципе структуре и функције живих организама, њихове филогенетске међуодnose и еволутивни развој живота на Земљи на основу Дарвиновог учења; разуме и примерено користи биолошке термине који су у широј употреби; разуме и примерено користи стечена знања и вештине за практичну примену у свакодневном животу, као што су лична хигијена, исхрана и животне навике и заштита животне средине.

Средњи ниво

Разуме и адекватном терминологијом исказује чињенице о типичним механизмима и процесима у биолошким системима, везама између структуре и функције у њима, и разуме основне узрочно-последичне везе које у тим системима владају; стечена знања активно користи у личном животу у очувању здравља и животне средине; учествује у друштвеним акцијама и дебатама са темом очувања животне средине и биолошке разноврсности; свестан је потребе одрживог развоја друштва и уме да процени које одлуке га омогућују, а које угрожавају.

Напредни ниво

Уме да анализира, интегрише и уопштава биолошке феномене и процесе, чак и на атипичним примерима; примењује стечена знања у решавању широког спектра животних ситуација; критички анализира информације и ризике одређених понашања, и јасно аргументује ставове и животне навике који служе позитивном развоју; разуме и користи језик биолошке струке, и може да прати усмену и писану биолошку комуникацију у медијима, иницира и учествује у друштвеним акцијама и дебатама са темом очувања животне средине и одрживог развоја, природе и биолошке разноврсности, и на основу биолошких знања и критичког погледа на свет користи и разуме савремене биотехнологије (вакцине, матичне ћелије, генетски модификована храна, генетске основе наследних болести).

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА: Грађа, функција, филогенија и еволуција живог света

Ова компетенција омогућава ученику да овлада знањима и вештинама које ће му омогућити да разуме структуру, филогенију и еволуцију живог света, човеково место и његову улогу у природи.

Основни ниво

Зна основе еволуционе биологије и основне чињенице о пореклу, јединству и биолошкој разноврсности живота на Земљи.

Средњи ниво

Примењује знања из еволуционе биологије у објашњењу филогенетских промена које су довеле до настанка постојеће биолошке разноврсности на Земљи.

Напредни ниво

Дискутује и аргументује предности еволуционе теорије у односу на друга мишљења о пореклу и развоју живота на Земљи.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА: Молекуларна биологија, физиологија и здравље

Ова компетенција омогућава ученику да стечена знања примењује у свакодневном животу за побољшање сопственог здравља и одабир животног стила, као и доношење информисане одлуке о примени савремених биотехнологија.

Основни ниво

Зна основе молекуларне биологије, а посебно организацију генетичког материјала и основна правила генетике и наслеђивања, као и генетичку основу наследних болести; зна основне механизме одржавања хомеостазе, нарочито у односу на променљивост спољашње средине, и основне последице нарушавања хомеостазе организама на примеру човека.

Средњи ниво

Разуме значај молекуларне биологије и генетике у процесу настанка наследних болести; зна грађу и физиологију човека у и активно примењује та знања у свакодневном животу за очување сопственог здравља.

Напредни ниво

Уме да дискутује и аргументује физиолошке и неуроендокрине основе адаптивног понашања, а посебно са аспекта функционалне интеграције организама.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА: Екологија, заштита животне средине и биодиверзитета, одрживи развој

Ова компетенција омогућава ученику да учествује у друштвеним дебатама ради доношења важних одлука, као што су одрживи развој и заштита животне средине, заштита природе и биодиверзитета.

Основни ниво

Разуме основне принципе заштите животне средине и природе.

Средњи ниво

Зна основне механизме дејства загађујућих материја и мере за отклањање последица загађења животне средине, као и основне факторе угрожавања природе и биодиверзитета и мере за заштиту природе.

Напредни ниво

Разуме сложене функционалне и хијерархијске везе између живих бића и њихове неживе околине у еко-системима и биосфери, а посебно улогу и место човека у природи и његову одговорност за последице сопственог развоја.

Друштвено - језички смер

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	БИОЛОГИЈА КАО ПРИРОДНА НАУКА	12	6	6
2.	ОСОБИНЕ ЖИВИХ БИЋА	15	10	5
3.	БИОЛОШКИ МАКРОМОЛЕКУЛИ	15	9	6
4.	ЋЕЛИЈА – ГРАЂА И ФУНКЦИЈА	13	9	4
5.	ЋЕЛИЈСКЕ ДЕОБЕ	7	4	3
6.	ФИЛОГЕНИЈА И ПРИНЦИПИ КЛАСИФИКАЦИЈЕ	12	7	5
Укупно		74	45	29

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Основи генетике	17	10	7
2.	Увод у еволуциону биологију	12	7	5
3.	Грађа, функција и разноврсност организама	45	28	17
Укупно		74	45	29

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	ПОРЕКЛО ЧОВЕКА	7	6	1
2.	ФИЗИОЛОШКИ ПРОЦЕСИ И ХОМЕОСТАЗА	24	14	10
3.	УТИЦАЈ РАЗВОЈА ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	6	4	2
Укупно		37	24	13
Вежбе		18,5		

Природно-математички смер

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	БИОЛОГИЈА КАО ПРИРОДНА НАУКА	12	6	6
2.	ОСОБИНЕ ЖИВИХ БИЋА	15	10	5
3.	БИОЛОШКИ МАКРОМОЛЕКУЛИ	15	9	6
4.	ЋЕЛИЈА – ГРАЂА И ФУНКЦИЈА	13	9	4
5.	ЋЕЛИЈСКЕ ДЕОБЕ	7	4	3
6.	ФИЛОГЕНИЈА И ПРИНЦИПИ КЛАСИФИКАЦИЈЕ	12	7	5
Укупно		74	45	29

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	ОСНОВИ ГЕНЕТИКЕ	9	6	3
2.	УВОД У ЕВОЛУЦИОНУ БИОЛОГИЈУ	7	5	2
3.	ГРАЂА, ФУНКЦИЈА И РАЗНОВРСНОСТ ОРГАНИЗАМА	21	19	2
Укупно		37	30	7
Вежбе		37		

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	МЕТАБОЛИЗАМ И РЕГУЛАЦИЈА ЖИВОТНИХ ПРОЦЕСА НА НИВОУ ЋЕЛИЈЕ	35	24	11
2.	МЕТАБОЛИЗАМ И РЕГУЛАЦИЈА ЖИВОТНИХ ПРОЦЕСА НА НИВОУ ОРГАНИЗМА	39	27	12
Укупно		74	51	23
Вежбе		18,5		

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	ЕВОЛУЦИЈА ЉУДСКЕ ВРСТЕ	16	10	6
2.	ЕКОЛОГИЈА	17	15	2
Укупно		33	25	8
Вежбе		33		

МАТЕМАТИКА

Циљ учења Математике је да ученик, усвајајући математичке концепте, знања, вештине и основе дедуктивног закључивања, развије апстрактно и критичко мишљење, способност комуникације математичким језиком и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Учењем математике ученик је оспособљен да мисли математички, овладао је математичким знањима и концептима и критички анализира мисаоне процесе, унапређује их и разуме како они доводе до решења проблема. Развио је истраживачки дух, способност критичког, формалног и апстрактног мишљења, као и дедуктивно и индуктивно мишљење и размишљање по аналогији. Развио је способност математичке комуникације и позитивне ставове према математици и науци уопште. Ученик примењује математичка знања и вештине за решавање проблема из природних и друштвених наука и свакодневног живота, као и у професионалној сфери. Оспособљен је да стечена знања и вештине користи у даљем школовању.

Основни ниво

Ученик решава једноставне математичке проблеме и описује основне природне и друштвене појаве. На основу непосредних информација ученик уочава очигледне законитости, доноси закључке и директно примењује одговарајуће математичке методе за решавање проблема. Израчунава и процењује метричке карактеристике објеката у окружењу. Процењује могућности и ризике у једноставним свакодневним ситуацијама. Ученик користи основне математичке записе и симболе за саопштавање решења проблема и тумачи их у реалном контексту.

Средњи ниво

Ученик решава сложеније математичке проблеме и описује природне и друштвене појаве. Оспособљен је да формулише питања и претпоставке на основу доступних информација, решава проблеме и бира одговарајуће математичке методе. Користи информације из различитих извора, бира критеријуме за селекцију података и преводи их из

једног облика у други. Анализира податке, дискутује и тумачи добијене резултате и користи их у процесу доношења одлука. Ученик просторно резонује (представља податке о просторном распореду објеката сликом или на менталном плану).

Напредни ниво

Ученик решава сложене математичке проблеме и описује комплексне природне и друштвене појаве. Разуме математички језик и користи га за јасно и прецизно аргументовање својих ставова. Комплексне проблеме из свакодневног живота преводи на математички језик и решава их. Користи индукцију, аналогију, дедукцију и правила математичке логике у решавању математичких проблема и извођењу закључака. Користи методе и технике решавања проблема, учења и откривања која су базирана на знању и искуству за постављање хипотеза и извођење закључака.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Специфична предметна компетенција разврстана је у три домена: Математичко знање и резонување, Примена математичких знања и вештина на решавање проблема и Математичка комуникација.

Основни ниво

Домен 1.

Математичко знање и резонување Уочава правилности у низу података и догађаја. Уочава и тумачи међусобне односе (повезаност, зависност, узрочност) података, појава и догађаја. Разуме основне статистичке појмове и препознаје их у свакодневном животу.

Домен 2.

Примена математичких знања и вештина на решавање проблема Примењује једноставне математичке процедуре када су сви подаци непосредно дати. Израчунава и процењује растојања, обиме, површине и запремине објеката у равни и простору. Израчунава вероватноћу одигравања догађаја у једноставним ситуацијама. Доноси финансијске одлуке на основу израчунавања прихода, расхода и добити.

Домен 3.

Математичка комуникација Комуницира математичким језиком који се састоји од појмова, ознака, фигура и графичких репрезентација и разуме захтеве једноставнијих

математичких задатака. Саопштава решења проблема користећи математички језик на разне начине (у усменом, писаном или другом облику) и разуме изјаве изражене на исти начин. Тумачи изјаве саопштене математичким језиком у реалном контексту.

Средњи ниво

Домен 1.

знање и резонавање Формулише математичка питања и претпоставке на основу доступних информација. Бира критеријуме за селекцију и трансформацију података у односу на модел који се примењује. Бира математичке концепте за описивање природних и друштвених појава. Представља сликом геометријске објекте, упоређује карактеристике и уочава њихове међусобне односе.

Домен 2.

Примена математичких знања и вештина на решавање проблема Уме да примени математичка знања у анализи природних и друштвених појава. Бира оптималне опције у животним и професионалним ситуацијама користећи алгебарске, геометријске и аналитичке методе. Уме да примени математичка знања у финансијским проблемима. Анализира податке користећи статистичке методе.

Домен 3.

Математичка комуникација Разуме захтеве сложенијих математичких задатака. Бира информације из различитих извора и одговарајуће математичке појмове и симболе како би саопштио своје ставове. Дискутује о резултатима добијеним применом математичких модела. Преводи математичке формулације на свакодневни језик и обратно.

Напредни ниво

Домен 1.

Математичко знање и резонавање Користи индукцију, аналогију и дедукцију у доказивању математичких тврђења и у анализирању математичких проблема. Користи законе математичке логике и одговарајуће математичке теорије за доказивање и вредновање ставова и тврдњи формулисаних математичким језиком. На основу података добијених личним истраживањем или на други начин формулише питања и хипотезе.

Домен 2.

Примена математичких знања и вештина на решавање проблема Уме да примени математичка знања у анализи комплексних природних и друштвених појава. Бира и развија оптималне стратегије за решавање проблема

Домен 3.

Математичка комуникација Користи математички језик при изношењу и аргументацији својих ставова и разуме захтеве сложених математичких проблема. Може да дискутује о озбиљним математичким проблемима.

Друштвено-језички смер

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Логика и скупови	14	7	7
2.	Цели бројеви	8	4	4
3.	Реални бројеви	12	5	7
4.	Пропорционалност	7	2	5
5.	Увод у геометрију	9	5	4
6.	Подударност	33	15	18
7.	Рационални алгебарски изрази	17	7	10
8.	Линеарне једначине, нејед. и системи	20	6	14
9.	Сличност	18	6	12
10.	Тригонометрија правоуглог троугла	10	3	7
Укупно		148	59	89

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	СТЕПЕНОВАЊЕ И КОРЕНОВАЊЕ	25	9	16
2.	КВАДРАТНА ЈЕДНАЧИНА И КВАДРАТНА ФУНКЦИЈА	27	11	16
3.	ЕКСПОНЕНЦИЈАЛНА И ЛОГАРИТАМСКА ФУНКЦИЈА	23	7	16
4.	ТРИГОНОМЕТРИЈСКЕ ФУНКЦИЈЕ	36	15	11
Укупно		111	42	69

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Полиедри	19	8	11
2.	Обртна тела	17	5	12
3.	Системи линеарних једначина	8	4	4
4.	Вектори	11	3	8
5.	Аналитичка геометрија	34	12	22
6.	Низови	22	4	18
Укупно		111	36	75

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Гранична вредност низа	10	2	8
2.	Функције	20	7	13
3.	Извод функције	20	4	16
4.	Интеграл	20	4	16
5.	Комбинаторика	12	4	8
6.	Вероватноћа и статистика	17	8	9
Укупно		99	29	87

Природно-математички смер

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Логика и скупови	14	7	7
2.	Цели бројеви	8	4	4
3.	Реални бројеви	12	5	7
4.	Пропорционалност	7	2	5
5.	Увод у геометрију	9	5	4
6.	Подударност	33	15	18
7.	Рационални алгебарски изрази	17	7	10
8.	Линеарне једначине, нејед. и системи	20	6	14
9.	Сличност	18	6	12
10.	Тригонометрија правоуглог троугла	10	3	7
Укупно		148	59	89

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Степеновање и кореновање	40	11	29
2.	Квадратна једначина и квадратна функција	51	17	34
3.	Експоненцијална и логаритамска функција	36	10	26
4.	Тригонометријске функције	58	22	35
Укупно		185	60	125

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Полиедри	30	8	22
2.	Обртна тела	22	6	16
3.	Системи	13	4	9
4.	Вектори	15	4	11
5.	Аналитичка геом.	43	14	29
6.	Математичка инд.	27	3	24
7.	Низови	15	4	11
8.	Комплексни бројеви	20	4	16
Укупно		185	47	138

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Гранична вредност низа	16	5	11
2.	Функције	37	11	26
3.	Извод функције	38	10	28
4.	Интеграл	37	11	26
5.	Комбинаторика	17	4	13
6.	Вероватноћа и статистика	20	10	10
Укупно		165	51	114

ФИЗИКА

Циљ учења физике јесте стицање функционалне научне писмености, оспособљавање ученика за уочавање и примену физичких закона у свакодневном животу, развој логичког и критичког мишљења у истраживањима физичких феномена.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Општа предметна компетенција представља опис шта ученици знају и могу да ураде на основу укупног општег образовања у физици. Другим речима, она описује шта је крајња сврха учења физике као општеобразовног предмета у средњој школи. Кроз опште средњошколско учење физике очекује се да ученици повежу физичке законе и процесе са практичном применом и тако постигну научну писменост која ће им омогућити праћење и коришћење информација у области физике, исказаних језиком физике (физичким терминима, симболима, формулама и једначинама), дискусију и доношење одлука у вези с темама из области физике, значајним за појединца и друштво. На првом месту то се односи на безбедно руковање уређајима, алатима и комерцијалним производима и на бригу о животној средини. Поред тога, очекује се развијање истраживачког односа према окружењу кроз експериментални рад којим се упознаје научни метод, као и разумевање природе науке, научно истраживачког рада и подржавање доприноса науке квалитету живота појединца и развоју друштва.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Специфичне предметне компетенције представљају опис специфичних способности ученика које му омогућавају да развије општу предметну компетенцију. Оне обухватају природно научну писменост – основ за праћење развоја физике као науке и разумевање повезаности физике и савремене технологије и развоја друштва. Даље, обухватају способност прикупљања података о својствима и променама појава и система посматрањем и мерењем; планирање и описивање поступака; правилно и безбедно руковање уређајима и мерним прибором. Специфичне компетенције обухватају представљање резултата мерења табеларно и графички; уочавање трендова и у објашњавању физичких законитости и извођењу закључака.

Општа предметна компетенција Кроз опште средњошколско учење физике очекује се да ученици повежу физичке законе и процесе са практичном применом и тако постигну научну писменост која ће им омогућити праћење и коришћење информација у области

физике, исказаних језиком физике (физичким терминима, симболима, формулама и једначинама), дискусију и доношење одлука у вези с темама из области физике, значајним за појединца и друштво. На првом месту то се односи на безбедно руковање уређајима, алатима и комерцијалним производима и на бригу о животној средини. Поред тога, очекује се развијање истраживачког односа према окружењу кроз експериментални рад којим се упознаје научни метод, као и разумевање природе науке, научноистраживачког рада и подржавање доприноса науке квалитету живота појединца и развоју друштва.

Основни ниво

Ученик објашњава појаве и процесе на основу познавања физичких величина и законитости, решава једноставне проблеме и рачунске задатке уочавајући узрочно-последичне везе, користећи експлицитно дате податке и мерења; користи појмове и објашњења физичких појава за разматрање и решавање питања везаних за развој науке и технологије, коришћења природних ресурса и очување животне средине; показује спремност да се ангажује и конструктивно доприноси решавању проблема са којима се суочава заједница којој припада.

Средњи ниво

Ученик објашњава и решава сложеније физичке проблеме, рачунске и експерименталне задатке издвајајући битне податке који се односе на дати проблем, успостављајући везе међу њима и користећи одговарајуће законе и математичке релације. Знање из физике користи при решавању и тумачењу проблема у другим областима науке, технологије и друштва. Уз помоћ упутства, ученик може да припрема, изводи и описује огледе, експерименте и једноставна научна истраживања.

Напредни ниво

Ученик поседује научна знања из физике која му омогућавају решавање сложених физичких проблема и рачунских задатака, извођење експеримената и доношење закључака на основу познатих модела и теорија. Има развијене истраживачке способности и може да предвиђа ток и исход физичких процеса и експеримената повезујући знања и објашњења. Користи научну аргументацију и критички анализира добијене резултате. Зна да се до решења проблема може доћи на више начина и бира најбоље у односу на задате услове.

Друштвено-језички смер

I разред

Редни број н.теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Увод у физику	3	2	1
2.	Кретање	16	7	9
3.	Динамика транслаторног кретања	17	6	11
4.	Динамика ротационог кретања крутог тела	6	4	2
5.	Равнотежа тела	5	3	2
6.	Гравитација	8	4	4
7.	Закони одржања	19	6	13
Укупно		74	32	42

II разред

Редни број н.теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Молекулско-кинетичка теорија гасова	10	7	3
2.	Термодинамика	0	0	0
3.	Основи динамике флуида	4	4	0
4.	Молекулске силе и фазни прелази	10	5	5
5.	Електростатика	0	0	0
6.	Једносмерна струја	13	8	5
Укупно		37	24	13
вежбе		18,5		

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Магнетно поље	6	4	2
2.	Електромагнетна индукција	5	2	3
3.	Наизменична струје	4	2	2
4.	Хармонијске осцилације	5	3	2
5.	Механички таласи	3	2	1
6.	Акустика	1	1	0
7.	Електромагнетни таласи	2	1	1
8.	Таласна оптика	6	4	2
9.	Геометријска оптика	4	3	1
10.	Оптички инструменти	1	1	0
Укупно		37	23	14
Вежбе		18,5		

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Релативистичка физика	2	1	1
2.	Квантна природа ЕМ зрачења	3	2	1
3.	Таласна својства честица и појам о кв. механици	1	0	1
4.	Квантна теорија атома	7	5	2
5.	Физика чврстог стања	6	4	2
6.	Индуковано зрачење и ласери	3	2	1
7.	Физика атомског језгра	9	6	3
8.	Физика елементарних честица	1	0	1
9.	Астрономија	1	0	1
Укупно		33	20	13
Вежбе		16,5		

Природно-математички смер

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Увод у физику	3	2	1
2.	Кретање	16	7	9
3.	Динамика транслаторног кретања	17	6	11
4.	Динамика ротационог кретања крутог тела	6	4	2
5.	Равнотежа тела	5	3	2
6.	Гравитација	8	4	4
7.	Закони одржања	19	6	13
Укупно		74	32	42

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Молекулско-кинетичка теорија гасова	11	7	3
2.	Термодинамика	13	1	13
3.	Основи динамике флуида	6	4	2
4.	Молекулске силе и фазни прелази	10	5	5
5.	Електростатика	17	0	17
6.	Једносмерна струја	17	8	9
Укупно		74	25	49
вежбе		37		

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Магнетно поље	12	10	2
2.	Електромагнетна индукција	7	5	2
3.	Наизменична струје	8	5	3
4.	Хармонијске осцилације	9	8	1
5.	Механички таласи	8	4	4
6.	Акустика	4	2	2
7.	Електромагнетни таласи	5	4	1
8.	Таласна оптика	12	9	3
9.	Геометријска оптика	7	6	1
10.	Оптички инструменти	2	1	1
Укупно		74	54	20
Вежбе		18,5		

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Релативистичка физика	8	5	3
2.	Квантна природа ЕМ зрачења	9	5	4
3.	Таласна својства честица и појам о кв. механици	7	3	4
4.	Квантна теорија атома	17	11	6
5.	Физика чврстог стања	15	9	6
6.	Индуковано зрачење и ласери	9	4	5
7.	Физика атомског језгра	22	14	8
8.	Физика елементарних честица	7	4	3
9.	Астрономија	6	3	3
Укупно		99	58	41
Вежбе		33		

ХЕМИЈА

Циљ учења Хемије је да ученик развије хемијска и техничко-технолошка знања, способности апстрактног и критичког мишљења, способности за сарадњу и тимски рад, као припрему за даље универзитетско образовање и оспособљавање за примену хемијских знања у свакодневном животу, одговоран однос према себи, другима и животној средини и став о неопходности целоживотног образовања.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Учењем хемије ученик развија разумевање оповезаности структуре, својстава и практичне примене супстанци. Тиме развија научну писменост као основу за: (а) праћење информација о доприносу хемије технолошким променама које се уграђују у индустрију, пољопривреду, медицину, фармацију и побољшавају квалитет свакодневног живота; (б) дискусију о питањима/темама у вези са заштитом животне средине, иницијативу и предузимљивост у заштити животне средине; (в) критичко преиспитивање информација у вези с различитим производима индустрије (материјалима, прехранбеним производима, средствима за хигијену, лековима, горивом, ђубривима), њиховим утицајем на здравље и животну средину; (г) доношење одлука при избору и примени производа. На крају средњег образовања сваки ученик безбедно рукује супстанцама и комерцијалним производима на основу познавања својстава и промена супстанци које улазе у састав производа. Кроз наставу и учење хемије ученик упознаје научни метод којим се у хемији долази до података, на основу којих се формулишу теоријска објашњења и модели, и оспособљен је да кроз експериментални рад сазнаје о својствима и променама супстанци. Унапређена је способност сваког ученика да користи информације исказане хемијским језиком: хемијским терминима, хемијским симболима, формулама и хемијским једначинама.

Основни ниво

На крају средњег образовања ученик разуме шта је предмет истраживања хемије као науке, како се у хемији долази до сазнања, као и улогу и допринос хемије у различитим областима људске делатности и у укупном развоју друштва. Ученик рукује производима/супстанцама (неорганским и органским једињењима) у складу с ознакама опасности, упозорења и обавештења на амбалажи, придржава се правила о начину чувања супстанци (производа) и о одлагању отпада и предузима активности које доприносе заштити

животне средине. Избор и примену производа (материјала, прехранбених производа, средстава за хигијену и сл.) базира на познавању својстава супстанци. Припрема раствор одређеног масеног процентног састава према потребама у свакодневном животу и/или професионалној делатности за коју се образује. Правилну исхрану и остале активности у вези са очувањем здравља заснива на познавању својстава и извора биолошки важних једињења и њихове улоге у живим системима. Ученик уме да правилно и безбедно изведе једноставне огледе и објасни добијене резултате или пронађе објашњење у различитим изворима, користећи се хемијским језиком (терминима, хемијским симболима, формулама и хемијским једначинама).

Средњи ниво

На крају средњег образовања ученик повезује примену супстанци у свакодневном животу, струци и индустријској производњи с физичким и хемијским својствима супстанци, а својства супстанци са структуром и интеракцијама између честица. Повезује узроке хемијских реакција, топлотне ефекте који прате хемијске реакције, факторе који утичу на брзину хемијске реакције и хемијску равнотежу са примерима хемијских реакција у свакодневном животу, струци и индустријској производњи. Ученик разуме улогу експерименталног рада у хемији у формирању и проверавању научног знања, идентификовању и синтези једињења, и уме да у експерименталном раду прикупи квалитативне и квантитативне податке о својствима и променама супстанци. Користи одговарајућу хемијску терминологију, хемијске симболе, формуле и хемијске једначине. Прати дискусију и, на основу аргумената, заузима став о улози и примени хемије у свакодневном животу, о ефектима савремене технологије и технолошких процеса на друштво и животну средину.

Напредни ниво

На крају средњег образовања ученик може да предвиди физичка и хемијска својства супстанци на основу електронске конфигурације атома елемената, типа хемијске везе и утицаја међумолекулских интеракција. Ученик предвиђа својства дисперзног 2. јун 2020. ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК Број 4 – Страна 331 система и примењује различите начине квантитативног изражавања састава раствора. Планира, правилно и безбедно изводи хемијске реакције, израчунава масу, количину и број честица супстанци које учествују у реакцији, користи изразе за брзину реакције и константу равнотеже. Ученик има развијене вештине за лабораторијски рад, истраживање својстава и промена супстанци и решавање проблема. У објашњавању својстава и промена супстанци користи одговарајуће хемијске термине,

хемијске симболе, формуле и хемијске једначине. Дискутује о улози хемије у свакодневном животу, о ефектима савремене технологије и технолошких процеса на друштво и животну средину. Предлаже активности у циљу очувања животне средине.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА:

Хемијска писменост На крају средњег образовања ученик је формирао хемијску писменост као основу за праћење развоја хемије као науке и за разумевање повезаности хемије, хемијске технологије и развоја друштва. Хемијска писменост помаже доношењу одлука у вези с коришћењем различитих производа у свакодневном животу, као и активном односу према очувању здравља и животне средине.

Основни ниво

Ученик је формирао појмовни оквир као основу за разумевање окружења у коме живи, посебно својстава и промена супстанци и комерцијалних производа с којима је у контакту у свакодневном животу и струци. Правилном употребом супстанци брине о очувању здравља и животне средине. Има развијене вештине за безбедно и одговорно руковање супстанцама (производима) и правилно складиштење отпада.

Средњи ниво

Ученик је формирао појмовни оквир за праћење информација у области хемије као науке, о доприносу хемије развоју технологије и друштва. Сагледава квалитативне карактеристике и квантитативне односе у хемијским реакцијама и повезује их са утицајима на животну средину, производњу и развој друштва. Појмовни оквир помаже праћењу јавних дискусија у вези с применом одређене технологије и утицају на здравље појединца и животну средину, као и за доношење одлука у вези с избором производа и начином њиховог коришћења.

Напредни ниво

На крају средњег образовања ученик примењује фундаменталне принципе у вези са структуром, својствима и променама супстанци у осмишљавању стратегије и решавању проблема, постављању хипотеза и планирању истраживања за проверу хипотеза, анализирању и интерпретацији прикупљених података и извођењу закључака на основу података и чињеница. Ученик вреднује поступке и алтернативне приступе решавању проблема, вреднује добијене резултате и доноси одлуке на основу разумевања хемијских појмова.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА: Научни метод у хемији и хемијски језик

На крају средњег образовања ученик прикупља податке о својствима и променама супстанци посматрањем и мерењем; планира и описује поступак; правилно и безбедно рукује супстанцама, прибором, посуђем и инструментима; представља резултате табеларно и графички; уочава трендове и користи хемијски језик (хемијски термини, хемијски симболи, формуле и хемијске једначине) за формулисање објашњења, закључака и генерализација.

Основни ниво

Ученик прати поступак и уме да: испита својства и промене супстанци; изведе мерење физичких величина; правилно и безбедно рукује супстанцама, прибором, посуђем и инструментима; опише поступак и представи резултате према задатом обрасцу; објасни добијене резултате или пронађе објашњење у различитим изворима, користећи хемијску терминологију, хемијске симболе, формуле и хемијске једначине.

Средњи ниво

Ученик уме да: у експерименталном раду прикупи квалитативне и квантитативне податке о својствима и променама супстанци; користи одговарајућу апаратуру и инструменте; мери, рачуна и користи одговарајуће јединице; формулише објашњења и закључке користећи хемијски језик (термине, хемијске симболе, формуле и хемијске једначине).

Напредни ниво

Ученик планира и изводи експерименте (анализира проблем, претпоставља и дискутује могућа решења/резултате; идентификује променљиве, планира поступке за контролу независних променљивих, прикупља податке о зависним променљивим); анализира податке, критички преиспитује поступке и резултате, објашњава уочене правилности и изводи закључке; припрема писани или усмени извештај о експерименталном раду/истраживању; приказује резултате мерења водећи рачуна о тачности инструмента и значајним цифрама. Размењује информације повезане с хемијом на различите начине, усмено, у писаном виду, у виду табеларних и графичких приказа, помоћу хемијских симбола, формула и хемијских једначина.

Друштвено-језички смер

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Хемија као наука	3	2	1
2.	Врсте супстанци	2	1	1
3.	Структура атома	9	6	3
4.	Хемијске везе	9	6	3
5.	Дисперзни системи	12	6	6
6.	Хемијске реакције	18	7	11
7.	Киселине, базе и соли	11	4	7
8.	Оксидоредукционе реакције	10	4	6
Укупно		74	36	38

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Неорганске и органске супстанце	3	2	1
2.	Хемијски елементи и једињења	30	18	12
3.	Хемијски аспекти животне средине	4	1	3
Укупно		37	21	16
вежбе		18,5		

Природно-математички смер

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Хемија као наука	3	2	1
2.	Врсте супстанци	2	1	1
3.	Структура атома	9	6	3
4.	Хемијске везе	9	6	3
5.	Дисперзни системи	12	6	6
6.	Хемијске реакције	18	7	11
7.	Киселине, базе и соли	11	4	7
8.	Оксидоредукционе реакције	10	4	6
Укупно		74	36	38

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Неорганске супстанце у природи	3	2	1
2.	Периодична својства елементарних супстанци	4	2	2
3.	Водоник и хидриди. Кисеоник оксиди	10	6	4
4.	Метали s-,p- i d блок ПСЕ	17	10	7
5.	Комплекси	4	2	2
6.	Неметали металоиди племенити гасови	14	9	5
7.	Индустријски процеси	16	10	6
8.	Неорганске загађујуће супстанце	6	3	3
Укупно		74	44	30
Вежбе		37		

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Појмновни оквир за учење органске хемије	6	5	1
2.	Органске супстанце у неживој и живој природи	3	1	2
3.	Својства и класификација органских супстанци	7	5	2
4.	Угљоводоници	16	5	11
5.	Органска једињења са кисеоником	30	6	24
6.	Органска једињења са азотом и сумпором	8	5	3
7.	Органске загађујуће супстанце	4	3	1
Укупно		74	30	44
Вежбе		37		

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Теоријски основ за изучавање биохемије	10	7	3
2.	Амино-киселине, пептиди и протеини	15	11	4
3.	Угљени хидрати	15	9	6
4.	Липиди	10	6	4
5.	Нуклеинске киселине	6	4	2
6.	Витамини	4	3	1
7.	Алкалоиди и антибиотици	6	4	2
Укупно		66	44	22

РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА

Циљ учења Рачунарства и информатике је стицање знања, овладавање вештинама и формирање вредносних ставова који доприносе развоју информатичке писмености неопходне за даље школовање, живот и рад у савременом друштву. Усвајањем концепата из рачунарских наука, ученик развија способност апстрактног и критичног мишљења о аутоматизацији послова уз помоћ информационо-комуникационих технологија и развија способност ефективног коришћења технологије на рационалан, етичан и безбедан начин.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Учењем наставног предмета Рачунарство и информатика ученик је оспособљен да примени стечена знања и вештине из области информационо-комуникационих технологија (ИКТ) ради испуњавања постављених циљева и задатака у свакодневном животу, даљем школовању и будућем раду. Развио је способност апстрактног и критичног мишљења уз помоћ ИКТ. Развио је дигиталну писменост и позитивне ставове према рачунарским наукама.

Основни ниво

Ученик користи ИКТ за свакодневну комуникацију, прикупљање и размену информација. Примењује поступке и правила безбедног понашања и представљања на мрежи, самостално претражује и проналази информације. Процењује могућности и ризике употребе ИКТ у решавању једноставних проблема из свакодневног живота. Ученик уочава проблем, рашчлањује га, дефинише и спроводи кораке за његово решавање уз примену адекватно одабраног софтверског алата. Коришћењем ИКТ ученик спроводи елементарне анализе података и графички представља добијене резултате.

Средњи ниво

Коришћењем ИКТ-а ученик примењује сложеније анализе података. Ученик разуме основне алгоритме, уме да их примени, комбинује их, и креира сопствене алгоритме за анализу серије/групе података. Ученик правилно користи податке у погледу поверљивости и заштите интегритета података.

Напредни ниво

Ученик користи ИКТ за самостално решавање сложенијих проблема из свакодневног живота. Организује веће количине података на начин погодан за обраду. Примењује анализу и

обраду података у реалним проблемима. Осмишљава стратегије анализа и обрада података у циљу извлачења релевантних информација из података. Изводи закључке на основу добијених резултата спроведених анализа. Примењује програме и стратегије за заштиту и спречавање злоупотребе дигиталног идентитета.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Специфичне предметне компетенције представљају опис специфичних способности ученика које му омогућавају да развије општу предметну компетенцију. Подразумевају способност за одговорно коришћење информационо-комуникационих технологија уз препознавање потенцијалних ризика и опасности. Специфичне компетенције обухватају способност за брзо, ефикасно и рационално проналажење информација коришћењем дигиталних уређаја, као и њихово критичко анализирање, складиштење и преношење и представљање у графичком облику.

Програми за табеларна израчунавања

Основни ниво

Ученик креира и форматира радну табелу, уноси податке и израчунава елементарне статистике (збир, просек, минимум, максимум, једноставно сортирање података), уме да прочита податке из готових графикона и да направи жељене измене.

Средњи ниво

Ученик примењује сложеније анализе података (сложеније функције, апсолутно и релативно адресирање, сортирање и филтрирање података по више критеријума) и разуме добијене резултате. Креира и форматира сложеније графиконе. Припрема и штампа радну табелу.

Напредни ниво

Ученик самостално одређује начин решавања проблема (одређује податке које треба прикупити, начин њихове организације у табеле и врсте анализе и визуализације погодне за одређену врсту проблема). Користи стечена знања за решавање реалних различитих проблема и изводи закључке на основу спроведених анализа.

Рад са подацима у текстуалном програмском језику

Основни ниво

Ученик уочава сличности и правила са радом у програму за рад са табелама. Ученик уноси серије података задавањем конкретних података у програмском коду и приказује их графички (у облику линијског, стубичастог и секторског графика). Помоћу библиотечких функција израчунава основне дескриптивне статистике серија податка (збир, просек, минимум, максимум, ...) и сортира податке. Уноси табеларне податке задавањем конкретних података у програмском коду и графички приказује податке из табеле.

Средњи ниво

Применом библиотечких функција врши анализу табеларно представљених података по врстама и колонама, врши сортирање података по неком критеријуму, филтрира податке и израчунава статистике филтрираних података. Уноси и учитава серије података из локалних или удаљених датотека. Обрађене податке уписује у датотеке. Чита и анализира податке из више датотека.

Напредни ниво

Примењује анализу и обраду података у реалним проблемима. Организује веће количине података на начин погодан за обраду. Осмишљава стратегије анализа и обрада података у циљу извлачења релевантних информација из података. Изводи закључке на основу добијених резултата.

Програмирање

Основни ниво

У петљи учитава серије података са стандардног улаза и уме да имплементира алгоритме за одређивање основних статистика података (збира, производа, минимума, максимума). Врши трансформације серија података пресликавањем сваког податка применом одређене функције.

Средњи ниво

Прилагођава основне алгоритме конкретном проблему који се решава (нпр. на основу алгоритма проналажења максимума дизајнира и имплементира алгоритам проналажења другог елемента по величини). Гранањем унутар петље врши филтрирање података по неком задатом критеријуму. Алгоритмом линеарне претраге проверава да ли у подацима постоје елементи који задовољавају дати услов.

Напредни ниво

Имплементира анализе дводимензионих података коришћењем угнежђених петљи. Имплементира сортирање низа података неким елементарним алгоритмом (нпр. сортирањем селекцијом или сортирањем уметањем)

Друштвено - језички смер

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	ИНФОРМАЦИОНО-КОМУНИКАЦИОНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ У САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ	8	4	4
2.	РАЧУНАРСТВО	10	6	4
3.	ОРГАНИЗАЈА ПОДАТАКА И ПРИЛАГОЂАВАЊЕ РАДНОГ ОКРУЖЕЊА	7	2	5
4.	КРЕИРАЊЕ И УРЕЂИВАЊЕ ДИГИТАЛНИХ ДОКУМЕНАТА	21	6	15
5.	ПРОГРАМИРАЊЕ	28	12	16
Вежбе		74		

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	ПРОГРАМИ ЗА ТАБЕЛАРНА ИЗРАЧУНАВАЊА	25	11	14
2.	РАД СА ПОДАЦИМА У ТЕКСТУАЛНОМ ПРОГРАМСКОМ ЈЕЗИКУ	17	6	11
3.	ПРОГРАМИРАЊЕ	32	11	21
Вежбе		74		

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Рачунарска графика	8	2	6
2.	Готова Веб дизајн решења	9	3	6
3.	Веб дизајн	20	5	15
Вежбе		37		

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Базе података	22	7	15
2.	Области савременог рачунарства	11	4	7
Вежбе		33		

Природно-математички смер

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	ИНФОРМАЦИОНО-КОМУНИКАЦИОНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ У САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ	8	4	4
2.	РАЧУНАРСТВО	10	6	4
3.	ОРГАНИЗАЈА ПОДАТАКА И ПРИЛАГОЂАВАЊЕ РАДНОГ ОКРУЖЕЊА	7	2	5
4.	КРЕИРАЊЕ И УРЕЂИВАЊЕ ДИГИТАЛНИХ ДОКУМЕНАТА	21	6	15
5.	ПРОГРАМИРАЊЕ	28	12	16
Вежбе		74		

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	ПРОГРАМИ ЗА ТАБЕЛАРНА ИЗРАЧУНАВАЊА	25	11	14
2.	РАД СА ПОДАЦИМА У ТЕКСТУАЛНОМ ПРОГРАМСКОМ ЈЕЗИКУ	17	6	11
3.	ПРОГРАМИРАЊЕ	32	11	21
Вежбе		74		

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Рачунарска графика	8	2	6
2.	Веб дизајн	20	3	6
3.	Клијентско веб програмирање	9	5	15
Вежбе		37		

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Базе података	20	5	15
2.	Рачунарске мреже и интернет	4	1	3
3.	Серверске веб технологије	32	12	20
4.	Области примене савременог рачунарства	10	4	6
Вежбе		66		

МУЗИЧКА КУЛТУРА

Циљ учења Музичке културе је да код ученика развије свест о значају и улози музичке уметности кроз развој цивилизације и друштва, да на основу стечених знања подстакне ученике на стваралачко и критичко мишљење, развије естетске критеријуме у циљу формирања одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа и даљег професионалног и личног развоја.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Користи знања о музици у разумевању савремених догађаја, историје, науке, религије, уметности и сопствене културе и идентитета. Заступа одговоран однос према традицији свог народа и других култура а културолошке разлике сматра предностима што користи у развијању идеја и сарадњи. Искуства и вештине у слушању и опажању приликом индивидуалног и групног извођења примењује у комуникацији са другима. Развија естетске критеријуме према музичким и вредностима уопште и отворен је према различитим уметничким садржајима. Своја осећања, размишљања, ставове изражава на креативан и конструктиван начин што му помаже у остваривању постављених циљева.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Ученик користи језик музике за изражавање својих осећања, идеја и комуникацију са другима. Кроз познавање музичког језика и стилова, ученик увиђа везу музике са догађањима у друштву и доприноси њиховом обликовању. Ученик у свакодневном животу примењује стечена музичка искуства и знања и истражује могућности ИКТ-а за слушање, стварање и извођење музике. Уважава и истражује музичке садржаје различитих жанрова, стилова и култура. Доприноси очувању и развоју музичке културне баштине. Има критички став према музици и њеном утицају на здравље. Прати и учествује у музичком животу заједнице и изражава критичко мишљење са посебним освртом на улогу музике у друштвеним дешавањима. Испољава и артикулише основне елементе музичког укуса.

Друштвено - језички смер

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Увод у музику	7	5	2
2.	Музика у првобитној људској заједници и културама старог века	6	4	2
3.	Музика Средњег века	5	4	1
4.	Музика ренесансе	7	5	2
5.	Музика барока и рококоа	12	9	3
Укупно		37	27	10

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Музика класицизма	15	11	4
2.	Романтизам: Вокално-инструментална и инструментална музика	11	6	5
3.	Опера у романтизму	11	7	4
Укупно		37	24	13

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Романтизам: Развој опере и балета у другој половини 19. Века	9	6	3
2.	Развој националних школа у романтизму	13	8	5
3.	Позни романтизам у музици	15	9	6
Укупно		37	24	13

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Импесионизам	3	2	1
2.	Музика 20.века	9	7	2
3.	Народна, староградска, новокомпонована и „музика света“	21	15	6
Укупно		33	24	9

Природно-математички смер

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Увод у музику	7	5	2
2.	Музика у првобитној људској заједници и културама старог века	6	4	2
3.	Музика Средњег века	5	4	1
4.	Музика ренесансе	7	5	2
5.	Музика барока и рококоа	12	9	3
Укупно		37	27	10

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Музика класицизма	2	1	1
2.	Романтизам: Вокално-инструментална и инструментална музика	2	1	1
3.	Опера и балет у романтизму	2	1	1
4.	Националне школе	3	2	1
5.	Импесионизам	2	1	1
6.	Музика 20. века	3	2	1
7.	Музика у Србији 20. века	2	1	1
8.	Популарна и примењена музика	3	2	1
Укупно		18,5		

ЛИКОВНА КУЛТУРА

Циљ учења ликовне културе је оспособљавање за комуникацију и развијање креативности и одговорног односа према очувању културе и уметничког наслеђа свог и других народа.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Ученик свесно опажа и тумачи разноврсне визуелне и аудиовизуелне информације са којима се среће. Повезује нова сазнања са претходно стеченим знањем и искуством у смислене целине и истражује њихову примену у различитим ситуацијама. Користи разноврсне подстицаје за развијање креативних идеја. Бира најефикаснији начин да изрази своја запажања, идеје, имагинацију, искуство, естетске доживљаје, осећања и позитивне ставове. Препознаје своје потребе и способности, развија самопоздање и самопоштовање и мотивисан је да се континуирано усавршава. Комуницира испољавајући разумевање и уважавање других и одговорно сарађује са другима. Разуме значај и улогу визуелне уметности у друштву, вредност сопствене културе и културе других народа и има одговоран однос према очувању културне баштине.

Основни ниво

На основном нивоу ученик има следеће компетенције: уважава различитости у опажању и доживљавању визуелних и аудиовизуелних информација. Разуме свакодневне визуелне и аудиовизуелне поруке. Самостално се изражава у одабраном медију и доприноси у заједничком раду. Разуме значај наслеђа културе свог и других народа.

Средњи ниво

На средњем нивоу ученик има следеће компетенције: уме јасно да пренесе другима свој доживљај визуелних и аудиовизуелних информација. Разуме садржаје уметничких дела и производа. Изражава се различитим медијима, самостално и у сарадњи са другима. Користи одабране садржаје као подстицај за стваралачки рад. Укључује се у културни живот заједнице.

Напредни ниво

На напредном нивоу ученик има следеће компетенције: разуме значај и утицај визуелних садржаја у односу на контекст. Мотивисан је да континуирано развија естетичке

критеријуме. Уме да преведе идеје и информације из једне форме у другу. Примењује одабране методе и поступке за развијање креативних идеја и стварање оригиналних радова. Доприноси очувању и неговању културног живота заједнице.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Основни ниво

На основном нивоу ученик има следеће компетенције: испољава одговоран однос према себи и другима када преузима, модификује, објављује и коментарише визуелне и аудиовизуелне садржаје на интернету, друштвеним мрежама и у осталим видовима комуникације. Опажа и тумачи садржаје билборда, рекламних паноа, промотивних спотова, огласа на телевизији и интернету и друге визуелне и аудиовизуелне поруке са којима се свакодневно среће. Бира медиј и одговарајућу технику/апликацију којом најефикасније може да изрази своја запажања, идеје, имагинацију, искуство, естетске доживљаје, осећања и позитивне ставове, у самосталном и заједничком раду. Разматра значај наслеђа културе за национални идентитет, смањење сиромаштва, туризам и развој локалне и шире заједнице.

Средњи ниво

На средњем нивоу ученик има следеће компетенције: уме јасно да изрази своја опажања, тумачења и доживљај визуелних и аудиовизуелних информација, у усменој, писаној, визуелној или аудиовизуелној форми. Процењује свој доживљај уметничких дела поредећи исте теме, мотиве и поруке изражене различитим средствима и техникама визуелних уметности и различите теме, мотиве и поруке изражене истим средствима/материјалом. Уме да изрази запажања, идеје, имагинацију, искуство, естетске доживљаје, осећања и позитивне ставове различитим медијима, средствима и техникама визуелних уметности, самостално и у сарадњи са другима. Мотивисан је да истражује примену изражајних својства материјала, техника и принципа компоновања (дизајна). Самостално истражује различите изворе информација или наслеђе културе и користи одабрани појам, текст, визуелне, аудитивне и аудиовизуелне информације као подстицај за стварање оригиналног рада. Стекао је навику да прати и посећује догађаје културе у заједници.

Напредни ниво

На напредном нивоу ученик има следеће компетенције: тумачи значај и утицај визуелних садржаја на посматрача и друштво у односу на место, време, друштвене прилике, технолошки развој и културолошки оквир. Истражује форме уметничких дела кроз историју,

њихове међусобне утицаје и утицај на савремену уметност и друштво. Пореди критеријуме за процену естетичких квалитета уметничких и неуметничких дела. Преводи визуелне садржаје у текстуалне и вербалне и текстуалне, вербалне, аудитивне и мисаоне садржаје у визуелне. Истрајан је у развијању техничких вештина у одабраном медију/дисциплини. Познаје начине помоћу којих уметници развијају креативне идеје, превазилазе стваралачку блокаду и проналазе подстицај за рад. Примењује научено у различитим ситуацијама које захтевају креативна решења. Активно доприноси очувању и неговању уметности и културе, као конзумент, промотер и/или учесник у уметничким дешавањима и пројектима.

Друштвено-језички смер

І разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Односи	19	11	8
2.	Појаве	18	10	8
Укупно		37	21	16

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Простор	21	15	6
2.	Промене	16	10	6
Укупно		37	25	12

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Светлост	17	10	7
2.	Промене	20	13	7
Укупно		37	23	14

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Авангарда	14	4	10
2.	Нови медији	19	4	15
Укупно		33	25	8

Природно-математички смер

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Односи	19	11	8
2.	Појаве	18	10	8
Укупно		37	21	16

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Простор	10		10
2.	Промене	8,5		8,5
Вежбе		18,5		

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Циљ учења предмета Физичко и здравствено васпитање је да ученик континуирано развија знања, физичке способности и моторичке вештине у складу са вредностима физичког вежбања, потребама за очување и унапређивање здравља и даљег професионалног развоја.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Учењем наставног предмета Физичко васпитање ученик стиче вештине и овладава знањима о културним вредностима телесног вежбања. Сечена знања примењује у свакодневном животу, специфично-професионалним и ванредним животним ситуацијама. Разуме потребу редовног бављења физичком активношћу и континуираног развоја физичких способности и активно ради на њиховом унапређивању. Вежбајући унапређује здравље, здравље околине и квалитет живота. Путем различитих видова физичке активности исказује лични идентитет, креативност, емоције, комуницира, неутралише или смањује на најмању меру негативне утицаје савременог живота. Кроз предмет физичко васпитање развијају се: толеранција, хумани односи одговорност, поштовање правила, квалитетна међусобна комуникација, еколошки однос према природном окружењу, и способност за учешће у спортско-рекреативним и спортским активностима током целог живота.

Основни ниво

Достиже и одржава оптималан ниво физичких способности. Ученик је оспособљен да води бригу о властитом здрављу и здрављу околине. Препознаје и разуме законитости утицаја физичког вежбања на антрополошки статус. Спроводи физичко вежбање уз безбедносне, здравствено-хигијенске и организационо-техничке мере. Супротставља се свим облицима насиља у физичком васпитању, спорту и рекреативним активностима.

Средњи ниво

Бира спортско-рекреативну активност у циљу одржавања и унапређивања физичких способности и здравља, у складу са сопственим потребама и интересовањима. У вежбању сарађује и помаже другима поштујући индивидуалне разлике. Редовно вежба у слободно време.

Напредни ниво

Самоиницијативно примењује разноврсне програме и облике индивидуалног и колективног вежбања, уз поштовање индивидуалних разлика учесника у телесном вежбању. Преузима одговорност за сопствене изборе када је реч о животном стилу (физичка активност, исхрана, ризична понашања и др) и процењује дугорочне позитивне, односно негативне последице по здравље и квалитет живота појединца, породице и окружења.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

На основу стечених знања ученик користи разноврсне програме вежбања и користи изворе информација ради унапређивања здравља, моторичких способности и вештина. Испољава позитиван став према физичком васпитању и спорту. Поштује правила и негује здраве међуљудске односе приликом реализовања физичке/ спортске активности. Промовише улогу физичког васпитања и спорта у унапређивању здравља и превентивно деловање на настајање болести и социо-патолошких појава. Ученик је стекао знања о могућности коришћења превентивног вежбања ради отклањања негативних утицаја будуће професије.

Основни ниво

Ученик зна функцију једноставних вежби и програма развоја моторичких способности; зна основну технику и тактику спортских грана; понаша се дисциплиновано поштујући мере безбедности у вежбању; зна да упореди вредности почетних и финалних резултата мерења моторичких способности у односу на референтне вредности за свој узраст и пол. У процесу вежбања сарађује са другима и помаже им уз поштовање индивидуалних разлика.

Средњи ниво

Ученик је у стању да самостално састави и примени програме вежбања препознавајући везу са здрављем и психо-физичким развојем; зна сложеније техничко-тактичке елементе спортске гране; примењује правилне поступке у случају незгоде током вежбања; вреднује и цени допринос физичке активности здрављу и квалитету живота. Учествоје у различитим спортским такмичењима и спортско-рекреативним активностима у школи и, у складу са интересовањима помаже у њиховом планирању и реализацији.

Напредни ниво

Ученик је способан да самостално састави и изведе сложеније програме вежбања; самостално и у сарадњи са другима решава сложене тактичке задатке; препознаје основне

законитости оптерећења у физичким и спортским активностима, промовише њихову улогу у унапређивању здравља и превентивно деловање на настанак хроничних незаразних обољења и социо-патолошких појава; редовно се бави спортским и спортско-рекреативним активностима у слободно време, и у складу са интересовањима учествује и помаже на школским такмичењима и другим манифестацијама. Користи физичку активност ради веће ефикасности учења и елиминисања штетних професионалних утицаја.

Друштвено-језички и природно-математички смер

І разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	12	0	12
2.	СПОРТСКО-ТЕХНИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ	62	19	43
3.	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	74	/	74
Укупно		74	19	55

ІІ разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	12	0	12
2.	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	62	19	43
3.	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	74	/	74
Укупно		74	19	55

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	12	0	12
2.	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	62	19	43
3.	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	74	/	74
Укупно		74	19	55

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	10	0	10
2.	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	56	29	27
3.	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	66	0	66
Укупно		66	29	37

ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Циљ учења изборног програма грађанско васпитање је да ученик, изучавајући различите друштвене појаве и процесе, постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности.

По завршетку програма ученик ће бити у стању да:

- исказује поштовање, брани и афирмише људска права, демократију и владавину закона;
- критички разматра питања безбедности младих и процеса глобализације и доводи их у везу са поштовањем људских права;
- својим понашањем не угрожава своју и туђу безбедност;
- препозна ситуације угрожености нечијих права и проактивно делује;
- критички разматра утицај медија на безбедност младих и процес глобализације са аспекта поштовања људских права;
- проналази релевантне и поуздане изворе информација на којима заснива своје ставове о безбедности младих и процесу глобализације;
- у комуникацији активно слуша друге и дискутује аргументима.

Друштвено-језички и природно-математички смер

Г разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Пројектна настава
1.	Безбедност младих	20
2.	Глобализација	17
	Укупно	37

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Пројектна настава
1.	Сви различити, а сви равноправни	20
2.	Медији за грађане, грађани за медије	17
Укупно		37

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Пројектна настава
1.	Људска права, грађани и демократија	25
2.	Мир и претње миру	12
Укупно		37

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Пројектна настава
1.	Економска и социјална права	17
2.	Право на здраву животну средину	16
Укупно		33

ВЕРСКА НАСТАВА

Циљ наставе:

- Изграђивање основних појмова у свести ученика о Богу, божијем откровењу, Хришћанству и Цркви као месту конкретног остварења заједнице Бога и човека у историји и есхатону.
- Развијање етичких хришћанских начела у образовању личности ученика, заснованих на литургијско-подвижничком искуству Цркве и приближавање тог искуства ученицима ради њиховог слободног учешћа и живота у духу хришћанског црквеног предања
- Хришћанско схватање појма личности и на том темељу продубљивање искуства и квалитета живота у заједници.
- Упознавање и поштовање свег позитивног духовног искуства присутног у другим културама, религијама и цивилизацијама, што је основа за отвореност за дијалог без предрасуда и страха у сусрету са људима и народима различитог религијског, цивилизацијског и културног наслеђа.

Задаци наставе:

- Стицање знања о Цркви као заједници личности, утемељеној на љубави и слободи у сплету узајамних односа Бога, човека и људи међусобно
- Стварање темеља хришћанској гносеологији као методи богопознања кроз лично општење и доживљај сусрета човека и Бога, а не само кроз стицање пуког теоријског знања о Богу.
- Опис и продубљивање литургијско-подвижничког метода и искуства богопознања
- Упознавање суштине хришћанског учења о Богу као бићу заједнице Три Личности, Оца и Сина и Светога Духа и на том основу разоткривање смисла хришћанског појма личности који се разликује од појма индивидуе у психолошком, социолошком и философском смислу
- Повезивање хришћанске етике са онтологијом у смислу заснивања врлинског живота на онтолошким појмовима личности, слободе и љубави и изграђивање свести о томе да су љубав и слобода, схваћени као онтолошке конституанте личности највиши критеријум добра и зла

- Стицање јасне представе о разлици између бића нествореног Бога и створеног света и начину преошћавања онтолошког јаза међу њима
- Стицање знања о иконолошком бићу и језику Цркве која кроз литургијски начин свог постојања пројављује сада и овде будуће Царство Божије

Друштвено-језички и природно-математички смер

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Хришћанство је Црква	5	3	2
2.	Појам о Богу и хришћанству	2	2	0
3.	Познање Бога кроз Христа –у Цркви	3	2	1
4.	Крштење и рукоположење као сједињење са Христом у Литургији	20	14	6
5.	Сликаство као израз човековог односа према богу и свету који га окружује	7	3	4
Укупно		37	24	13

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Света Тројица један Бог	4	2	2
2.	Онтолошке последице вере у Свету Тројицу као једног Бога	12	9	3
3.	Стварање свете ни из чега	6	4	2
4.	Својства створене природе	4	3	1
5.	Стварање човека « по икони и подобију Божијем»	5	4	1
6.	Првородни грех	3	2	1
7.	Проблем смрти	3	1	2
Укупно		37	25	12

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Тајна Христова –Јединство Бога и света као циљ стварања	3	2	1
2.	Христово Оваплоћење и страдање ,смрт као последица греха првих људи	4	2	2
3.	Бог је васкрсао Христа из мртвих Духом Светим	4	2	2
4.	Исус Христос као нови Адам и начелник све твари	4	2	2
5.	Улога Духа Светог у сједињењу људи и створене природе са Христом	5	3	2
6.	Литургија као икона истинског постојања света –Царства Божијег	6	3	3
7.	Апостолско прејемство	4	2	2
8.	Распеће и Васкресење Христово у Православној иконографији	7	4	3
Укупно		37		

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Хришћанско схватање историје	4	2	2
2.	Есхатон-будуће Царство Божје као узрок Цркве и историје	4	3	1
3.	Смрт природе као разједињење, распадање и смрт личности као прекид заједнице са личношћу за коју смо били везани, коју смо највише волели	4	2	2
4.	Литургија нам открива циљ због кога је Биг створио свет и људе	3	2	1
5.	Помесна и Васељенска Црква, њихов однос	4	2	2
6.	Јединство Цркве	6	3	3
7.	Теологија православне уметности	6	3	3
8.	Црква и свет	2	1	1
Укупно		33	18	14

ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК

Циљ учења изборног програма други страни језик је да ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и унапређивањем стратегија учења страног језика развије комуникативну компетенцију, оспособи се за писмену и усмену комуникацију и развија сазнајне и интелектуалне способности, као и хуманистичке, моралне и естетске ставове.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Ученик влада језичким вештинама и знањима која му омогућавају да на страном језику разуме текстове које слуша или чита у приватном, јавном, образовном или професионалном контексту; комуницира писмено или усмено у формалним и неформалним ситуацијама. Посредујући у усменој или писаној комуникацији, ученик преноси поруке са страног на матерњи (први) језик и обрнуто. Владање страним језиком ученику омогућава стицање знања из различитих области која примењује у свакодневном животу, образовању и раду. Учењем страног језика ученик развија креативност, критичко мишљење, вештине комуникације, самосталност и сарадњу, уважавање различитости култура и културу дијалога.

Основни ниво

Ученик користи страни језик у мери која му помаже да разуме садржај усмене поруке и кратке једноставне информације у вези са личним интересовањем и познатим областима и активностима. Учествује у уобичајеном, свакодневном разговору, чита и проналази жељену информацију у текстовима са темом од непосредног личног интереса. Пише о различитим аспектима из непосредног окружења и ради сопствених потреба.

Средњи ниво

Ученик користи страни језик да разуме суштину текста или да учествује у разговору или дискусији (нпр. школа, забава, спорт); сналази се у не/предвидивим ситуацијама када му је неопходно да користи страни језик и/или да у кратком усменом излагању оствари свој интерес. Пише о властитом искуству, описује своје утиске, планове и очекивања.

Напредни ниво

Ученик користи страни језик да активно учествује у усменој комуникацији; да прати дужа и сложенија излагања или дискусије о конкретним или апстрактним темама из познатих општих или стручних тематских области, као и да објашњава своје ставове и/ или образлаже различите предлоге. Чита и пише текстове о широком спектру тема у складу са општим и властитим интересовањима.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА: Рецепција (слушање и читање)

Основни ниво

Ученик разуме уобичајене изразе и схвата општи смисао свакодневне комуникације изговорене споро и разговетно. Користећи основно лингвистичко знање, чита краће текстове написане стандардним језиком, разноврсног садржаја из свакодневног живота и/ или блиских области или струке, у којима преовлађују фреквентне речи и изрази.

Средњи ниво

Ученик разуме основне елементе разговетног говора у свакодневним ситуацијама и једноставна излагања и презентације из блиских области изговорене стандардним језиком и релативно споро. У тексту, из домена личног интересовања и делатности, у коме преовлађују сложене језичке структуре, ученик разуме општи смисао и допунске информације, користећи различите технике/врсте читања.

Напредни ниво

Ученик разуме суштину и детаље опширнијих излагања или разговора у којима се користи стандардни језик, мења ритам, стил и тон разговора, а у вези са садржајима из ширег интересовања ученика. Ученик разуме дуже текстове различитог садржаја (нпр. адаптирана или оригинална прозна књижевна дела, актуелни новински чланци и извештаји); брзину и технику читања подешава према тексту који чита.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА: Продукција (говор и писање)

Основни ниво

Ученик у свакодневним ситуацијама пише или даје усмена упутства, писмено или усмено размењује информације о уобичајеним општим и блиским темама. Користећи једноставне изразе, фразе и језичке структуре, пише кратке забелешке, поруке и писма, и/или према моделу пише једноставне текстове нпр. описе особа и догађаја из познатих области.

Средњи ниво

Ученик без припреме започиње и води разговор, износи усмено или писмено мишљење о темама из домена личног интересовања, образовања, културе и сл. Користећи разноврсне језичке структуре, шири фонд речи и израза, ученик усмено или писмено извештава, излаже и/или према упутству пише компактни текст поштујући правописну норму и основна правила организације текста.

Напредни ниво

Ученик са сигурношћу, течно и спонтано, учествује у усменој или писменој комуникацији, говори, извештава, преводи и/или самостално пише текстове о темама и садржајима из ширег круга интересовања; користећи информације и аргументе из различитих извора, износи ставове и преноси мишљење, размењује, проверава и потврђује информације. Ученик према потреби води формалну или неформалну преписку, доследно примењујући правописну норму, језичка правила и правила организације текста.

Друштвено-језички и природно-математички смер

- **Француски језик**

Г разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Unité 1 <i>Parlez-vous français?</i>	9	5	4
2.	Unité 2 <i>Elle s'appelle Laura</i>	9	4	5
3.	Unité 3 <i>Mon quartier est un monde</i>	10	3	7
4.	Unité 4 <i>Tes amis sont mes amis</i>	6	3	3
5.	Unité 5 <i>Jour après jour</i>	9	5	4
6.	Unité 6 <i>On fait les boutiques</i>	10	5	5
7.	Unité 7 <i>Et comme dessert?</i>	13	6	7
8.	Unité 8 <i>Je sais bricoler</i>	8	3	5
Укупно		74	34	30

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Unité 1 <i>J'adore le français!</i>	5	3	2
2.	Unité 2 <i>Faites comme chez vous!</i>	7	5	2
3.	Unité 3 <i>Bien dans sa peau</i>	4	1	3
4.	Unité 4 <i>En ce temps-là...</i>	4	1	3
5.	Unité 5 <i>L'Histoire, les histoires</i>	4	3	1
6.	Unité 6 <i>Qui vivra verra...</i>	4	3	1
7.	Unité 7 <i>Je vous en prie...</i>	4	1	3
8.	Unité 8 <i>Apprendre en jouant</i>	5	2	3
Укупно		37	19	18
Вежбе		18,5		

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Unité 1 <i>Dis-moi ce que tu as fait, je te dirai qui tu es</i>	8	6	2
2.	Unité 2 <i>Les voyages forment la jeunesse</i>	9	4	5
3.	Unité 3 <i>La voix est le miroir de l'âme</i>	7	5	2
4.	Unité <i>On n'arrête pas le progrès?</i>	8	5	3
5.	Unité 5 <i>Les paroles volent, les écrits restent</i>	5	4	1
Укупно		37	24	13
Вежбе		18,5		

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Unité 1 Les paroles volent, les écrits restent	8	5	3
2.	Unité 2 <i>À chacun son cinéma</i>	6	2	4
3.	Unité 3 Y a-t-il une vie après l'école?	9	6	3
4.	Unité 4 Pas de nouvelles, bonnes nouvelles!	5	5	0
5.	Unité 5 Tout finit par des slams	5	1	4
Укупно		33	19	14
Вежбе		16,5		

- *Немачки језик*

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Lektion 1 Freiburg/ Fribourg	7	3	4
2.	Lektion 2 Meine perfekte Schule	11	6	5
3.	Lektion 3 Kommunikation	11	7	4
4.	Lektion 4 Natur, Tiere und co.	17	10	7
5.	Lektion 5 Kunst	16	10	6
6.	Lektion 6 Europa	12	5	7
Укупно		74	41	33

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Lektion 1 Reisen	8	5	3
2.	Lektion 2 Sport, Kunst, Freizeit	10	5	5
3.	Lektion 3 Medien	5	4	1
4.	Lektion 4 Umwelt	5	4	1
5.	Lektion 5 Fluss, Stadt, Land	9	3	6
Укупно		37	21	16
Вежбе		18,5		

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Lektion 1 Emotionen	4	3	1
2.	Lektion 2 Ereignisse	6	4	2
3.	Lektion 3 Feiertage	7	4	3
4.	Lektion 4 Sprachproblematik	14	6	8
5.	Lektion 5 Umweltschutz	6	5	1
Укупно		37	22	15
Вежбе		18,5		

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Lektion 1 Reiseziele	8	5	3
2.	Lektion 2 Berufswelt	6	3	3
3.	Lektion 3 Meine Generation	9	6	3
4.	Lektion 4 Konsum	5	5	0
5.	Lektion 5 Familie und Freiheitsdrang	5	1	4
Укупно		33	20	13
Вежбе		16,5		

- *Руски језик*

Општа предметна компетенција

Ученик влада језичким вештинама и знањима која му омогућавају да на страном језику разуме текстове које слуша или чита у приватном, јавном, образовном или професионалном контексту; комуницира писмено или усмено у формалним и неформалним ситуацијама. Посредујући у усменој или писаној комуникацији, ученик преноси поруке са страног на матерњи (први) језик и обрнуто.

Владање страним језиком ученику омогућава стицање знања из различитих области која примењује у свакодневном животу, образовању и раду. Учењем страног језика ученик развија креативност, критичко мишљење, вештине комуникације, самосталност и сарадњу, уважавање различитости култура и културу дијалога.

Основни ниво

Ученик користи страни језик у мери која му помаже да разуме садржај усмене поруке и кратке једноставне информације у вези са личним интересовањем и познатим областима и активностима. Учествује у уобичајеном, свакодневном разговору, чита и проналази жељену информацију у текстовима са темом од непосредног личног интереса. Пише о различитим аспектима из непосредног окружења и ради сопствених потреба.

Средњи ниво

Ученик користи страни језик да разуме суштину текста или да учествује у разговору или дискусији (нпр. школа, забава, спорт); сналази се у не/предвидивим ситуацијама када му је неопходно да користи страни језик и/или да у кратком усменом излагању оствари свој интерес. Пише о властитом искуству, описује своје утиске, планове и очекивања.

Напредни ниво

Ученик користи страни језик да активно учествује у усменој комуникацији; да прати дужа и сложенија излагања или дискусије о конкретним или апстрактним темама из познатих општих или стручних тематских области, као и да објашњава своје ставове и/или образлаже различите предлоге. Чита и пише текстове о широком спектру тема у складу са општим и властитим интересовањима

Специфична предметна компетенција: РЕЦЕПЦИЈА
(слушање и читање)

Основни ниво

Ученик разуме уобичајене изразе и схвата општи смисао свакодневне комуникације изговорене споро и разговетно. Користећи основно лингвистичко знање, чита краће текстове написане стандардним језиком, разноврсног садржаја из свакодневног живота и/или блиских области или струке, у којима преовлађују фреквентне речи и изрази.

Средњи ниво

Ученик разуме основне елементе разговетног говора у свакодневним ситуацијама и једноставна излагања и презентације из блиских области изговорене стандардним језиком и релативно споро. У тексту, из домена личног интересовања и делатности, у коме преовлађују сложене језичке структуре, ученик разуме општи смисао и допунске информације, користећи различите технике/врсте читања.

Напредни ниво

Ученик разуме суштину и детаље опширнијих излагања или разговора у којима се користи стандардни језик, мења ритам, стил и тон разговора, а у вези са садржајима из ширег интересовања ученика. Ученик разуме дуже текстове различитог садржаја (нпр. адаптирана или оригинална прозна књижевна дела, актуелни новински чланци и извештаји); брзину и технику читања подешава према тексту који чита.

Специфична предметна компетенција: ПРОДУКЦИЈА
(говор и писање)

Основни ниво

Ученик у свакодневним ситуацијама пише или даје усмена упутства, писмено или усмено размењује информације о уобичајеним општим и блиским темама. Користећи једноставне изразе, фразе и језичке структуре, пише кратке забелешке, поруке и писма, и/или према моделу пише једноставне текстове нпр. описе особа и догађаја из познатих области.

Средњи ниво

Ученик без припреме започиње и води разговор, износи усмено или писмено мишљење о темама из домена личног интересовања, образовања, културе и сл. Користећи разноврсне језичке структуре, шири фонд речи и израза, ученик усмено или писмено извештава, излаже и/или према упутству пише компактни текст поштујући правописну норму и основна правила организације текста.

Напредни ниво

Ученик са сигурношћу, течно и спонтано, учествује у усменој или писменој комуникацији, говори, извештава, преводи и/или самостално пише текстове о темама и садржајима из ширег круга интересовања; користећи информације и аргументе из различитих извора, износи ставове и преноси мишљење, размењује, проверава и потврђује информације. Ученик према потреби води формалну или неформалну преписку, доследно примењујући правописну норму, језичка правила и правила организације текста.

Напомена: Због недовољног броја ученика за формирања група на нивоу школе, ученици који су слушали руски језик у основној школи полажу разредни испит.

ЈЕЗИК, МЕДИЈИ И КУЛТУРА

Циљ учења изборног програма *језик, медији и култура* је да допринесе унапређивању комуникацијских вештина, развоју медијске културе и усвајању културних образаца који ће ученику омогућити сналажење у савременом свету, изградњу идентитета и даљи професионални развој.

По завршетку програма ученик ће бити у стању да:

- критички разматра позитиван и негативан утицај медија;
- процењује значај и утицај информација и извора информација и повезује их са сопственим искуством ради решавања различитих ситуација;
- препознаје примере манипулације, дискриминације и говора мржње у медијима и има критички однос према њима;
- одговорно се односи према креирању сопствених медијских порука;
- комуницира на конструктиван начин;
- исказује спремност да учествује у акцијама чији је циљ унапређивање медијске културе;
- разликује културне од популарних садржаја и на основу тога доноси вредносне судове.

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Пројектна настава
1.	Јавни наступ	37 часова
2.	Креатори и примаоци медијских порука	
3.	Вредности	
Укупно		

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Пројектна настава
1.	Медији и забава- популарне експресивне форме	37 часова
2.	Аматерска култура и креативни активизам	
3.	Идентитет у дигиталном окружењу	
Укупно		

ПОЈЕДИНАЦ, ГРУПА И ДРУШТВО

Циључења изборног програма појединац, група и друштво је оспособљавање ученика за критичко сагледавање места појединца и група у друштву, њихових улога, права, одговорности и међузависности, ради развијања знања, вештина, вредности и ставова неопходних за конструктивно учешће у различитим ситуацијама својственим савременом динамичном друштву.

По завршетку програма ученик ће бити у стању да:

- аргументовано дискутује о друштвеним појавама имајући у виду позицију појединца, групе и друштва;
- уочава и анализира различите врсте интеракцијских процеса у друштву и међузависност између појединца, група и друштва;
- препозна начине утицаја и манипулације појединца, групе и друштва;
- илуструје на примерима и примени у реалним ситуацијама механизме разградње негативних друштвених стереотипа;
- исказује просоцијалне ставове, вредности, осетљивост за етичко просуђивање;
- препознаје специфичности истраживања у друштвеним наукама.

Друштвено-језички и природно-математички смер

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Пројектна настава
1.	Од узора и идола до вођа и следбеника	37 часова
2.	Усамљеност, одбаченост, отуђеност	

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Пројектна настава
1.	Лекције прошлости, перспективе будућности	37 часова
2.	Култура и идентитет	

ЗДРАВЉЕ И СПОРТ

Циљ учења изборног програма здравље и спорт је да ученик, на основу проучавања различитих аспеката здравог живота, развије знања, вештине, ставове и вредности који су у функцији очувања и унапређивања здравља и културе телесног вежбања.

По завршетку програма ученик ће бити у стању да:

- проналази релевантне изворе информација о значају редовног физичког вежбања
- спорта и рекреације и користи их у формирању здравих животних навика;
- препозна и критички процени потенцијално ризичне ситуације по здрављеи у складу са тим одговорно реагује;
- одабере и примени разноврсне програме физичког вежбања
- спорта и рекреације, опоравка и здраве исхране, у складу са својим потребама и могућностима;
- покреће и предузима иницијативе којима се промовишу значај физичког вежбања и здрав начин живота.

Друштвено-језички и природно-математички смер

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Пројектна настава
1.	Спорт и психоактивне супстанце	37 часова
2.	Физичка активност и репродуктивно здравље	
3.	Правилна исхрана и физичко вежбање у спорту и рекреацији	
Укупно		

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Пројектна настава
1.	Здравље и психоактивне супстанце	37 часова
2.	Наука у служби вежбања и здравља	
3.	Физичко вежбање, спорт и рекреација	

УМЕТНОСТ И ДИЗАЈН

Циљ учења изборног програма *уметност и дизајн* је да ученик кроз истраживање уметности и стваралачки рад развија осетљивост за естетику, креативност, радозналост и мотивацију за стварање и изражавање у различитим медијима, као и да формира навику да се континуирано укључује у уметнички и културни живот заједнице.

По завршетку програма ученик ће бити у стању да:

- разматра сличности, разлике и повезаност различитих уметности;
- реализује идеје уважавајући принципе одабраних уметничких дисциплина;
- користи релевантне изворе за истраживање остварења и појава у уметности;
- користи разноврсне податке као подстицај за стваралачки рад;
- презентује идеје, радове и уметничка остварења у одабраном медију;
- предлаже садржаје или активности у којима се повезују различите уметности;
- комуницира учтиво, јасно и аргументовано уз уважавање различитих мишљења, идеја и естетских доживљаја;
- исказује утисак о естетичким квалитетима уметничких дела;
- просуђује, критички, утицај уметности на здравље;
- учествује, према сопственим способностима и интересовањима, у истраживању, смишљању, планирању и реализацији мањег пројекта.

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Пројектна настава
1.	Инспирација	37 часова
2.	Обједињене уметности	

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Пројектна настава
1.	Контекст	37 часова
2.	Тело	
3.	Интермедија	

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Пројектна настава
1.	Структура	74 часа
2.	Преображај	
3.	Израз	

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Пројектна настава
1.	Ауторство	66 часа
2.	Окружење	
3.	Интердисциплинарност	

ПРИМЕЊЕНЕ НАУКЕ

Циљ учења изборног програма *Примењене науке* је да допринесе развоју научне и технолошке компетенције ученика, тј. развоју научног погледа на свет, система вредности и способности потребних за одговорну улогу у друштву и даљи лични и професионални развој.

По завршетку програма ученик ће бити у стању да:

- демонстрира разумевање појмова фундаментална и примењена наука;
- процењује значај и утицај научних достигнућа на свакодневни живот;
- демонстрира разумевање значаја примене зелених принципа у оквиру нових научних и технолошких достигнућа;
- истражује, анализира и критички процењује резултате истраживања;
- прикупља, анализира и обрађује резултате мерења;
- осмишљава и предузима истраживање у решавању проблема, одговорно се односећи према свом животу, животу других и животној средини;
- исказаже и образложи позитиван став према стицању научних знања и примени научне методологије.

Друштвено-језички и природно-математички смер

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Пројектна настава
1.	Увод у истраживање	37 часова
2.	Мој пројекат	

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Пројектна настава
1.	Топлотна изолација	37 часова
2.	Полифазни системи	
3.	Како авион лети	
4.	Технологије и патенти „позајмљени“ од живих бића	
5.	Исхрана и квалитет хране	
6.	Вода	

ОБРАЗОВАЊЕ ЗА ОДРЖИВИ РАЗВОЈ

Циљ изборног програма Образовање за одрживи развој је да ученик на основу истраживања међузависности људских активности и непосредног окружења развије критички, активан и одговоран однос према себи и окружењу у ком живи, и разматрајући на које начине актуелни поступци појединаца и група могу утицати на људе и окружење у будућности.

По завршетку програма ученик ће бити у стању да:

- критички разматра утицај људских активности на стање непосредног окружења;
- преиспитује различите потребе људи у савременом друштву са становишта одрживог развоја;
- препознаје позитивне и негативне примере односа према окружењу;
- предвиђа могуће последице неодговорног понашања људи у непосредном окружењу, на локалном и глобалном нивоу;
- учествује у активностима које доприносе унапређивању квалитета живота у непосредном окружењу;
- умањује сопствени негативан утицај на окружење.

Друштвено-језички и природно-математички смер

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Пројектна настава
1.	Производња и потрошња енергије	74 часа
2.	Климатске промене	
3.	Биодиверзитет и екосистемске услуге	

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Пројектна настава
1.	Ауторство	66 часова часа
2.	Окружење	
3.	Интердисциплинарност	

ПРИМЕЊЕНЕ НАУКЕ 1

Циљ учења изборног програма Примењене науке 1 је да допринесе развоју научне и технолошке компетенције ученика, тј. Развоју научног погледа на свет, система вредности и способности потребних за одговорну улогу у друштву и даљи лични и професионални развој, посебно у области здравља и заштите биодиверзитета.

По завршетку програма ученик ће бити у стању да:

1. разликује фундаменталне и примењене науке;
2. процењује значај и утицај научних достигнућа на свакодневни живот;
3. образложи значај примене зелених принципа у оквиру нових научних и технолошких достигнућа;
4. истражује, анализира и критички процењује резултате истраживања;
5. прикупља, анализира и обрађује резултате мерења;
6. осмишљава и предузима истраживање у решавању проблема, одговорно се односећи према свом животу, животу других и животној средини;
7. образложи позитиван став према стицању научних знања и примени научне методологије.

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Пројектна настава
1.	Употреба ГСП-а за праћење кретања угрожених врста животиња	74 часа
2.	Поремећаји понашања у исхрани- од дијете до анорексије	
3.	Квалитет и безбедност хране	
4.	Технологија хране	
5.	Природни пигменти	
6.	Деловање фарбе за косу на организам човека	
7.	Структурна обојеност	
8.	Аутоимуне болести	
9.	Утицај буке на здравље човека и животну средину	

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Пројектна настава
1.	Tattoo- пигменти у људској кожи	66 часа
2.	Утицај сунчевих зрака на жива бића	
3.	Конформација протеина и протеинопатије	
4.	Генетска терапија	
5.	CRISPR/CAS- нова технологија за уређивање генома	
6.	Нанотехнологија у медицини	
7.	Утицај радиоактивног зрачења на организме	
8.	Припрема узорака и савремене инструменталне методе у детекцији супстанци	
9.	Мониторинг алергених биљака	
10.	Анализа ДНК и протеинских секвенци употребом биоинформатичких алатки	

ПРИМЕЋЕНЕ НАУКЕ 2

Циљ учења изборног програма Примењене науке 2 је да допринесе развоју научне и технолошке компетенције ученика, тј. развоју научног погледа на свет, система вредности и способности потребних за одговорну улогу у друштву и даљи лични и професионални развој, посебно у области технике.

По завршетку програма ученик ће бити у стању да:

1. разликује фундаменталне и примењене науке;
2. процењује значај и утицај научних достигнућа на свакодневни живот;
3. истражује, анализира и критички процењује резултате истраживања;
4. прикупља, анализира и обрађује резултате мерења;
5. осмишљава и предузима истраживање у решавању проблема, одговорно се односећи према свом животу, животу других и животној средини;
6. исказе и образложи позитиван став према стицању научних знања и примени научне методологије;
7. примењује фундаменталне законе физике, математике, хемије у електротехници, машинству, грађевинарству, технологији, пољопривреди и сл;
8. користи ИКТ алате у процесу истраживања, обраде података и приказу резултата.

Друштвено-језички и природно-математички смер

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Пројектна настава
1.	Од музике до буке	74 часа
2.	Енергија природе	
3.	Електронски склопови	
4.	Примена програмирања у савременом друштву	
5.	Погони садашњости и будућности	

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Пројектна настава
1.	Енергетска ефикасност	66 часа
2.	Дизајн стамбеног простора	
3.	Фотографија, уметност и бука	
4.	Тесла, Пупин, Миланковић- творци нових научних теорија и технологија	
5.	Примена програмирања у савременом друштву	
9.	Мониторинг алергених биљака	

РЕЛИГИЈЕ И ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ

Циљ учења програма Религије и цивилизације је да ученици кроз компаративно и интердисциплинарно критичко истраживање феномена религије и цивилизације осветле и разумеју сопствени идентитет, као и да уваже идентитете других и другачијих.

По завршетку програма ученик ће бити у стању да:

- упореди културолошке особености насеобина у различитим историјским епохама;
- упореди и протумачи однос сопствених вредности, потреба и циљева и вредности, потреба и циљева ширих заједница којима припада;
- објасни основне појмове и теме од важности за разумевање различитих религија и цивилизација, протумачи разлике међу њима и критички их промишља;
- цени сопствени идентитет и демонстрира начелно добронамеран и толерантан однос према припадницима других заједница;
- објасни сукобе и конфликтне ситуације различитих религија и цивилизација, разлоге због којих они настају, опасност које носе и истражи могућности њиховог превазилажења;
- илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација и религијских учења;
- развије способност рада у групи и пројектног рада, прихвати правила поделе улога у радном процесу, активно учествује у остваривању заједничког циља;
- користи различите изворе података у истраживањима и критички приступа различитим изворима, користи стручну литературу, податке добијене путем интернета и медија, служи се ИКТ средствима у раду;
- учествује у интеркултуралном дијалогу, разумевајући утицај религија на обликовање људског друштва у прошлости и данас.

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Пројектна настава
1.	Цивилизација	74 часа
2.	Човек и свет- култура и природа	
3.	Добро и зло	
4.	Универзалне религије, религијска веровања и религијски обреди	

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Пројектна настава
1.	Изван добра и зла	66 часа
2.	Моћ/политика-религија	

***УЧЕНИЦИ СА ПОСЕБНИМ СПОСОБНОСТИМА ЗА РАЧУНАРСТВО И
ИНФОРМАТИКУ***

ЦИЉЕВИ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА ЗА ГИМНАЗИЈУ ЗА УЧЕНИКЕ СА ПОСЕБНИМ СПОСОБНОСТИМА ЗА РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКУ

Циљ образовања и васпитања за гимназију за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику је да се путем стицања функционалних знања, овладавања вештинама, формирања ставова и вредности, у оквиру предвиђених наставних предмета, обезбеди:

- пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој ученика у складу са њиховим способностима, потребама, интересовањима;
- стицање знања, овладавање вештинама и формирање вредносних ставова који доприносе развоју информатичке писмености неопходне за даље школовање, живот и рад у савременом друштву;
- унапређивање језичке, уметничке, културне, научне, техничке и математичке писмености, што је неопходно за наставак образовања и професионални развој;
- подршка развоју међупредметних компетенција.

Међупредметне компетенције обезбеђују ученицима успешно сналажење у свакодневном животу и раду. Оне су резултат великог броја активности које се остварују у свим наставним предметима и током целокупног гимназијског школовања. За њихов развој важни су не само садржаји већ и методе којима се оне проучавају – требало би да доминирају истраживачке и интерактивне методе, рефлексивна, критичко мишљење, кооперативно учење и друге методе које јачају учешће ученика у образовно-васпитном процесу.

Компетенција комуникације на српском (или матерњем) језику

Ученик је у стању да разуме, користи и критички размишља о идејама, чињеницама, осећањима и ставовима које изражавају други на српском (матерњем) језику у усменом и писаном облику. У стању је да изрази и тумачи сопствене мисли, ставове, осећања у усменом и писаном облику на српском (матерњем) језику.

Ученик користи српски (матерњи) језик да би учествовао у различитим друштвеним и културним ситуацијама на примерен, конструктиван и креативан начин.

Компетенција комуникације на страном језику

Ученик је у стању да разуме, користи и критички размишља о идејама, чињеницама, осећањима и ставовима које изражавају други на страном језику у усменом и писаном облику. У стању је да изрази и тумачи сопствене мисли, ставове, осећања у усменом и писаном облику на страном језику. Ученик користи страни језик да би учествовао у различитим друштвеним и културним ситуацијама на примерен, конструктиван и креативан начин.

Информатичка компетенција

Ученик компетентно и критички користи технологије информационог друштва у разноврсним ситуацијама и активностима да би остварио личне циљеве и активности, конструктивно и промишљено учествовао у животу заједнице. На адекватан начин користи предности рачунара и друштвених мрежа у удруживању са другима и покретању акција чији је циљ ширење корисних информација или пружање помоћи и подршке онима којима је то потребно, градећи при томе правилне ставове према коришћењу рачунара, без злоупотребе и претеривања које угрожава физичко и ментално здравље.

Математичка компетенција

Ученик је у стању да користи, опише и објасни математичке појмове и процедуре, предвиди појаве, доноси математички засноване одлуке и решава проблеме у различитим ситуацијама. Ученик може да идентификује и разуме улогу коју математика има у савременом животу и активно, конструктивно и критички учествује у животу заједнице и доприноси њеном развоју.

Научно-технолошка компетенција

Ученик је у стању да користи и примењује знање и научне методе при препознавању научних проблема, формулише научна објашњења појава и изводи на чињеницама засноване закључке о научно релевантним питањима. Ученик разуме науку као најзначајнији облик људског сазнања и делатности за развој друштва, поседује свест о начинима на који наука и технологија обликују живот у савременом друштву и разуме колико је важно имати одговоран однос према употреби научних достигнућа за данашње и будуће генерације.

Компетенција за решавање проблема

Ученик је у стању да препозна, разуме и реши проблемске ситуације у којима решење није видљиво на први поглед, користећи знања и вештине стечене из различитих предмета. Решавање проблема подразумева и спремност ученика да се ангажује и конструктивно и промишљено допринесе решавању проблема са којима се суочава заједница којој припада.

Компетенција за учење

Ослањајући се на претходна знања и искуства, ученик је у стању да организује учење, самостално или у групи, на ефикасан начин и у складу са сопственим потребама. Ученик је свестан начина на који учи и расположивих ресурса за учење (књиге, интернет, друге особе, итд.), мотивисан је да учи, може да управља процесом учења и превазилази тешкоће са којима се суочава током учења.

Компетенција за одговоран однос према здрављу

Ученик је свестан краткорочних и дугорочних, последица понашања које угрожава физичко и ментално здравље особе, има изграђене здраве животне стилове и спреман је да се понаша у складу са њима.

Компетенција за управљање сопственим понашањем и спремност за акцију

Ученик је у стању да идеје преточи у акцију. То подразумева критичко мишљење, креативност, иновативност и преузимање ризика, као и способност планирања и управљања активношћу, било самостално или у оквиру тима, ради остварења циљева. Ученик разуме контекст у коме се одвијају активности, уме да се усклади са њим и искористи могућности које се нуде.

Социјална компетенција (сарадња, тимски рад)

Ова врста компетенције омогућава ученицима да делотворно и конструктивно учествују у друштвеном животу, неугрожавајући интересе, потребе, осећања и права других, чиме се јача друштвена кохезија у Србији. Ученик уме да сарађује и тимски ради на решавању различитих проблема који су од значаја за њега и ширу друштвену заједницу.

Грађанска компетенција за живот у демократском друштву

Ученик разуме основне појмове, институције, процедуре, принципе и вредности демократског друштва, свестан је места и улоге грађанина за развој и одржање демократског друштва, разуме изазове са којима се суочава савремено друштво и држава и спреман је да активно и конструктивно учествује у различитим сферама друштвеног живота.

Културна компетенција

Ученик разуме значај који култура има за развој и просперитет појединца и друштва, у стању је да интерпретира културна дела и повеже их са својим личним искуством да би га

осмислио и обогатио. Ученик разуме значај креативног изражавања идеја, мисли, осећања у различитим медијима (музика, извођачке уметности, књижевност и визуелне уметности).

Компетенција за одрживи развој

Ученик има свест да задовољење потреба садашњице не сме да угрози могућност будућих генерација да задовоље своје потребе, свестан је важности очувања животне околине, и спреман је да се ангажује на конструктиван и креативан начин у очувању животне околине кроз самосталну активност и укључивање у различите друштвене акције.

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Циљ учења *српског језика и књижевности* је унапређивање језичке и функционалне писмености; стицање и неговање језичке и књижевне културе; оспособљавање за тумачење и вредновање књижевних дела; афирмисање и прихватање вредности хумани-стичког образовања и васпитања ученика; развијање личног, националног и културног идентитета, љубави према матерњем језику, традицији и култури српског народа и других народа и етничких заједница.

Општа предметна компетенција

Има знања из области српског језика и српске и светске књижевности. Влада усменом и писаном комуникацијом: говори и пише поштујући књижевнојезичку норму, уобличава логичан и стилски складан говорени и писани текст, разуме и критички промишља оно што прочита, има развијен речник. Чита, доживљава и тумачи књижевно дело; користи читање да боље разуме себе, друге и свет око себе; прочитао је најважнија књижевна дела из националне и светске културне баштине. Има навику и потребу да развија говорну и читалачку културу, како ради сопственог усавршавања тако и ради очувања и богаћења националне културе.

Основни ниво

Говори јасно и течно, поштујући књижевнојезичку норму; има културу слушања туђег излагања. Саставља једноставнији говорени или писани текст који је логичан, добро структуриран и стилски складан; користи оба писма (дајући предност ћирилици), влада основним писаним жанровима потребним за школовање и учешће у друштвеном животу. У различите сврхе чита књижевне и неуметничке текстове средње тежине, разуме књижевни и неуметнички текст средње сложености и критички промишља једноставнији књижевни и неуметнички текст.

Има основна знања о језику уопште; разликује књижевни српски језик од дијалекта и има потребу да учи, чува и негује књижевни језик. Има основна знања о гласовима, речима и реченицама српског језика и зна да примени одређена граматичка правила у говору и писању. Има развијен речник, у складу са средњим нивоом образовања, а речи употребљава у складу са приликом.

Познаје ауторе дела из обавезног школског програма и локализује их у контекст стваралачког опуса и у књижевноисторијски контекст. Наводи основне књижевноисторијске и поетичке одлике стилских епоха, праваца и формација у развоју српске и светске књижевности и повезује их са делима и писцима из обавезне лектире школског програма. Уочава и примерима аргументује основне поетичке, језичке, естетске и структурне особине књижевних дела из обавезне школске лектире. Формира читалачке навике и знања схватајући значај читања за сопствени духовни развој.

Средњи ниво

Говори пред аудиторијумом о темама из области језика, књижевности и културе; саставља сложенији говорени или писани текст, прецизно износи идеје; у различите сврхе чита теже књижевне и неуметничке текстове и има изграђен читалачки укус својствен образованом човеку; разуме и критички промишља сложенији књижевни и неуметнички текст.

Има шира знања о језику уопште и основна знања о језицима у свету. Зна основне особине дијалеката српског језика и смешта развој књижевног језика код Срба у друштвени, историјски и културни контекст. Има шира знања о гласовима, речима и реченицама српског језика и та знања уме да примени у говору и писању. Има богат речник и види језик као низ могућности које му служе да се прецизно изрази.

Тумачи кључне чиниоце структуре књижевног текста као и његове тематске, идејне, поетичке, стилске, језичке, композиционе и жанровске особине. Познаје књижевне термине и адекватно их примењује у тумачењу књижевних дела предвиђених програмом. Самостално уочава и анализира проблеме у књижевном делу и уме да аргументује своје ставове на основу примарног текста. Користи препоручену и ширу, секундарну литературу у тумачењу књижевних дела предвиђених програмом.

Напредни ниво

Дискутује о сложеним темама из језика, књижевности и културе које су предвиђене градивом; има развијене говорничке вештине; пише стручни текст на теме из језика и књижевности; продубљено критички промишља сложенији књижевни и неуметнички текст, укључујући и ауторове стилске поступке; изграђује свест о себи као читаоцу.

Има детаљнија знања о језику уопште, као и о граматици српског језика. Има основна знања о речницима и структури речничког чланка.

Критички чита, тумачи и вреднује сложенија књижевна дела из обавезног школског програма, као и додатна (изборна). Користи више метода, гледишта и компаративни приступ у тумачењу књижевног текста. Свој суд о књижевном делу аргументовано износи стално имајући на уму примарни текст, као и друге текстове, анализирајући и поредећи њихове поетичке, естетске, структурне и лингвистичке одлике, укључујући и сложеније стилске поступке. Шири читалачка знања и примењује стратегије читања које су усаглашене са типом књижевног дела и са читалачким циљевима (доживљај, истраживање, стваралаштво).

Специфична предметна компетенција: ЈЕЗИК

Основни ниво

Има основна знања о томе шта је језик уопште и које функције има; поштује свој језик и поштује друге језике. Зна основне податке о дијалектима српског језика и о дијалекатској основи књижевног језика; подједнако цени екавски и ијекавски изговор као равноправне изговоре српског књижевног језика; има основна знања о развоју књижевног језика, писма и правописа код Срба. Има основна знања о гласовима српског језика; познаје врсте и подврсте речи, примењује језичку норму у вези са облицима речи и у вези са њиховим грађењем; правилно склапа реченицу и уме да анализира реченице грађене по основним моделима. Има основна знања о значењу речи; познаје најважније речнике српског језика и уме да се њима користи. Уме да износи властите ставове говорећи јасно и течно, поштујући књижевнојезичку норму и правила учтивости; има културу слушања туђег излагања. Овладао је складним писањем једноставнијих форми и основних жанрова (писмо, биографија, молба, жалба, захтев, ПП презентација и сл.), користећи компетентно оба писма, дајући предност ћирилици и примењујући основна правила језичке норме. На крају школовања саставља матурски рад поштујући правила израде стручног рада.

Средњи ниво

Има шира знања о језику уопште и основна знања о језицима у свету, њиховој међусобној сродности и типовима. Зна основне особине дијалеката српског језика и основна правила екавског и ијекавског изговора. Има шира знања о гласовима српског језика; зна правила о наглашавању речи и разликује књижевни од некњижевног акцента; има шира знања

о врстама и подврстама речи, њиховим облицима и начинима њиховог грађења; познаје врсте реченица и анализира реченице грађене по различитим моделима. Има богат речник и уме да употреби одговарајућу реч у складу са приликом; усмерен је ка богаћењу сопственог речника. Изражајно чита и негује сопствени говор. Саставља сложеније писане текстове о различитим темама поштујући језичку норму. Користи стручну литературу и пише складно извештај и реферат.

Напредни ниво

Има детаљнија знања о језику уопште и детаљнија знања о граматици српског језика (акцентима, саставу речи, значењу падежа и глаголских облика, структури реченице); познаје структуру речничког чланка. Говори о одабраним темама као вешт говорник; пажљиво слуша и процењује вербалну и невербалну реакцију свог саговорника и томе прилагођава свој говор. Складно пише есеј, стручни текст и новински чланак доследно примењујући књижевнојезичку норму.

Специфична предметна компетенција: КЊИЖЕВНОСТ

Основни ниво

Редовно чита књижевна дела из обавезног школског програма, зна значајне представнике и дела из светске и српске књижевности. Укратко описује своја осећања и доживљај књижевног или другог уметничког дела. Уочава и наводи основне поетичке, естетске и структурне особине књижевног и неуметничког текста погодног за обраду градива из језика и књижевности; уме да их именује и илуструје. Разуме књижевни и неуметнички текст: препознаје њихову сврху, издваја главне идеје текста; прати развој одређене идеје у тексту; наводи примере из текста и цитира део/делове да би анализирао текст или поткрепио сопствену аргументацију; резимира и парафразира делове текста и текст у целини. Издвојене проблеме анализира у основним слојевима значења. Основне књижевне термине доводи у функционалну везу са примерима из књижевног текста. Разуме зашто је читање важно за формирање и унапређивање своје личности, богаћење лексичког фонда. Развија своје читалачке способности. Разуме значај књижевности за формирање језичког, литерарног, културног и националног идентитета. Схвата значај очувања књижевне баштине и књижевне културе.

Средњи ниво

Тумачи књижевна дела из обавезног школског програма и поседује основна знања о књижевноисторијском и поетичком контексту који та дела одређује. Самостално уочава и анализира значењске и стилске аспекте књижевног дела и уме да аргуентује своје ставове на основу примарног текста. Разуме и описује функцију језика у стваралачком процесу. У тумачењу књижевног дела примењује адекватне методе и гледишта усклађена са методологијом науке о књижевности. Познаје књижевнонаучне, естетске и лингвистичке чињенице и уважава их приликом обраде појединачних дела, стилских епоха и праваца у развоју српске и светске књижевности. На истраживачки и стваралачки начин стиче знања и читалачке вештине, који су у функцији проучавања различитих књижевних дела и жанрова и развијања литерарног, језичког, културног и националног идентитета. Има изграђене читалачке навике и читалачки укус својствен културном и образованом човеку. Примењује сложене стратегије читања. Мења аналитичке приступе за које оцени да нису сврсисходни. Процењује колико одређене структурне, језичке, стилске и значењске одлике текста утичу на његово разумевање.

Напредни ниво

Анализира поетичке, естетске и структурне одлике књижевног текста. Поуздано позиционира књижевни текст у књижевнотеоријски и књижевноисторијски контекст. Примењује одговарајуће поступке тумачења адекватне књижевном делу и њима сагласну терминологију. Користи више метода и гледишта и компаративни приступ да употпуни своје разумевање и критички суд о књижевном делу. Самостално уочава и тумачи проблеме у књижевном делу и своје ставове уме да аргуентује на основу примарног текста и литерарно-филолошког контекста. Критички повезује примарни текст са самостално изабраном секундарном литературом. Самостално одабира дела за читање према одређеном критеријуму, даје предлоге за читање и образлаже их. Познаје и примењује начине/стратегије читања усаглашене са типом текста (књижевним и неуметничким) и са жанром књижевног дела. Разуме улогу читања у сопственом развоју, али и у развоју друштва. Има развијену, критичку свест о својим читалачким

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Књижевност	101	75	26
2.	Језик	21	10	11
3.	Језичка култура	26	18	8
укупно		148	103	45

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Књижевност	65	49	16
2.	Језик	25	4	21
3.	Језичка култура	21	4	17
укупно		111	57	54

ПРВИ СТРАНИ ЈЕЗИК

Циљ учења *страног језика* је да ученик усвајањем функционалних знања ојезичком систему и култури и унапређивањем стратегија учења страног језика развије комуникативну компетенцију, оспособи се за писмену и усмену комуникацију, интеркултурално разумевање и професионални развој.

Општа предметна компетенција

Ученик влада језичким вештинама и знањима која му омогућавају да на страном језику разуме текстове које слуша или чита у приватном, јавном, образовном или професионалном контексту; комуницира писмено или усмено у формалним и неформалним ситуацијама. Посредујући у усменој или писаној комуникацији, ученик преноси поруке са страног на матерњи (први) језик и обрнуто.

Владање страним језиком ученику омогућава стицање знања из различитих области која примењује у свакодневном животу, образовању и раду. Учењем страног језика ученик развија креативност, критичко мишљење, вештине комуникације, самосталност и сарадњу, уважавање различитости култура и културу дијалога.

Основни ниво

Ученик користи страни језик у мери која му помаже да разуме садржај усмене поруке и кратке једноставне информације у вези са личним интересовањем и познатим областима и активностима. Учествује у уобичајеном, свакодневном разговору, чита и проналази жељену информацију у текстовима са темом од непосредног личног интереса. Пише о различитим аспектима из непосредног окружења и ради сопствених потреба.

Средњи ниво

Ученик користи страни језик да разуме суштину текста или да учествује у разговору или дискусији (нпр. школа, забава, спорт); сналази се у не/предвидивим ситуацијама када му је неопходно да користи страни језик и/или да у кратком усменом излагању оствари свој интерес. Пише о властитом искуству, описује своје утиске, планове и очекивања.

Напредни ниво

Ученик користи страни језик да активно учествује у усменој комуникацији; да прати дужа и сложенија излагања или дискусије о конкретним или апстрактним темама из познатих општих или стручних тематских области, као и да објашњава своје ставове и/или образлаже различите предлоге. Чита и пише текстове о широком спектру тема у складу са општим и властитим интересовањима.

Специфична предметна компетенција: РЕЦЕПЦИЈА

(слушање и читање)

Основни ниво

Ученик разуме уобичајене изразе и схвата општи смисао свакодневне комуникације изговорене споро и разговетно. Користећи основно лингвистичко знање, чита краће текстове написане стандардним језиком, разноврсног садржаја из свакодневног живота и/или блиских области или струке, у којима преовлађују фреквентне речи и изрази.

Средњи ниво

Ученик разуме основне елементе разговетног говора у свакодневним ситуацијама и једноставна излагања и презентације из блиских области изговорене стандардним језиком и релативно споро. У тексту, из домена личног интересовања и делатности, у коме преовлађују сложене језичке структуре, ученик разуме општи смисао и допунске информације, користећи различите технике/врсте читања.

Напредни ниво

Ученик разуме суштину и детаље опширнијих излагања или разговора у којима се користи стандардни језик, мења ритам, стил и тон разговора, а у вези са садржајима из ширег интересовања ученика. Ученик разуме дуже текстове различитог садржаја (нпр. адаптирана или оригинална прозна књижевна дела, актуелни новински чланци и извештаји); брзину и технику читања подешава према тексту који чита.

Специфична предметна компетенција: ПРОДУКЦИЈА
(говор и писање)

Основни ниво

Ученик у свакодневним ситуацијама пише или даје усмена упутства, писмено или усмено размењује информације о уобичајеним општим и блиским темама. Користећи једноставне изразе, фразе и језичке структуре, пише кратке забелешке, поруке и писма, и/или према моделу пише једноставне текстове нпр. описе особа и догађаја из познатих области.

Средњи ниво

Ученик без припреме започиње и води разговор, износи усмено или писмено мишљење о темама из домена личног интересовања, образовања, културе и сл. Користећи разноврсне језичке структуре, шири фонд речи и изрази, ученик усмено или писмено извештава, излаже и/или према упутству пише компактни текст поштујући правописну норму и основна правила организације текста.

Напредни ниво

Ученик са сигурношћу, течно и спонтано, учествује у усменој или писменој комуникацији, говори, извештава, преводи и/или самостално пише текстове о темама и садржајима из ширег круга интересовања; користећи информације и аргументе из различитих извора, износи ставове и преноси мишљење, размењује, проверава и потврђује информације. Ученик према потреби води формалну или неформалну преписку, доследно примењујући правописну норму, језичка правила и правила организације текста.

Школски програм Гимназије у Рашки 2022-2026

I разред

Редни број н.теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	GREAT BRITAIN	7	2	5
2.	FAMOUS PEOPLE	7	3	4
3.	THREATS TO EARTH	8	3	5
4.	GOOD MORNING, AMERICA	9	3	6
5.	TRADITIONAL FESTIVALS	8	2	6
6.	OUR GREEN PLANET	7	3	4
7.	THE MEDIA	8	3	5
8.	THE GENERATION GAP	7	4	3
9.	A FRIEND IN NEED IS A FRIEND INDEED	9	2	7
10.	HOLIDAY DESTINATIONS	4	1	3
Укупно		74	26	48

II разред

Редни број н.теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Window on the world	11	2	9
2.	Heroes	9	2	7
3.	Work and Leisure	11	2	9
4.	Planet Earth	11	2	9
5.	That's strange	7	2	5
6.	On the move	11	2	9
7.	Up-to-date	5	1	4
8.	Human nature	9	2	7
Укупно		74	15	59

ИСТОРИЈА

Циљ учења Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, поштовању људских права и културних различитости, друштву и држави у којој живи.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Учењем историје обогаћују се знања о прошлости, развијају аналитичке вештине неопходне за критичко сагледавање савременог света, његових историјских корена и актуелних цивилизацијских токова. Настава и учење историје припрема ученика за одговорно учешће у демократском друштву брзих друштвених, технолошких и економских промена, оспособљава га да кроз удруживање и сарадњу допринесе да се адекватно одговори на савремене изазове на локалном, регионалном, европском и глобалном нивоу. Ученику се кроз наставу историје омогућава развој групних идентитета (национални, државни, регионални, европски), чиме се обогаћује и лични идентитет. Посебан акценат је стављен на разумевање историјских и савремених промена, али и на изградњу демократских вредности које подразумевају поштовање људских права, развијање интеркултуралног дијалога и сарадњу, односа према разноврсној културно-историјској баштини, толерантног односа према другачијим ставовима и погледима на свет. Ученик кроз наставу историје треба да искаже и проактиван однос у разумевању постојећих унутрашњих и регионалних конфликта са историјском димензијом и допринесу њиховом превазилажењу.

Основни ниво

Ученик користи основна историјска знања (правилно употребљава историјске појмове, хронологију, оријентише се у историјском простору, познаје најважнију историјску фактографију) у разумевању појава и процеса из прошлости који су обликовали савремено друштво, као и одређене националне, регионалне, па и европски идентитет. Развијају се вештине неопходне за успостављање критичког односа према различитим историјским и друштвеним појавама. Ученик изграђује свест о сопственој одговорности у савременом друштву, развија ставове неопходне за живот у савременом демократском окружењу и учешћу у различитим друштвеним процесима (поштовање људских права, неговање културе сећања, толеранција и уважавање другачијег културног идентитет и наслеђа, и решавање неспоразума кроз изградњу консензуса).

Средњи ниво

Ученик развија посебна историјска знања и нарочито аналитичке вештине компарације различитих извора информација, процењујући њихову релевантност, објективност и комплексност. Веома важну димензију наставе историје представља разумевање функционисања савременог света, његових историјских корена и оних појава које својим дугим трајањем обликују садашњицу.

Напредни ниво

Ученик разуме, анализира и критички просуђује комплексни је историјске, као и савремене догађаје, појаве и процесе са историјском димензијом, уз употребу различитих историјских извора. Ученик је у стању да уочи последице стереотипа и пропаганде на савремено друштво, људска права и политичко окружење, да аргументовано води дебату уз међусобно уважавање, неговање толеранције и унапређивање интеркултуралног дијалога, као и да писмено и графички приказује резултате свог истраживања уз коришћење одговарајућих компјутерских програма.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Специфична предметна компетенција: Разумевање историје и критички однос према прошлости и садашњости

Основни ниво

Именује најважније историјске догађаје, појаве, процесе и личности, ученик ствара основ за боље разумевање прошлости сопственог народа, државе, региона, Европе и човечанства. Познаје и користи хронологију неопходну за сналажење у свакодневним животним ситуацијама. Оријентише се у историјском и савременом простору. Разуме историјске феномене који су утицали на стварање цивилизација, друштва, држава и нација. Препознаје друштвене, економске, културолошке промене које су обликовале савремени свет. Има критички однос према тумачењу и реконструкцији прошлости и тумачењу савремених догађаја примењујући мултиперспективни приступ. Квалитетно бира разноврсне информације из различитих извора, критички их анализира, пореди и синтетише да би свеобухватније сагледали прошлост и садашњост.

Средњи ниво

Анализира специфичности одређених историјских појмова и користи их у одговарајућем контексту. Разуме различите државне, политичке и друштвене промене у историји, чиме се боље оријентише кроз историјско време, историјски и савремени геополитички простор. Процењује релевантност и квалитет различитих извора информација

преко којих се формира слика о појединим историјским или савременим феноменима. Повезује поједине процесе, појаве и догађаје из националне, регионалне и опште историје. Развија и надграђује своје различите идентитете.

Напредни ниво

Анализира и критички просуђује поједине историјске догађаје, појаве и процесе из националне, регионалне и опште историје, као и историјске и савремене изворе информација. Унапређује функционалне вештине употребом различитих рачунарских програма неопходних за презентовање резултата елементарних историјских истраживања заснованих на коришћењу одабраних извора и историографске литературе. Продубљују разумевање прошлости анализирањем савремених, пре свега друштвених и културолошких појава и процеса у историјском контексту.

Специфична предметна компетенција: Разумевање историје и савремених идентитета као основа за активно учествовање у друштву

Основни ниво

Уочава различите културолошке, друштвене, политичке, религијске погледе на прошлост чиме гради и употпуњује сопствени идентитет. Развија вредносни систем демократског друштва утемељен на хуманистичким постулатима, поштовању другачијег становишта. Примењује основне елементе интеркултуралног дијалога ослањајући се на прошлост, идентитет и културу свог, али и других народа у Србији, региону, Европи и свету. Негује толерантан вид комуникације, поштовање људских права, разноврсних културних традиција. Препознаје узроке и последице историјских и савремених конфликта и развија ставове који воде њиховом превазилажењу. Уочава разноврсне последице преломних друштвених, политичких, економских и догађаја из културе и света науке, појава и процеса из прошлости, чиме се омогућава боље сагледавање савременог контекста у коме живе и стварање предуслова креативан однос према непосредном друштвеном окружењу.

Средњи ниво

Анализира предрасуде, стереотипе, различите видове пропаганде и њихове последице у историјским и савременим изворима информација. Вреднује објективност извора информација и гради одговоран однос према осетљивим појавама из прошлости и садашњости. Дефинише историјске појаве дугог трајања; уочава сличности и разлике у односу на савремени контекст, што доприноси разумевању историјску основу савремених појава. Препознаје регионалне везе на пољу заједничке политичке, друштвене, економске и културне прошлости. Гради толерантан однос према припадницима других нација или

вероисповести у регионалном и унутардржавном контексту, неопходан у превенцији потенцијалних конфликта. Развија и надграђује своје различите идентитете и разуме различитост идентитета других људи.

Напредни ниво

Унапређује толерантни однос у комуникацији вођењем аргументоване дебате о важним темама из историје и савременог живота засноване на међусобном уважавању ставова, различитих националних, идејних, конфесионалних или културолошких позиција, чиме се гради конструктиван однос за квалитетан живот у мултикултуралном друштву.

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Основи историјског истраживања	12	6	6
2.	Цивилизације Старог века	44	26	18
3.	Европа, средоземље и српске земље у средњем веку	11	5	6
4.	Европа, свет и српске земље у раном новом веку	7	4	3
Укупно		74	41	33

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Европа и свет у другој половини XIX и почетком XXв.	6	4	2
2.	Србија и Црна Гора од средине XIX века до Првог светског рата	19	12	7
3.	Први светски рат 1914 – 1918.	9	4	5
4.	Свет између два светска рата	6	4	2
5.	Краљевина СХС / Југославија у међуратном периоду	9	5	4
6.	Други светски рат 1939 – 1945.	13	8	5
7.	Свет после Другог светског рата	6	3	3
8.	Југославија после Другог светског рата	6	4	2
Укупно		74	44	30

ГЕОГРАФИЈА

Циљ учења географије је да ученик развија систем географских знања и вештина, свест и осећање припадности држави Србији, разумевање суштине промена у свету, неговање и стицање моралних вредности, еколошке културе, одрживог развоја, етничке и верске толеранције које ће му помоћи у професионалном и личном развоју.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Учењем наставног предмета географија ученик је оспособљен да користи практичне вештине (оријентација у простору, практично коришћење и познавање географске карте, географских модела, савремених технологија – ГПС и ГИС и инструменте (компас, термометар, кишомер, ветроказ, барометар) ради лакшег сналажења у простору и времену. Ученик је оспособљен да примењује географска знања о елементима географске средине (рељеф, клима, хидрографија, живи свет, природни ресурси, привреда, становништво, насеља, саобраћај), о њиховом развоју, међусобним односима, везама, очувању и рационалном коришћењу ради планирања и унапређивања личних и друштвених потреба, националних и европских вредности.

Основни ниво

Примењује и тумачи различите изворе са географским информацијама (географска карта, географски модели, ГПС, часописи, научнопопуларна литература, статистички подаци, интернет) ради планирања и организовања различитих активности. Користи основна знања о географским чињеницама да би разумео, заштитио и рационално користио природне и друштвене ресурсе у локалној средини, Републици Србији и земљама у окружењу.

Средњи ниво

Картографски приказује географске објекте, појаве и процесе; разуме могућности примене савремених технологија ради планирања и решавања различитих личних и друштвених потреба. Самостално објашњава природне и друштвене услове и ресурсе и разуме њихов утицај на наравномеран друштвеноекономски развој Републике Србије и региона и активно учествује у валоризацији географске средине. Разуме савремене проблеме у локалној средини и својој држави, предлаже начине и учествује у акцијама за њихово решавање.

Напредни ниво

Користи аналогне и дигиталне географске карте, географске и статистичке истраживачке методе; упоређује и критички разматра одговарајуће научне податке да би објаснио географске чињенице и њихов допринос за решавање друштвених потреба и проблема. Критички анализира и објашњава географске везе и односе између соларног система, геолошког развоја Земље, природних услова и ресурса и поштује принципе одрживог развоја. Анализира и аргументовано објашњава друштвеноекономске карактеристике регионалног развоја Републике Србије и регионалних целина у свету; предвиђа и учествује у регионалном развоју, заштити и унапређивању локалне средине.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА: Примена географских вештина за организовање активности у простору и времену

Основни ниво

Примењује и тумачи географске елементе који су приказани на картама различитог размера и садржаја, користи ГПС (систем за глобално позиционирање) и остале усмене и писане изворе са географским информацијама за сакупљање података на терену које повезује и користи за планирање и организовање својих активности у непосредном окружењу.

Средњи ниво

Представља географске елементе картографским изражајним средствима и разуме могућности примене савремених технологија (ГИС) за архивирање и приказивање картографских података ради планирања и обављања различитих активности које су значајне за развој друштва.

Напредни ниво

Анализира географске елементе приказане на аналогним и дигиталним картама; процењује квалитет и тачност; разуме потребу ажурирања података ради њиховог коришћења за научна, привредна, демографска и друга планирања.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА: Коришћење географских знања за активно и одговорно учешће у животу заједнице

Основни ниво

Користи знања о основним природним и друштвеним ресурсима у локалној средини и Републици Србији, разуме њихове вредности и рационално их користи у свакодневном животу.

Средњи ниво

Изучава и процењује природне и друштвене услове и ресурсе, њихов утицај на неравномеран друштвеноекономски развој Републике Србије и региона и у својој средини предлаже начине за њихово ублажавање.

Напредни ниво

Анализира, дискутује и тумачи регионални развој Републике Србије и регионалних целина у свету; поштује принципе одрживог развоја и учествује у унапређивању националних и европских вредности.

Г разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Географија	2	2	0
2.	Грађа земље	3	2	1
3.	Рељеф земљине површине	2	1	1
4.	Атмосфера	10	5	5
5.	Хидросфера	17	10	7
6.	Биосфера	17	8	9
7.	Становништво и демографски процеси	16	7	9
8.	Рурални и урбани простор	5	3	2
9.	Привреда и географски простор	2	2	0
Укупно		74	40	34

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Друштвена географија	5	3	2
2.	Становништво и демографски процеси	10	6	4
3.	Рурални и урбани простор	6	4	7
4.	Привреда и географски простор	10	7	3
5.	Политичко географски процеси	10	6	4
6.	Регионално географске теме и глобални процеси	33	16	17
Укупно		74	42	38

МУЗИЧКА КУЛТУРА

Циљ учења Музичке културе је да код ученика развије свест о значају и улози музичке уметности кроз развој цивилизације и друштва, да на основу стечених знања подстакне ученике на стваралачко и критичко мишљење, развије естетске критеријуме у циљу формирања одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа и даљег професионалног и личног развоја.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Користи знања о музици у разумевању савремених догађаја, историје, науке, религије, уметности и сопствене културе и идентитета. Заступа одговоран однос према традицији свог народа и других култура а културолошке разлике сматра предностима што користи у развијању идеја и сарадњи. Искуства и вештине у слушању и опажању приликом индивидуалног и групног извођења примењује у комуникацији са другима. Развија естетске критеријуме према музичким и вредностима уопште и отворен је према различитим уметничким садржајима. Своја осећања, размишљања, ставове изражава на креативан и конструктиван начин што му помаже у остваривању постављених циљева.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Ученик користи језик музике за изражавање својих осећања, идеја и комуникацију са другима. Кроз познавање музичког језика и стилова, ученик увиђа везу музике са догађањима у друштву и доприноси њиховом обликовању. Ученик у свакодневном животу примењује стечена музичка искуства и знања и истражује могућности ИКТ-а за слушање, стварање и извођење музике. Уважава и истражује музичке садржаје различитих жанрова, стилова и култура. Доприноси очувању и развоју музичке културне баштине. Има критички став према музици и њеном утицају на здравље. Прати и учествује у музичком животу заједнице и изражава критичко мишљење са посебним освртом на улогу музике у друштвеним дешавањима. Испољава и артикулише основне елементе музичког укуса.

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Увод у музику	3	2	1
2.	Музика у првобитној људској заједници и културама старог века	3	2	1
3.	Музика Средњег века	3	2	1
4.	Музика ренесансе	3	2	1
5.	Музика барока и рококоа	3	2	1
6.	Музика класицизма	3	2	1
7.	Романтизам: Вокално-инструментална и инструментална музика	3	2	1
8.	Опера и балет у романтизму	3	2	1
9.	Националне школе	3	2	1
10.	Импесионизам	2	1	1
11.	Музика 20. века	3	2	1
12.	Музичко стваралаштво и музички живот Србије од 20. века	2	1	1
13.	Популарна и примењена музика	3	2	1
Укупно		37	24	13

ФИЗИКА

Циљ учења физике јесте стицање функционалне научне писмености, оспособљавање ученика за уочавање и примену физичких закона у свакодневном животу, развој логичког и критичког мишљења у истраживањима физичких феномена.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Општа предметна компетенција представља опис шта ученици знају и могу да ураде на основу укупног општег образовања у физици. Другим речима, она описује шта је крајња сврха учења физике као општеобразовног предмета у средњој школи. Кроз опште средњошколско учење физике очекује се да ученици повежу физичке законе и процесе са практичном применом и тако постигну научну писменост која ће им омогућити праћење и коришћење информација у области физике, исказаних језиком физике (физичким терминима, симболима, формулама и једначинама), дискусију и доношење одлука у вези с темама из области физике, значајним за појединца и друштво. На првом месту то се односи на безбедно руковање уређајима, алатима и комерцијалним производима и на бригу о животној средини. Поред тога, очекује се развијање истраживачког односа према окружењу кроз експериментални рад којим се упознаје научни метод, као и разумевање природе науке, научно истраживачког рада и подржавање доприноса науке квалитету живота појединца и развоју друштва.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Специфичне предметне компетенције представљају опис специфичних способности ученика које му омогућавају да развије општу предметну компетенцију. Оне обухватају природно научну писменост – основ за праћење развоја физике као науке и разумевање повезаности физике и савремене технологије и развоја друштва. Даље, обухватају способност прикупљања података о својствима и променама појава и система посматрањем и мерењем; планирање и описивање поступака; правилно и безбедно руковање уређајима и мерним прибором. Специфичне компетенције обухватају представљање резултата мерења табеларно и графички; уочавање трендова и у објашњавању физичких законитости и извођењу закључака.

Општа предметна компетенција Кроз опште средњошколско учење физике очекује се да ученици повежу физичке законе и процесе са практичном применом и тако постигну научну писменост која ће им омогућити праћење и коришћење информација у области физике, исказаних језиком физике (физичким терминима, симболима, формулама и

једначинама), дискусију и доношење одлука у вези с темама из области физике, значајним за појединца и друштво. На првом месту то се односи на безбедно руковање уређајима, алатима и комерцијалним производима и на бригу о животној средини. Поред тога, очекује се развијање истраживачког односа према окружењу кроз експериментални рад којим се упознаје научни метод, као и разумевање природе науке, научноистраживачког рада и подржавање доприноса науке квалитету живота појединца и развоју друштва.

Основни ниво

Ученик објашњава појаве и процесе на основу познавања физичких величина и законитости, решава једноставне проблеме и рачунске задатке уочавајући узрочно-последичне везе, користећи експлицитно дате податке и мерења; користи појмове и објашњења физичких појава за разматрање и решавање питања везаних за развој науке и технологије, коришћења природних ресурса и очување животне средине; показује спремност да се ангажује и конструктивно доприноси решавању проблема са којима се суочава заједница којој припада.

Средњи ниво

Ученик објашњава и решава сложеније физичке проблеме, рачунске и експерименталне задатке издвајајући битне податке који се односе на дати проблем, успостављајући везе међу њима и користећи одговарајуће законе и математичке релације. Знање из физике користи при решавању и тумачењу проблема у другим областима науке, технологије и друштва. Уз помоћ упутства, ученик може да припрема, изводи и описује огледе, експерименте и једноставна научна истраживања.

Напредни ниво

Ученик поседује научна знања из физике која му омогућавају решавање сложених физичких проблема и рачунских задатака, извођење експеримената и доношење закључака на основу познатих модела и теорија. Има развијене истраживачке способности и може да предвиђа ток и исход физичких процеса и експеримената повезујући знања и објашњења. Користи научну аргументацију и критички анализира добијене резултате. Зна да се до решења проблема може доћи на више начина и бира најбоље у односу на задате услове.

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Увод у физику	3	2	1
2.	Кретање	16	7	9
3.	Динамика транслаторног кретања	17	6	11
4.	Динамика ротационог кретања крутог тела	6	4	2
5.	Равнотежа тела	5	3	2
6.	Гравитација	8	4	4
7.	Закони одржања	19	6	13
Укупно		74	32	42

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Молекулско-кинетичка теорија гасова	18	8	10
2.	Термодинамика	22	12	10
3.	Основи динамике флуида	9	3	6
4.	Молекулске силе и агрегатна стања	21	9	12
5.	Електростатика	19	10	9
6.	Стална електрична струја	22	9	13
Укупно		111	51	60

ХЕМИЈА

Циљ учења Хемије је да ученик развије хемијска и техничко-технолошка знања, способности апстрактног и критичког мишљења, способности за сарадњу и тимски рад, као припрему за даље универзитетско образовање и оспособљавање за примену хемијских знања у свакодневном животу, одговоран однос према себи, другима и животној средини и став о неопходности целоживотног образовања.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Учењем наставног предмета Хемија ученик развија разумевање о повезаности структуре, својстава и практичне примене супстанци. Тиме развија научну писменост као основу за: (а) праћење информација о доприносу хемије технолошким променама које се уграђују у индустрију, пољопривреду, медицину, фармацију и побољшавају квалитет свакодневног живота; (б) дискусију о питањима/темама у вези са заштитом животне средине, иницијативу и предузимљивост у заштити животне средине; (в) критичко преиспитивање информација у вези с различитим производима индустрије (материјалима, прехранбеним производима, средствима за хигијену, лековима, горивом, ђубривима), њиховим утицајем на здравље и животну средину; (г) доношење одлука при избору и примени производа. На крају средњег образовања сваки ученик безбедно рукује супстанцама и комерцијалним производима на основу познавања својстава и промена супстанци које улазе у састав производа.

Кроз наставу и учење хемије ученик упознаје научни метод којим се у хемији долази до података, на основу којих се формулишу теоријска објашњења и модели, и оспособљен је да кроз експериментални рад сазнаје о својствима и променама супстанци.

Унапређена је способност сваког ученика да користи информације исказане хемијским језиком: хемијским терминима, хемијским симболима, формулама и хемијским једначинама.

Основни ниво

На крају средњег образовања ученик разуме шта је предмет истраживања хемије као науке, како се у хемији долази до сазнања, као и улогу и допринос хемије у различитим областима људске делатности и у укупном развоју друштва. Ученик рукује производима/супстанцама (неорганским и органским једињењима) у складу с ознакама опасности, упозорења и обавештења на амбалажи, придржава се правила о начину чувања супстанци (производа) и о одлагању отпада и предузима активности које доприносе заштити животне средине. Избор и примену производа (материјала, прехранбених производа, средстава за хигијену и сл.) базира на познавању својстава супстанци.

Припрема раствор одређеног масеног процентног састава према потребама у свакодневном животу и/или професионалној делатности за коју се образује. Правилну исхрану и остале активности у вези са очувањем здравља заснива на познавању својстава и извора биолошки важних једињења и њихове улоге у живим системима. Ученик уме да правилно и безбедно изведе једноставне огледе и објасни добијене резултате или пронађе објашњење у различитим изворима, користећи се хемијским језиком (терминима, хемијским симболима, формулама и хемијским једначинама).

Средњи ниво

На крају средњег образовања ученик повезује примену супстанци у свакодневном животу, струци и индустријској производњи с физичким и хемијским својствима супстанци, а својства супстанци са структуром и интеракцијама између честица. Повезује узроке хемијских реакција, топлотне ефекте који прате хемијске реакције, факторе који утичу на брзину хемијске реакције и хемијску равнотежу са примерима хемијских реакција у свакодневном животу, струци и индустријској производњи. Ученик разуме улогу експерименталног рада у хемији у формирању и проверавању научног знања, идентификовању и синтези једињења, и уме да у експерименталном раду прикупи квалитативне и квантитативне податке о својствима и променама супстанци. Користи одговарајућу хемијску терминологију, хемијске симболе, формуле и хемијске једначине.

Прати дискусију и, на основу аргумената, заузима став о улози и примени хемије у свакодневном животу, о ефектима савремене технологије и технолошких процеса на друштво и животну средину.

Напредни ниво

На крају средњег образовања ученик може да предвиди физичка и хемијска својства супстанци на основу електронске конфигурације атома елемената, типа хемијске везе и утицаја међумолекулских интеракција. Ученик предвиђа својства дисперзног система и примењује различите начине квантитативног изражавања састава раствора. Планира, правилно и безбедно изводи хемијске реакције, израчунава масу, количину и број честица супстанци које учествују у реакцији, користи изразе за брзину реакције и константу равнотеже. Ученик има развијене вештине за лабораторијски рад, истраживање својстава и промена супстанци и решавање проблема. У објашњавању својстава и промена супстанци користи одговарајуће хемијске термине, хемијске симболе, формуле и хемијске једначине. Дискутује о улози хемије у свакодневном животу, о ефектима савремене технологије и технолошких процеса на друштво и животну средину. Предлаже активности у циљу очувања животне средине.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА: Хемијска писменост

На крају средњег образовања ученик је формирао хемијску писменост као основу за праћење развоја хемије као науке и разумевање повезаности хемије, хемијске и развоја друштва. Хемијска писменост помаже доношењу одлука у вези с коришћењем различитих производа у свакодневном животу, као и активном односу према очувању здравља и животне средине.

Основни ниво

Ученик је формирао појмовни оквир као основу за разумевање окружења у коме живи, посебно својстава и промена супстанци и комерцијалних производа с којима је у контакту у свакодневном животу и струци. Правилном употребом супстанци брине о очувању здравља и животне средине. Има развијене вештине за безбедно и одговорно руковање супстанцама (производима) и правилно складиштење отпада.

Средњи ниво

Ученик је формирао појмовни оквир за праћење информација у области хемије као науке, о доприносу хемије развоју технологије и друштва. Сагледава квалитативне карактеристике и квантитативне односе у хемијским реакцијама и повезује их са утицајима на животну средину, производњу и развој друштва. Појмовни оквир помаже праћењу јавних дискусија у вези с применом одређене технологије и утицају на здравље појединца и животну средину, као и за доношење одлука у вези с избором производа и начином њиховог коришћења.

Напредни ниво

На крају средњег образовања ученик примењује фундаменталне принципе у вези са структуром, својствима и променама супстанци у осмишљавању стратегије и решавању проблема, постављању хипотеза и планирању истраживања за проверу хипотеза, анализирању и интерпретацији прикупљених података и извођењу закључака на основу података и чињеница. Ученик вреднује поступке и алтернативне приступе решавању проблема, вреднује добијене резултате и доноси одлуке на основу разумевања хемијских појмова.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА: Научни методу хемији и хемијски језик

На крају средњег образовања ученик прикупља податке о својствима и променама супстанци посматрањем и мерењем; планира и описује поступак; правилно и безбедно рукује супстанцама, прибором, посуђем и инструментима; представља резултате табеларно и графички; уочава трендове и користи хемијски језик (хемијски термини, хемијски симболи, формуле и хемијске једначине) за формулисање објашњења, закључака и генерализација.

Основни ниво

Ученик прати поступак и уме да: испита својства и промене супстанци; изведе мерење физичких величина; правилно и безбедно рукује супстанцама, прибором, посуђем и инструментима; опише поступак и представи резултате према задатом обрасцу; објасни добијене резултате или пронађе објашњење у различитим изворима, користећи хемијску терминологију, хемијске симболе, формуле и хемијске једначине.

Средњи ниво

Ученик уме да: у експерименталном раду прикупи квалитативне и квантитативне податке о својствима и променама супстанци; користи одговарајућу апаратуру и инструменте; мери, рачуна и користи одговарајуће јединице; формулише објашњења и закључке користећи хемијски језик (термине, хемијске симболе, формуле и хемијске једначине).

Напредни ниво

Ученик планира и изводи експерименте (анализира проблем, претпоставља и дискутује могућа решења/резултате; идентификује променљиве, планира поступке за контролу независних променљивих, прикупља податке о зависним променљивим); анализира податке, критички преиспитује поступке и резултате, објашњава уочене правилности и изводи закључке; припрема писани или усмени извештај о експерименталном раду/истраживању; приказује резултате мерења водећи рачуна о тачности инструмента и значајним цифрама. Размењује информације повезане с хемијом на различите начине, усмено, у писаном виду, у виду табеларних и графичких приказа, помоћу хемијских симбола, формула и хемијских једначина.

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Својства супстанце у неживој и живој природи	2	1	1
2.	Својства и класификација органских супстанци	2	1	1
3.	Угљоводоници	10	6	4
4.	Органска једињења са кисеоником	18	7	11
5.	Органска једињења са азотом и сумпором	3	2	1

Школски програм Гимназије у Рашки 2022-2026

6.	Угљени хидрати	7	6	1
7.	Липиди	7	4	3
8.	Амино-киселине, пептиди и протеини	12	5	7
9.	Нуклеинске киселине	4	4	0
10.	Витамини	3	2	1
11.	Алкалоиди и антибиотици	3	2	1
12.	Органске загађујуће супстанце и одржива производња	3	2	1
Укупно		74	42	32

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Циљ учења предмета Физичко и здравствено васпитање је да ученик континуирано развија знања, физичке способности и моторичке вештине у складу са вредностима физичког вежбања, потребама за очување и унапређивање здравља и даљег професионалног развоја.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Учењем наставног предмета Физичко васпитање ученик стиче вештине и овладава знањима о културним вредностима телесног вежбања. Сечена знања примењује у свакодневном животу, специфично-професионалним и ванредним животним ситуацијама. Разуме потребу редовног бављења физичком активношћу и континуираног развоја физичких способности и активно ради на њиховом унапређивању. Вежбајући унапређује здравље, здравље околине и квалитет живота. Путем различитих видова физичке активности исказује лични идентитет, креативност, емоције, комуницира, неутралише или смањује на најмању меру негативне утицаје савременог живота. Кроз предмет физичко васпитање развијају се: толеранција, хумани односи одговорност, поштовање правила, квалитетна међусобна комуникација, еколошки однос према природном окружењу, и способност за учешће у спортско-рекреативним и спортским активностима током целог живота.

Основни ниво

Достиже и одржава оптималан ниво физичких способности. Ученик је оспособљен да води бригу о властитом здрављу и здрављу околине. Препознаје и разуме законитости утицаја физичког вежбања на антрополошки статус. Спроводи физичко вежбање уз безбедносне, здравствено-хигијенске и организационо-техничке мере. Супротставља се свим облицима насиља у физичком васпитању, спорту и рекреативним активностима.

Средњи ниво

Бира спортско-рекреативну активност у циљу одржавања и унапређивања физичких способности и здравља, у складу са сопственим потребама и интересовањима. У вежбању сарађује и помаже другима поштујући индивидуалне разлике. Редовно вежба у слободно време.

Напредни ниво

Самоиницијативно примењује разноврсне програме и облике индивидуалног и колективног вежбања, уз поштовање индивидуалних разлика учесника у телесном вежбању. Преузима одговорност за сопствене изборе када је реч о животном стилу (физичка активност, исхрана, ризична понашања и др) и процењује дугорочне позитивне, односно негативне последице по здравље и квалитет живота појединца, породице и окружења.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

На основу стечених знања ученик користи разноврсне програме вежбања и користи изворе информација ради унапређивања здравља, моторичких способности и вештина. Испољава позитиван став према физичком васпитању и спорту. Поштује правила и негује здраве међуљудске односе приликом реализовања физичке/ спортске активности. Промовише улогу физичког васпитања и спорта у унапређивању здравља и превентивно деловање на настајање болести и социо-патолошких појава. Ученик је стекао знања о могућности коришћења превентивног вежбања ради отклањања негативних утицаја будуће професије.

Основни ниво

Ученик зна функцију једноставних вежби и програма развоја моторичких способности; зна основну технику и тактику спортских грана; понаша се дисциплиновано поштујући мере безбедности у вежбању; зна да упореди вредности почетних и финалних резултата мерења моторичких способности у односу на референтне вредности за свој узраст и пол. У процесу вежбања сарађује са другима и помаже им уз поштовање индивидуалних разлика.

Средњи ниво

Ученик је у стању да самостално састави и примени програме вежбања препознавајући везу са здрављем и психо-физичким развојем; зна сложеније техничко-тактичке елементе спортске гране; примењује правилне поступке у случају незгоде током вежбања; вреднује и цени допринос физичке активности здрављу и квалитету живота. Учествује у различитим спортским такмичењима и спортско-рекреативним активностима у школи и, у складу са интересовањима помаже у њиховом планирању и реализацији.

Напредни ниво

Ученик је способан да самостално састави и изведе сложеније програме вежбања; самостално и у сарадњи са другима решава сложене тактичке задатке; препознаје основне

законитости оптерећења у физичким и спортским активностима, промовише њихову улогу у унапређивању здравља и превентивно деловање на настанак хроничних незаразних обољења и социо-патолошких појава; редовно се бави спортским и спортско-рекреативним активностима у слободно време, и у складу са интересовањима учествује и помаже на школским такмичењима и другим манифестацијама. Користи физичку активност ради веће ефикасности учења и елиминисања штетних професионалних утицаја.

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	12	0	12
2.	СПОРТСКО-ТЕХНИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ	62	19	43
3.	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	74	/	74
Укупно		74	19	55

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	12	0	12
2.	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	62	19	43
3.	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	74	/	74
Укупно		74	19	55

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	12	0	12
2.	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	62	19	43
3.	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	74	/	74
Укупно		74	19	55

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	10	0	10
2.	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	56	29	27
3.	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	66	0	66
Укупно		66	29	37

МАТЕМАТИКА

Циљ учења Математике је да ученик, усвајајући математичке концепте, знања, вештине и основе дедуктивног закључивања, развије апстрактно и критичко мишљење, способност комуникације математичким језиком и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Учењем математике ученик је оспособљен да мисли математички, овладао је математичким знањима и концептима и критички анализира мисаоне процесе, унапређује их и разуме како они доводе до решења проблема. Развио је истраживачки дух, способност критичког, формалног и апстрактног мишљења, као и дедуктивно и индуктивно мишљење и размишљање по аналогији. Развио је способност математичке комуникације и позитивне ставове према математици и науци уопште. Ученик примењује математичка знања и вештине за решавање проблема из природних и друштвених наука и свакодневног живота, као и у професионалној сфери. Оспособљен је да стечена знања и вештине користи у даљем школовању.

Основни ниво

Ученик решава једноставне математичке проблеме и описује основне природне и друштвене појаве. На основу непосредних информација ученик уочава очигледне законитости, доноси закључке и директно примењује одговарајуће математичке методе за решавање проблема. Израчунава и процењује метричке карактеристике објеката у окружењу. Процењује могућности и ризике у једноставним свакодневним ситуацијама. Ученик користи основне математичке записе и симболе за саопштавање решења проблема и тумачи их у реалном контексту.

Средњи ниво

Ученик решава сложеније математичке проблеме и описује природне и друштвене појаве. Оспособљен је да формулише питања и претпоставке на основу доступних информација, решава проблеме и бира одговарајуће математичке методе. Користи информације из различитих извора, бира критеријуме за селекцију података и преводи их из

једног облика у други. Анализира податке, дискутује и тумачи добијене резултате и користи их у процесу доношења одлука. Ученик просторно резонује (представља податке о просторном распореду објеката сликом или на менталном плану).

Напредни ниво

Ученик решава сложене математичке проблеме и описује комплексне природне и друштвене појаве. Разуме математички језик и користи га за јасно и прецизно аргументовање својих ставова. Комплексне проблеме из свакодневног живота преводи на математички језик и решава их. Користи индукцију, аналогију, дедукцију и правила математичке логике у решавању математичких проблема и извођењу закључака. Користи методе и технике решавања проблема, учења и откривања која су базирана на знању и искуству за постављање хипотеза и извођење закључака.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Специфична предметна компетенција разврстана је у три домена: Математичко знање и резонување, Примена математичких знања и вештина на решавање проблема и Математичка комуникација.

Основни ниво

Домен 1.

Математичко знање и резонување Уочава правилности у низу података и догађаја. Уочава и тумачи међусобне односе (повезаност, зависност, узрочност) података, појава и догађаја. Разуме основне статистичке појмове и препознаје их у свакодневном животу.

Домен 2.

Примена математичких знања и вештина на решавање проблема Примењује једноставне математичке процедуре када су сви подаци непосредно дати. Израчунава и процењује растојања, обиме, површине и запремине објеката у равни и простору. Израчунава вероватноћу одигравања догађаја у једноставним ситуацијама. Доноси финансијске одлуке на основу израчунавања прихода, расхода и добити.

Домен 3.

Математичка комуникација Комуницира математичким језиком који се састоји од појмова, ознака, фигура и графичких репрезентација и разуме захтеве једноставнијих

математичких задатака. Саопштава решења проблема користећи математички језик на разне начине (у усменом, писаном или другом облику) и разуме изјаве изражене на исти начин. Тумачи изјаве саопштене математичким језиком у реалном контексту.

Средњи ниво

Домен 1.

знање и резонавање Формулише математичка питања и претпоставке на основу доступних информација. Бира критеријуме за селекцију и трансформацију података у односу на модел који се примењује. Бира математичке концепте за описивање природних и друштвених појава. Представља сликом геометријске објекте, упоређује карактеристике и уочава њихове међусобне односе.

Домен 2.

Примена математичких знања и вештина на решавање проблема Уме да примени математичка знања у анализи природних и друштвених појава. Бира оптималне опције у животним и професионалним ситуацијама користећи алгебарске, геометријске и аналитичке методе. Уме да примени математичка знања у финансијским проблемима. Анализира податке користећи статистичке методе.

Домен 3.

Математичка комуникација Разуме захтеве сложенијих математичких задатака. Бира информације из различитих извора и одговарајуће математичке појмове и симболе како би саопштио своје ставове. Дискутује о резултатима добијеним применом математичких модела. Преводи математичке формулације на свакодневни језик и обратно.

Напредни ниво

Домен 1.

Математичко знање и резонавање Користи индукцију, аналогију и дедукцију у доказивању математичких тврђења и у анализирању математичких проблема. Користи законе математичке логике и одговарајуће математичке теорије за доказивање и вредновање ставова и тврдњи формулисаних математичким језиком. На основу података добијених личним истраживањем или на други начин формулише питања и хипотезе.

Домен 2.

Примена математичких знања и вештина на решавање проблема Уме да примени математичка знања у анализи комплексних природних и друштвених појава. Бира и развија оптималне стратегије за решавање проблема

Домен 3.

Математичка комуникација Користи математички језик при изношењу и аргументацији својих ставова и разуме захтеве сложених математичких проблема. Може да дискутује о озбиљним математичким проблемима.

Г разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Логика и скупови	14	10	4
2.	Реални бројеви	17	9	8
3.	Пропорционалност	9	3	6
4.	Увод у геометрију	7	5	2
5.	Подударност	32	13	19
6.	Рационални алгебарски изрази	25	10	15
7.	Линеарне једначине, неједначине и системи	19	6	13
8.	Низови и матрице	37	13	24
9.	Сличност	14	4	10
10.	Тригонометрија правоуглог троугла	11	4	7
Укупно		185	77	108

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	СТЕПЕНОВАЊЕ И КОРЕНОВАЊЕ	21	9	13
2.	КВАДРАТНА ЈЕДНАЧИНА И КВАДРАТНА ФУНКЦИЈА	25	11	13
3.	ЕКСПОНЕНЦИЈАЛНА И ЛОГАРИТАМСКА ФУНКЦИЈА	20	7	13
4.	ТРИГОНОМЕТРИЈСКЕ ФУНКЦИЈЕ	33	15	11
Укупно				

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Степеновање и кореновање	40	11	29
2.	Квадратна једначина и квадратна функција	51	17	34
3.	Експоненцијална и логаритамска функција	36	10	26
4.	Тригонометријске функције	58	22	35
Укупно		185	60	125

ПСИХОЛОГИЈА

Циљ учења Психологије је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове који ће му омогућити да боље разуме сложеност, разноврсност и развојне аспекте психичког функционисања људи у био-социо-културном контексту, да повећа капацитет суочавања са изазовима адолесцентског доба и преузме одговорност за очување менталног здравља, функционисање у заједници и наставак школовања.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

се кључним појмовима опште психологије ученик ће: развијати способност критичког мишљења, вештину успешне комуникације и функционисања у групи; унапређивати стратегије успешног учења, памћења и доношења одлука; формирати преференцију научног над лаичким приступом; разликовати употребу од злоупотребе психологије; повезивати психологију са другим наукама, уметношћу и културом; уважавати различитост међу људима и поштовати људска права; изражавати позитиван став према заштити и унапређењу менталног здравља.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

има знање о личности као јединству психичких процеса, особина и стања, о спреси психичког и телесног и теоријама које објашњавају природу личности; аргументовано дискутује о утицају наслеђа, средине и личне активности на развој личности; препознаје специфичности методологије и мерних инструмената који се користе у психолошким истраживањима; уочава могућности и ограничења примене психолошких сазнања у описивању, тумачењу и предвиђању, како сопственог тако и понашања других особа и друштвених појава; прихвата улогу испитаника у психолошким истраживањима искључиво на бази добровољности, информисаности о сврси и процедурама истражи истраживања и гаранције да добијени подаци неће бити злоупотребљени.

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Психологија као наука и пакса	4	3	1
2.	Личност као јединство психолошких процеса, особина и стања	50	32	18
3.	Особа у социјалној интеракцији	20	12	8
Укупно		74	47	27

ПРИМЕНА РАЧУНАРА

Циљ учења Примене рачунара је стицање знања, овладавање вештинама и формирање вредносних ставова који доприносе развоју информатичке писмености неопходне за даље школовање, живот и рад у савременом друштву. Ученик развија способност апстрактног и критичног мишљења о аутоматизацији послова уз помоћ информационо-комуникационих технологија и развија способност ефективног коришћења технологије на рационалан, етичан и безбедан начин.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Учењем наставног предмета Примена рачунара ученик је оспособљен да примени стечена знања и вештине из области информационо-комуникационих технологија ради испуњавања постављених циљева и задатака у свакодневном животу, даљем школовању и будућем раду. Развио је способност апстрактног и критичног мишљења уз помоћ информационо-комуникационих технологија. Развио је дигиталну писменост и позитивне ставове према рачунарским наукама.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Специфичне предметне компетенције представљају опис специфичних способности ученика које му омогућавају да развије општу предметну компетенцију. Подразумевају способност за одговорно коришћење информационо-комуникационих технологија уз препознавање потенцијалних ризика и опасности. Специфичне компетенције обухватају способност за брзо, ефикасно и рационално проналажење информација коришћењем рачунара, као и њихово критичко анализирање, складиштење и преношење и представљање у графичком облику.

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	ИНФОРМАЦИОНО-КОМУНИКАЦИОНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ У САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ	21	7	14
2.	ОРГАНИЗАЦИЈА ПОДАТАКА И ПРИЛАГОЂАВАЊЕ РАДНОГ ОКРУЖЕ	12	3	9
3.	КРЕИРАЊЕ И УРЕЂИВАЊЕ ДИГИТАЛНИХ ДОКУМЕНАТА	29	9	20
4.	ПРОГРАМИ ЗА ТАБЕЛАРНА ИЗРАЧУНАВАЊА	25	8	17
5.	ПРИМЕНА ОБРАДЕ ПОДАТАКА	24	1	23
Укупно		111	28	83
Вежбе		37		

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Вежбе	Остали типови часова
1.	РАЧУНАРСКА ГРАФИКА	30	27	3
2.	ОБРАДА АУДИОИ ВИДЕО ЗАПИСА ОМОЋУ РАЧУНАРА	17	15	2
3.	ВЕБ ПРЕЗЕНТАЦИЈЕ	27	24	3
Укупно		74	66	8
Вежбе		74		

ПРОГРАМИРАЊЕ

Циљ учења Програмирања је развој алгоритамског приступа решавању проблема код ученика, овладавање техникама програмирања и стицања знања о савременим програмским језицима.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Учењем наставног предмета Програмирање ученик је развио способност решавања проблема развојем логичког и критичког мишљења и позитивне ставове према рачунарским наукама. Ученик је упознат са основним и неким напреднијим концептима програмирања.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Специфичне предметне компетенције представљају опис специфичних способности ученика које му омогућавају да развије општу предметну компетенцију. Подразумевају способност за прецизно и концизно дефинисање проблема; разумевање потребе за алгоритамским начином решавања проблема, као и писање модуларних и добро структурираних програма

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обрада	Остали типови часова
1.	Појам и примери алгоритама	5	4	1
2.	Основни концепти програмских језика и окружења за развој програма	20	5	15
3.	Основни алгоритми линијске и разгранате структуре	30	11	19
4.	Основни алгоритми цикличке структуре	35	13	22
5.	Детаљни преглед основних типова података (променљивих, константи, оператора и израза)	10	6	4
6.	Низови, ниске и основни алгоритми за рад са њима	35	15	20
7.	Вишедимензионални низови, матрице и алгоритми за рад са њима	20	9	11
8.	Кориснички дефинисани типови	10	3	7
9.	Улаз и излаз програма	10	3	7
10.	Пројектни задатак	10		10
Укупно		185	69	116
Вежбе		111		

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Анализа коректности алгоритама	13	3	10
2.	Анализа сложености алгоритама	16	3	13
3.	Елементарне технике конструкције ефикасних алгоритама	30	6	24
4.	Употреба структуре података	35	7	28
5.	Основе рекурзије	16	3	13
6.	Опште технике конструкције алгоритама	45	5	40
7.	Пројектни задатак	30		30
Укупно		185	27	158
Вежбе		111		

РАЧУНАРСКИ СИСТЕМИ

Циљ учења Рачунарских система је стицање основних знања о архитектури и организацији рачунара и карактеристикама рачунарских система.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Учењем наставног предмета Рачунарски системи ученик је оспособљен да пројектује и користи рачунарске системе, познаје компоненте рачунарског система, њихове функције и начина њиховог повезивања.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Специфичне предметне компетенције представљају опис специфичних способности ученика које му омогућавају да развије општу предметну компетенцију. Подразумевају познавање основних хардверских компоненти рачунара, принципа њиховог функционисања и улогу у ширем рачунарском систему. Специфичне компетенције обухватају разумевање улоге машинског језика и разлике између асемблерског и машинског језика, познавање једноставних аритметичких операција са целим бројевима у бинарном и хексадецималном бројном систему и конверзије између система.

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обрада	Остали типови часова
1.	Увод у рачунарске системе	10	3	7
2.	Дигитални запис података	16	7	9
3.	Логичке основе обраде података	16	3	13
4.	Основи архитектуре и организације рачунара	14	5	9
5.	Асемблерско програмирање	18	5	13
Укупно		74	23	51

ОПЕРАТИВНИ СИСТЕМИ И РАЧУНАРСКЕ МРЕЖЕ

Циљ учења Оперативних система и рачунарских мрежа је стицање основних знања о карактеристикама оперативних система и рачунарских мрежа, ради правилног конфигурисања и успешног коришћења у пројектовању савремених рачунарских система.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Учењем предмета Оперативни системи и рачунарске мреже ученик је оспособљен да користи и објасни структуре и принципе функционисања оперативних система и рачунарских мрежа.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Специфичне предметне компетенције представљају опис специфичних способности ученика које му омогућавају да развије општу предметну компетенцију. Подразумевају познавање основних структура и принципа функционисања оперативних система и рачунарских мрежа. Специфичне компетенције обухватају разумевање улоге организације и управљања процесима, меморијом, улазно-излазним уређајима, системом датотека и рачунарских мрежа.

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Увод у оперативне сиситеме	8	7	1
2.	Процеси	6	5	1
3.	Конкурентност и синхронизација процеса	10	9	1
4.	Заглављивање	7	5	2
5.	Управљање меморијом	12	11	1
6.	Системи датотека	8	7	1
7.	Управљање улазно излазним уређајима	10	9	1
8.	Рачунарске мреже	13	11	2
Укупно		74	64	10

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Циљ учења изборног програма грађанско васпитање је да ученик, изучавајући различите друштвене појаве и процесе, постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности.

По завршетку програма ученик ће бити у стању да:

- исказује поштовање, брани и афирмише људска права, демократију и владавину закона;
- критички разматра питања безбедности младих и процеса глобализације и доводи их у везу са поштовањем људских права;
- својим понашањем не угрожава своју и туђу безбедност;
- препозна ситуације угрожености нечијих права и проактивно делује;
- критички разматра утицај медија на безбедност младих и процес глобализације са аспекта поштовања људских права;
- проналази релевантне и поуздане изворе информација на којима заснива своје ставове о безбедности младих и процесу глобализације;
- у комуникацији активно слуша друге и дискутује аргументима.

I разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Пројектна настава
1.	Безбедност младих	20
2.	Глобализација	17
	Укупно	37

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Пројектна настава
1.	Сви различити, а сви равноправни	20
2.	Медији за грађане, грађани за медије	17
Укупно		37

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Пројектна настава
1.	Људска права, грађани и демократија	25
2.	Мир и претње миру	12
Укупно		37

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Пројектна настава
1.	Економска и социјална права	17
2.	Право на здраву животну средину	16
Укупно		33

ВЕРСКА НАСТАВА

Циљ наставе:

- Изграђивање основних појмова у свести ученика о Богу, божијем откровењу, Хришћанству и Цркви као месту конкретног остварења заједнице Бога и човека у историји и есхатону.
- Развијање етичких хришћанских начела у образовању личности ученика, заснованих на литургијско-подвижничком искуству Цркве и приближавање тог искуства ученицима ради њиховог слободног учења и живота у духу хришћанског црквеног предања
- Хришћанско схватање појма личности и на том темељу продубљивање искуства и квалитета живота у заједници.
- Упознавање и поштовање свег позитивног духовног искуства присутног у другим културама, религијама и цивилизацијама, што је основа за отвореност за дијалог без предрасуда и страха у сусрету са људима и народима различитог религијског, цивилизацијског и културног наслеђа.

Задаци наставе:

- Стицање знања о Цркви као заједници личности, утемељеној на љубави и слободи у сплету узајамних односа Бога, човека и људи међусобно
- Стварање темеља хришћанској гносеологији као методи богопознања кроз лично општење и доживљај сусрета човека и Бога, а не само кроз стицање пуког теоријског знања о Богу.
- Опис и продубљивање литургијско-подвижничког метода и искуства богопознања
- Упознавање суштине хришћанског учења о Богу као бићу заједнице Три Личности, Оца и Сина и Светога Духа и на том основу разоткривање смисла хришћанског појма личности који се разликује од појма индивидуе у психолошком, социолошком и философском смислу
- Повезивање хришћанске етике са онтологијом у смислу заснивања врлинског живота на онтолошким појмовима личности, слободе и љубави и изграђивање свести о томе да су љубав и слобода, схваћени као онтолошке конституанте личности највиши критеријум добра и зла

- Стицање јасне представе о разлици између бића нествореног Бога и створеног света и начину премошћавања онтолошког јаза међу њима
- Стицање знања о иконолошком бићу и језику Цркве која кроз литургијски начин свог постојања пројављује сада и овде будуће Царство Божије

І разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Хришћанство је Црква	5	3	2
2.	Појам о Богу и хришћанству	2	2	0
3.	Познање Бога кроз Христа –у Цркви	3	2	1
4.	Крштење и рукоположење као сједињење са Христом у Литургији	20	14	6
5.	Сликаство као израз човековог односа према богу и свету који га окружује	7	3	4
Укупно		37	24	13

II разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Света Тројица један Бог	4	2	2
2.	Онтолошке последице вере у Свету Тројицу као једног Бога	12	9	3
3.	Стварање свете ни из чега	6	4	2
4.	Својства створене природе	4	3	1
5.	Стварање човека « по икони и подобију Божијем»	5	4	1
6.	Првородни грех	3	2	1
7.	Проблем смрти	3	1	2
Укупно		37	25	12

III разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Тајна Христова –Јединство Бога и света као циљ стварања	3	2	1
2.	Христово Оваплоћење и страдање ,смрт као последица греха првих људи	4	2	2
3.	Бог је васкрсао Христа из мртвих Духом Светим	4	2	2
4.	Исус Христос као нови Адам и начелник све твари	4	2	2
5.	Улога Духа Светог у сједињењу људи и створене природе са Христом	5	3	2
6.	Литургија као икона истинског постојања света –Царства Божијег	6	3	3
7.	Апостолско прејемство	4	2	2
8.	Распеће и Васкресење Христово у Православној иконографији	7	4	3
Укупно		37		

IV разред

Редни број наставне теме	Наставне теме	Број часова по теми	Обраду	Остали типови часова
1.	Хришћанско схватање историје	4	2	2
2.	Есхатон-будуће Царство Божје као узрок Цркве и историје	4	3	1
3.	Смрт природе као разједињење, распадање и смрт личности као прекид заједнице са личношћу за коју смо били везани, коју смо највише волели	4	2	2
4.	Литургија нам открива циљ због кога је Биг створио свет и људе	3	2	1
5.	Помесна и Васељенска Црква, њихов однос	4	2	2
6.	Јединство Цркве	6	3	3
7.	Теологија православне уметности	6	3	3
8.	Црква и свет	2	1	1
Укупно		33	18	14

ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ, ДОДАТНЕ И ПРИПРЕМНЕ НАСТАВЕ

	ПРВИ РАЗРЕД	ДРУГИ РАЗРЕД	ТРЕЋИ РАЗРЕД	ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	УКУПНО
Додатни настава *	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 120 часова
Допунска настава *	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 120 часова
Припремна настава *	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 120 часова

* Реализују се по потреби.

- **Додатна настава**

Циљ додатне наставе је да омогући обдареним и талентованим ученицима да прошире и да продубе своја знања и вештину из неких наставних области и предмета у складу са својим интересовањима, способностима и склоностима, као и да подстиче ученике на самосталан рад, развој логичког, стваралачког и критичког мишљења и да доприносе њиховом оспособљавању за даље самообразовање.

Додатним радом се обухватају ученици који постижу изузетне резултате у савладавању садржаја програма, који показују интересовање за проширивање знања и вештина и који су обдарени и талентовани за одређење области и предмете. Разредни старешина, предметни наставник, одељенска заједница ученика предлажу ученике за укључивање у додатни рад.

Програм додатног рада треба планирати и организовати у оквиру недељног распореда часова образовно васпитног рада.

Због специфичне епидемиолошке ситуације, часови додатне наставе за сада нису планирани.

- **Допунска настава**

Допунска настава се организује за ученике који из одређених разлога заостају у процесу савладавања градива и не постижу задовољавајући успех из појединих предмета.

Потребе за организовањем допунске наставе утврдиће се у току редовне наставе чим се испоље тешкоће и заостајање у учењу код појединих ученика.

Избор ученика извршиће Одељенско веће на предлог предметних наставника и разредних старешина.

Часови допунске наставе организоваће се током целе године према посебном програму рада и распореду часова. Уколико буде потребе за овим видом наставе даће се додатна задужења.

Допунски рад се организује у току наставне године, с тим што за неке ученике или групе ученика може да траје дуже или краће време, што зависи од узрока заостајања и потребног времена за савладавање садржаја. Због специфичне епидемиолошке ситуације, часови допунске наставе за сада нису планирани.

- ***Припремна настава***

Припремна настава се остварује за редовног ученика који се упућује на полагање разредног испита, и за ванредног ученика. Припремна настава остварује се и за ученика који је упућен на полагање поправног испита у обиму од најмање 10% од укупног годишњег броја часова из предмета на који је ученик упућен на поправни испит.

Школа организује припрему свих ученика за полагање матурских испита у обиму од најмање 5% од укупног годишњег броја часова из предмета из којих се полаже матурски испит.

ФАКУЛТАТИВНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

ФАКУЛТАТИВНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	I	II	III	IV
Француски језик	2 часа недељно			
Немачки језик	2 часа недељно			
Нацртна геометрија	2 часа недељно			

• **Нацртна геометрија**

Циљ наставе нацртне геометрије је да ученици савладавају основне принципе пројектовања у равни и простору, стекну представу о тродимензионалном простору и оспособе се да тела у простору представе на цртежу у равни, уз даље развијање менталних способности и позитивних особина личности.

Задаци наставе нацртне геометрије су да:

-упозна ученике са најважнијим односима међу геометријским фигурама у простору и допринесе развоју способности просторног представљања и изражавања, као и марематчког мишљења уопште;

-оспособи ученике за просторно представљање геометријских фигура помоћу пројекција и стварање представе тродимензионалног предмета ако се знају његове пројекције;

-ученике уводи у методе графичког решавања геометријских задатака на основу пројекције фигура;

-створи основу за примену стечених знања, навика и умења у даљем образовању и решавању разних практичних проблема.

Немачки и француски језик Циљ наставе страних језика је стицање проширивање и продубљивање знања и умења у свим језичким активностима, упознавање културног наслеђа створеног на датом страном језику и оспособљавање за даље образовање и самообразовање.

Задаци наставе страних језика су да ученици:

- усвоје говорни језик у оквиру нових 1.200 речи израза што у току осам година учења језика чини укупан фонд од око 2.600 речи и израза продуктивно, а рецептивно и више;
- негују правилан изговор и интонацију уз обраћање посебне пажње на оне ритмичке и прозодијске схеме које су битне при усменом изражавању;
- разумеју говор(непосредно и путем медија) и спонтано се изражавају у оквиру тема из свакодневног живота и основне тематике из природних и друштвених наука;
- овладају техником информативног читања и разумеју сложеније језичко – стилске структуре у тексту, као и упознају особености језика читањем особености језика читањем одломка из познатих књижевних и научно – популарних дела;
- развијају способности правилног писменог изражавања, писања краћих самосталних састава и њихове усмене интерпретације,
- стичу нова сазнања о карактеристикама земаља и народа чији се језик учи, посебно оних које су битне за разумевање језика и културе тог народа;
- упознају оне историјске догађаје који су од значаја и у светским оквирима и научно – техничких достигнућа земаља чији се језик учи, уз избор одговарајућих садржаја и у корелацији с другим образовно – васпитним подручјима;
- оспособе се за вођење разговора о нашој земљи, њеним лепотама, културним и историјским тековинама;
- стичу општу културу и развијају међукултурну сарадњу и толеранцију, моралне, радне и естетске вредности, као и интелектуалне способности, машту и креативност;
- оспособе се за даље образовање и самообразовање коришћењем речника, лексикона и друге приручне литературе.

Комуникативне функције: обнављање, утврђивање и проширивање оних комуникативних јединица са којима се ученик упознао у основној школи: оловљавање познате и непознате особе; исказивање свиђања и несвиђања, слагања и неслагања са мишљењем саговорника; тражење и давање дозволе; честитања и исказивање лепих жеља; позивање у госте, прихватање и неприхватање позива; обавештење и упозорење; предлагање да се нешто уради; одобравање или неодобравање нечијих поступака; приговори, жалбе; изражавање чуђења, изнанађења, уверености, претпоставке или сумње; давање савета; исказивање симпатија, преференције, саучешћа; изражавање физичких тегоба, расположења.

ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

АКТИВНОСТ: Обележавање Европског дана језика

Циљеви: вишејезичност као драгоцену реалност коју треба сачувати вредновати, представљање и унапређивање наше богате језичке баштине и подстицање ученика да уче нове језике, подизање нивоа свести о значају учења језика код људи свих старосних доба и током целог живота, промоција језичке разноврсности и међукултурног дијалога међу народима.

Задаци: унапређење знања ученика из страних језика које уче, стицање нових сазнања о карактеристикама земаља чији језик уче, посебно оних које су битне за разумевање језика и културе ових народа, популарисање учења страних језика у својим ван-наставним активностима.

Програмски садржаји: приредба, филмови, ликовни и литерарни конкурси, предавања.

АКТИВНОСТ: Обележавање Светог Саве

Циљеви: промовисање лика и дела Светог Саве и ученичких достигнућа и активности

Задаци: проширивање знања ученика из националне културе

Програмски садржаји: припрема и наступ рецитатора, литерарне групе ученика и школског хора, уређење табле у холу школе садржајем посвећеним Светом Сави

АКТИВНОСТ: Обележавање прославе у част матураната

Циљеви: Промовисање уметничких достигнућа и активности

Задаци: Развијање естетских и моралних вредности

Програмски садржаји: Припрема и наступ ученика ликовне, рецитаторске секције и школског хора.

АКТИВНОСТ: Обележавање Дана поезије

Циљеви: Популаризација поезије, промовисање уметничких вредности, подстицање креативности ученика, промовисање њиховог стваралаштва,

Задаци: сарадња са другим институцијама (Центар за културу, Омладински центар)

Програмски садржаји: уређење школског паноа, организација часа српског језика

АКТИВНОСТ: Учешће на Градској смотри рецитатора

Циљеви: Промовисање уметничких вредности, популаризација поезије, развијање језичке културе

Задаци: сарадња са другим институцијама (Центар за културу града)

Програмски садржаји: припрема и наступ рецитатора

АКТИВНОСТ: Турнири и градска такмичења

Циљеви: Укључити ученике у спортске манифестације, проширити утицај школе на васпитање ученика и културни развој школског окружења, развити код ученика колективну свест, другарство и такмичарски дух.

Задаци: Сарадња са Спортским савезом као и са активима професора физичког васпитања осталих средњих школа.

Програмски садржаји: селекција ученика за одређене спортове (стони тенис, кошарка, одбојка, рукомет, мали фудбал, гимнастика, атлетика); припрема и реализација такмичења по утврђеном календару рада.

АКТИВНОСТ: Општински и републички крос РТС-а

Циљеви: Укључити ученике у манифестације у сарадњи са РТС-ом, развити код ученика свест о значају трчања у природи и здравим стиловима живота, развити такмичарски дух.

Задаци: Сарадња са представницима РТС-а, као и са активима професора физичког васпитања осталих средњих школа.

Програмски садржаји: учествовање у припреми и организацији крос трка, општинског –пролећног и републичког – јесењег кроса, реализација истих по утврђеном календару рада.

АКТИВНОСТ: Матурантски плес (мај-јун)

Циљеви: Укључити ученике у манифестацију коју организује град Рашка и активисти Дома омладине, навикавати ученике да дају допринос развоју културе својим ангажовањем, развити код ученика представу о синхронном плесу и лепоти покрета.

Задаци: Сарадња са активистима Дома омладине, као и са активима професора физичког васпитања осталих средњих школа.

Програмски садржаји: Анкетирање ученика, припрема и реализација матурантског плеса

АКТИВНОСТ: Обележавање Светског дана борбе против сиде

(1. децембар)

Циљеви: Подизање свести ученика да је СИДА озбиљна болест и да представља озбиљан проблем код нас и у свету и упознавање са мерама превенције.

Задаци: сачувати и унапредити здравље, информисати ученике о болести, путевима преношења и заштите

Програмски садржаји: сарадња са ЈАЗАС-ом и укључивање наших ученика у обележавање светског дана борбе против СИДЕ.

АКТИВНОСТ: Обележавање недеље Црвеног крста

Циљеви: Едукација популације свих старосних доби о значају пружања лаичке прве помоћи, као и о важности поседовања одређеног квантума знања о првој помоћи, едукација о значају самозаштите приликом пружања прве помоћи, едукација популације свих старосних доби о начину позивања хитних служби када се затекну на место несреће.

Задаци: оспособљавање ученика за едукацију популације свих старосних доби из прве помоћи, оспособљавање ученика за тимски рад и за јавни наступ.

Програмски садржаји: Ученици- волонтери учествују у активностима које организује Црвени крст Рашка.

ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

Слободне активности ученика у средњој школи обухватају рад заједнице ученика, ученичких задруга, културних, спортских, проналазачких, уметничких, хуманитарних и других друштвених организација и облика слободних активности.

Заједнице ученика су обавезни облик друштвеног ангажовања ученика док се за рад у друштвеним организацијама и слободним активностима ученици опредељују на основу својих интересовања.

Заједнице ученика се оснивају исто као одељенске, њу чине сви ученици одељења. Она се конституише на почетку школске године, избором одбора (руководства), договором о програму рада и избором представника у одбор заједнице ученика школе и друге органе. Њени оквирни садржаји се могу поделити у неколико области:

- унапређивање наставе и других активности ученика
- чување здравља, хуманизација односа међу половима, заштита животне средине
- развијање патриотских осећања према отаџбини и заједници народа света
- организовање културно-забавних и спортских активности
- каријерно вођење и саветовање ученика
- учествовање у одлучивању о питањима из домена права ученика која се разматрају на органима школе

Васпитно-образовни циљ слободних активности је да сваком ученику омогући максимално потврђивање своје личности на образовном, сазнајном, креативном, друштвеном и личном плану.

Школски програм Гимназије у Рашки 2022-2026

Назив активности	Разред	Наставник
Спортске активности	Сви разреди	Стручно веће за физичко васпитање
Вечери на језицима који се изучавају у школи	Сви разреди	Стручно веће за стране језике
Музичке и хорске вечери	Сви разреди	Професори музичке културе
Изложба слика	Сви разреди	Професори ликовне културе
Позоришне представе	Сви разреди	Стручно веће за српски језик
Књижевне вечери	Сви разреди	Библиотекари
Хуманитарне активности	Сви разреди	Стручно већа
Активности у области екологије	Сви разреди	Професори биологије

ПРОГРАМ КАРИЈЕРНОГ ВОЂЕЊА И САВЕТОВАЊА

Каријерно вођење и саветовање ученика у школи одвија се током целе школске године кроз наставне и ваннаставне активности и кроз посебне облике рада на каријерном вођењу и саветовању ученика. У извођењу учествују непосредно сви чланови колектива. Циљ рада на каријерном вођењу и саветовању ученика у средњој школи је подстицање професионалног развоја ученика и пружање помоћи појединцу да формира реалну слику о својим способностима, особинама личности, интересовањима и да у односу на садржај, услове и захтеве појединих образовних профила и занимања што успешније планира свој развој.

Активности везане за каријерно вођење обухватају професионално информисање, професионално васпитање и праћење развоја ученика. У оквиру професионалног информисања, школски педагог, професор психологије и други предметни наставници уз редован програм из својих стручних области пружају обавештења о карактеристикама појединих занимања. Професионални развој пратиће се кроз рад одељенских заједница и одељенских старешина као и кроз редован програм психологије и грађанског васпитања у другом разреду.

Подршка ученицима у каријерном вођењу и саветовању биће пружена и кроз обогаћени једносменски рад.

За ученике који постижу посебне резултате из појединих области предвиђена је сарадња са ИС Петница, где ће у оквиру семинара имати могућност да се упознају са бројним занимањима. У оквиру професионалног информисања планира се презентација виших школа и факултета из републике. Континуиран и систематски рад на каријерном вођењу и саветовању ученика школе наставиће се ове школске године кроз следеће садржаје:

Школски програм Гимназије у Рашки 2022-2026

Време реализације	Активност	Носиоци активности	Начин реализације
Током школске године	Подстицање ученика свих разреда да сопственим активностима и залагањем стичу реалну слику о својим могућностима, способностима и интересовањима, и да на основу тога доносе зреле проф. одлуке	Разговор, консултације, информације путем часова редовне и додатне наставе, радом у секцијама	Одељењски старешина, предметни наставници, педагог, професори грађанског васпитања
Током школске године	Подстицање ученика свих разреда да сопственим активностима и залагањем стичу потребне информације о раду и занимањима у систему образовања, као и кадровским потребама у систему запошљавања	Разговор, консултације, информације путем огласних табли, памфлета, летака, путем интернет мреже	Одељењски старешина, предметни наставници, педагог, професори грађанског васпитања
Током школске године	Праћење усклађености развоја личности ученика и испољених професионалних жеља	Посматрање и праћење резултата рада ученика	Одељењски старешина, предметни наставници, педагог, професори грађанског васпитања
Током школске године	Предузимање мера за рад са ученицима који постижу натпросечне резултате на основу праћења постигнућа ученика	Путем додатног рада, секција, припрема за такмичења свих нивоа, слањем у ИС Петницу	Предметни професори

Школски програм Гимназије у Рашки 2022-2026

Током школске године	На часовима одељењског старешине и одељењске заједнице ученици ће кроз слободне дискусије размењивати информације о могућностима и захтевима у овој области, изражавати своје евентуалне дилеме и сл.	Разговор, дискусија, информације о уписним квотама	Одељењски старешина, предметни наставници, педагог, професори грађанског васпитања
Током школске године	Обука ученика за састављање CV-а на часовима рачунрства и информатике и грађанског васпитања	Увид у документацију, анализа и бележење података	Професори рачунарства и информатике и проф. грађанског васпитања
Током школске године	Ученицима трећег и четвртог разреда биће омогућено да се упознају са условима уписа и студирања кроз презентацију факултета и виших школа које организују овај вид професионалног информисања ученика	Оглашавање битних информација о факултетима и вишим школама	Директор, педагог, предметни наставници
Током школске године	Информисање ученика о тренутним кадровским потребама, проходности и условима уписа на поједине виши школе и факултете	Непосредан сусрет са представницима факултета и виших школа (предавања и презентације)	Директор школе, школски педагог
Током школске године	Индивидуални саветодавни рад са неопређеним ученицима и њиховим родитељима	Прикупљање података, анализа и бележење, информисање ученика	Предметни наставници, одељењски старешина и педагог школе
Током школске године	Прикупљање релевантних података о постигнутим успесима приликом уписа матураната на факултете	Разговор, консултације, увид у пропратне информаторе, летке	Одељењске старешине, директор школе, школски педагог

Школски програм Гимназије у Рашки 2022-2026

Током школске године	Презентација резултата проходности бивших генерација приликом уписа на факултете и више школе матурантима	Увид у документацију, анализа и бележење података	Одељењске старешине, директор школе
Током школске године	Презентација Гимназије у свим основним школама у граду и околини.	Филм о школи, леци, брошуре, усмено извештавање	Директор школе, наставници, ученици

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Програм заштите животне средине – локалним еколошким акцијама, заједничким активностима школе, родитеља, односно старатеља и јединице локалне самоуправе у анализи стања животне средине и акција за заштиту животне средине у складу са законом.

У основи се налази подизање еколошке свести на што виши ниво кроз различите активности на часовима биологије и екологије и заштите животне средине, али и кроз иновације у настави, као што су пројектне активности у вези животне средине. Ученици треба да се оспособе да увиде проблем, да одреде степен загађења и дају неке своје предлоге за решавање актуелних еколошких проблема. Због тога се укључују и у велики број еколошких акција.

Заштита и унапређење животне средине има за циљ:

стицање знања о друштвеним, природним, привредним и техничким појавама и токовима који преображавају, обогаћују или угрожавају животну средину.

Основни васпитни задаци су:

- Стварање позитивне атмосфере и развијање љубави према природи;
- Развијање одговорног понашања;
- Да критички оцене личне поступке, а такође и поступке других грађана према животној средини на основу предвиђања могућности негативног деловања;
- Да сагледају правила индивидуалног понашања према животној средини;
- Да науче које су основне противуречности између друштва и природе;
- Да науче које су разноврсне појаве преображавају животне средине у корист здравља људи;
- Да се упознају са мерама које друштво преузима у области заштите и унапређења животне средине;
- Да упознају услове, последице и начине превазилажења стања у животној средини;
- Схватање значаја очувања природне равнотеже и разноврсности;
- Развијање свести о очувању свог животног окружења околине и одговорности;
- Испуњавање слободног времена ученика које би водило ризичном понашању, развијање вештина ствара узазове и искуства која испуњавају и обогаћују;
- Стицање одговарајућих знања и формирање правилног односа према уређивању школе, насеља, култивисању расада и неговању паркова;
- Оплемењивање уже и шире средине
- Обележавање важних еколошких датума

Школски програм Гимназије у Рашки 2022-2026

Време реализације	Активност	Реализатори	Циљеви и задаци
Током године	Радити на реализацији неких од пројекта за успостављање примарне селекције отпада у средњим и основним школама	Наставници биологије, ученици и запослени у школи	Успостављање система примарне селекције отпада у школи
Током године	Обележавање Дана планете Земље	Наставници биологије, ученици,	Истицање глобалних еколошких проблема и опасности од њих
Током године	Сарадња са локалним медијима по питању животне средине у нашем граду	Наставници биологије, ученици	Скретање пажње јавности на конкретне проблеме у нашој животној средини
Током године	Пошумљавање уже и шире градске зоне (сарадња са надлежним установама)	Наставници биологије, ученици,	Уређење градских зелених површина и унапређење квалитета ваздуха у нашем граду
Током године	Укључивање у пројекте очувања животне средине на локалном и регионалном нивоу	Наставници биологије, ученици,	Укључивање ученика наше школе у активности очувања животне средине и подизања нивоа еколошке свести и савести
Током године	Сарадња са здравственим установама по питању утицаја загађења животне средине на стање здравља становништва	Наставници биологије, ученици, педагог	Подизање свести о неопходности очувања животне средине ради очувања здравља

**ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И
ЗАНЕМАРИВАЊА И ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА**

Овај програм је израђен на основу обавезујућег Посебног протокола Министарства просвете за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања у васпитно-образовним установама. Основна идеја програма је развијање одговорности свих да реагују у ситуацијама насиља или сумњи на насиље. Програм предвиђа разраду превентивних и интервентних активности на нивоу школе у које треба да буду укључени сви расположиви ресурси. Помоћ у реализацији програма биће видео надзор у школи, повремено присуство школског полицајца и редовна дежурства наставника.

Циљеви превенције су: укључивање свих интересних група у бављење овим проблемом, повећање осетљивости за препознавање и реаговање на насиље, стварање климе прихватања и поверења, као и дефинисање процедура и поступака за реаговање на насиље.

Задаци интервентних активности су: спровођење процедура реаговања у ситуацијама насиља, успостављање система ефикасне заштите, праћење и евидентирање врста и учесталости насиља и процењивање ефикасности програма заштите, ублажавање и отклањање последица насиља.

Свака особа која има сазнање о насиљу, злостављању и занемаривању је **ОБАВЕЗНА** да реагује (Посебни протокол за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно – васпитним установама)

Током целе школске године, у циљу стварања безбедне средине и услова за живот и рад ученика, наш задатак ће бити следећи:

- Упознавање свих запослених у школи, ученика, родитеља и чланова Школског одбора са Посебним протоколом за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама
- Упознавање свих запослених у школи, ученика, родитеља и чланова Школског одбора са правилима понашања и последицама кршења тих правила

- Ревидирање Правилника о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика Гимназије
- Перманентна обука Тима за ефикасно реаговање у ситуацијама насиља – мере превенције и мере интервенције
- Основна обука свих запослених у превенцији, препознавању, процени и реаговању на ситуације насиља (Тим за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања)
- Предавања о безбедности ученика у школи (ПУ Рашка)
- Сарадња са свим кључним носиоцима превенције насиља (директор, педагог, ученици, Савет родитеља, Школски одбор, Ученички парламент, Наставничко веће)
- Сарадња са релевантним установама за превенцију насиља (ПУ, Центар за социјални рад, Канцеларија за младе, Дом здравља, Хитна помоћ, Омладински центар)

У школи је:

ОБАВЕЗНО – дежурство наставника (са редовним извештајима у књизи дежурства)

ОБАВЕЗНО на часовима одељењске заједнице обрадити теме насиља (обрада тема о ризицима од различитих облика насиља у школи и мерама безбедности ученика, превентивних и интервентних – одељењски старешина и школски педагог)

ОБАВЕЗНО – учешће (директор, педагог, одељењски старешина, дежурни наставник, предметни наставници, ученици) у процедури када је у питању насиље међу ученицима, насиље над ученицима од стране запослених, као и од одраслих особа које нису запослене у школи (прекидање насиља, обавештавање одговорне особе, смиривање ситуације или хитна акција, прикупљање информација, праћење понашања потенцијалних учесника...)

- Организовање предавања, трибина, радионица и израда презентација на тему „Стоп насиљу“ за ученике, родитеље и запослене;
- Израда и изложба паноа и радова ученика на тему „Безбедност ученика у школи“
- Акције Ученичког парламента на превенцији и сузбијању насилничког понашања

Школски програм Гимназије у Рашки 2022-2026

- У оквиру превентивних активности у школи, на часовима одељењског старешине, психологије, грађанског васпитања и верске наставе ученици ће савладавати неопходне вештине: ненасилна комуникација, конструктивно решавање сукоба, асертивно реаговање и др.
- Процена нивоа ризика за безбедност ученика
- Евиденција о појавама насиља, злостављања и занемаривања ученика у школи (Тим за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања), педагог, дежурни наставник, одељењски старешина) и израда Извештаја на крају првог и другог полугодишта.

Р. б.	Опис активности	Носиоци активности	Време реализације активности	Инструменти и технике	Циљеви и задаци
1.	Извештавање Тима за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања о свом раду на: Наставничком већу, Школском одбору и Савету родитеља.	Тим за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања, ученички парламент	Септембар	Извештавање, анализирање, дискусија, анализа и бележење података	Упознавање са активностима предузетим од стране Тима за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривањ
2.	Израда плана рада Тим за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања <i>(укључивање свих интересних група - ученика, наставника, родитеља, помоћног особља и локалне заједнице у доношењу и развијању Програма превенције)</i>	Тим за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања, Актив за школско развојно планирање, Ученички парламент	Септембар, октобар	Радни састанак, консултације, увид у стручну литературу, израда и конкретизација Програма	Обезбеђивање учешћа свих интересних група у израду Програма превенције.
3.	Едукација ученика о: правима детета, обавезама и одговорностима у спречавању насиља,	Одељењске старешине (за све рзреде) Школски педагог	Прво полугодиште	Консултације, обука ученика у виду радионичарског	Упознавање ученика са битним документима

Школски програм Гимназије у Рашки 2022-2026

	Протоколу за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама	наставници грађанског васпитања, <i>(за ученике првог разреда)</i>		рада, анализа и бележење података, дискусија, израда акционог плана	везаних за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања
4.	Рад Тима у оквиру мера превенција	Тим за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања, Актив за школско развојно планирање, Ученички парламент	октобар, новембар децембар	Радни састанак, обрада и анализа података, састављање извештаја, пауер поинт презентација	Сагледати безбедоносно стање школе у циљу одређивања даљих мера
5.	Подела едукативног материјала и креирање вршњачких акција у оквиру мера превенција	Тим за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања, Актив за школско развојно планирање, ученички парламент	Друго полугође	Радни састанак, набавка материјала припрема и реализација превентивних активности	Укључење ученика у активности са циљем превенције насиља
6.	Анализа и састављање извештаја о раду Тим за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања	Тим за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања, актив за школско развојно планирање, ученички парламент	Јун, јул	Анализа података и документације, састављање извештаја	Извештавање о постигнутим резултатима Тима за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања

Тим, у сарадњи са запосленима, родитељима, ученицима и локалном заједницом, обезбеђује примену Оквирног акционог плана за превенцију насиља у образовно-васпитним установама и Посебног протокола за заштиту.

Тим планира, организује и управља активностима у школи на превенцији насиља.. За планиране и предложене активности, поред чланова Тима, учествују и чланови колектива које директор задужи, јер је за превенцију насиља неопходно да учествују сви. Важно је да у школи постоји свест свих запослних да Тим не може сам да реализује договорене мере и активности, већ да се до резултата долази само одговорношћу и учешћем сваког појединца у стварању ненасилног и подстицајног окружења за живот и учење детета. Тиму, је због осетљивости и сложености проблема, неопходна стална подршка и ангажованост директора, стручних и управних органа, свих запослених, родитеља и локалне заједнице.

ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА

Време реализације	Активност	Реализатори	Циљеви и задаци
Током школске године	Реализација традиционалног турнира у малом фудбалу .	Професори физичког васпитања и остатак колектива по потреби	Развијање код школске омладине здравог начина живота кроз ангажовање у спортским активностима.
Прво полугодиште	Атлетика	Професори физичког васпитања	Развијање код школске омладине здравог начина живота кроз ангажовање у спортским активностима.
Током школске године	Реализација турнира у малом фудбалу	Професори физичког васпитања	Развијање код школске омладине здравог начина живота кроз ангажовање у спортским активностима.
Друго полугодиште	Реализација турнира у кошарци	Професори физичког васпитања	Развијање код школске омладине здравог начина живота кроз ангажовање у спортским активностима.
Током школске године	Реализација спортских активности у природи . Вожња бицикле	Професори физичког васпитања	Развијање код школске омладине здравог начина живота кроз ангажовање у спортским активностима.
Током школске године	Учешће школских екипа гимназије на такмичењима у организацији спортског савеза Србије, Крос РТС-а кроз Србију, Улична трка Рашка	Професори физичког васпитања	Развијање код школске омладине здравог начина живота кроз ангажовање у спортским активностима.

Циљеви: Развити и практиковати здраве стилове живота, развити свест о важности сопственог здравља и безбедности, неговање и развој физичких способности, дружење и развој такмичарског духа.

Задаци: Упознати ученике са правилима игре, развити код ученика свест о значају здравља и физичке активности, развијати код ученика такмичарски дух и колективну свест.

Пограмски садржаји: Одељењска такмичења у различитим дисциплинама (атлетика, кошарка, рукомет; одбојка) на редовним часовима; сарадња са Канцеларијом за младе и учествовање у пројектима које они организују; Предавање лекара, специјалисте медицине и спорта.

ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Школа остварује добру сарадњу са локалном самоуправом. Општина, поред финансирања материјалних трошкова, подржава све акције које организује школа.. Награђује успешне ученике, учествује у обележавању школских манифестација.

Побољшању рада у школи у великој мери доприноси конструктивна сарадња са просветним саветницима Школске управе Краљево, као и са републичким просветним инспекторима.

Омладински клуб својим просторијама стоји на располагање ученицима. Школа има добру сарадњу са Центром за социјални рад и Црвеним крстом.

У сарадњи са Полицијском управом Рашка, тј. ангажовањем школског полицајца, постиже се већа безбедност ученика. Исто тако, представници Полицијске управе држе предавања на различите теме (трговина људима, наркоманија, насиље...).

Локални медији и новинска гласила учествују у промоцији школе, прате сва важнија дешавања у школи . Школа је отворена за сарадњу са различитим удружењима, организацијама и спортским клубовима који постоје у нашој општини.

У оквиру школе постоји и активно ради Ученички парламент, који такође учествује у различитим пројектима.

Школа прати и укључује се у дешавања у локалној самоуправи и заједно са њеним представницима планира садржај и начин сарадње.Сарадња са локалном самоуправом садржи следеће активности:

- учешће ученика у обележавању и прослављању значајних датума и јубилеја (академије, изложбе, одржавање споменика и др.); организовање радних акција солидарности у месној заједници и широј друштвеној средини уз учешће ученика; учешће ученика на састанцима у месној заједници, широј друштвеној средини, и др.; укључивање талентованих ученика у културно-уметничка, спортска и друга друштва средине, као и обезбеђивање могућности

да та друштва имају своје секције у школи, добровољног давања крви, пружања помоћи старима, акције Црвеног крста и друге акције које се организују у друштвеној средини.

Ради остваривања васпитних циљева школе, неопходна је свестрана, конструктивна и активна сарадња са друштвеном средином. Наставници у сарадњи са ученицима настављају чврсту сарадњу са друштвеном заједницом чији су и сами део.

Планирана је посета књижевним вечерима и изложбама које организује градске библиотека. Ученици са својим наставницима присуствоваће и промоцијама књига које буду организоване.

Професори историје заједно са ученицима редовно посећују Спомен собу, нарочито када теме теме кореспондирају са наставним јединицама из историје у датом периоду.

Професори друштвених наука, професори књижевности и све одељенске старешине са својим одељењима активно посећују представе које се изводе у сали Дома културе. Сарадња наше школе са Домом културе заснива се и на заједничком организовању и одржавању такмичења рецитатора, међу којима су најбројнији и најуспешнији ученици наше школе.

Чврста сарадња између наше школе и Локалне самоуправе успоставља се у циљу побољшања наставног процеса. Сарадња са образовним, здравственим и социјалним институцијама и другим установама доприносе остваривању циља и задатака образовно - васпитног рада (Министарство просвете, Дом здравља, Центар за социјални рад, основне и средње школе, Црвени крст, Тржиште рада, МУП, Војском Србије).

Војна обука

Чланом 79а Закона о војној, радној и материјалној обавези ученици средњих школа су дефинисани као категорија грађана која се стицањем практичних знања и вештина кроз систем образовања и васпитања обучава за потребе одбране земље у условима ванредног и ратног стања.

Одредбама Закона о војној, радној и материјалниј обавези прописано је да и ученици средњих школа припадају оној категорији грађана који треба да стекну знања и вештине за потребе одбране земље у условима ванредног и ратног стања.

Иницијатива има за циљ да се створе услови да ученици завршних разреда средње школе стекну основна знања о систему одбране, да се упознају са својим правима и обавезама, као и да развију свест о потреби одбране земље и значају неговања патриотских осећања.

Планирано је да се теме реализују факултативно током четири часа одељенског старешине уз стручну помоћ представника Министарства одбране, Војске Србије и других субјеката одбране. Теме ће бити груписане на следећи начин:

1. Час - Место, улога и задаци војске Србије у систему безбедности и одбране Републике Србије; Војна обавеза у Републици Србији; Радна и материјална обавеза у Републици Србији; Војна обавеза у Републици Србији;
2. Час -Како постати официр Војске Србије; Како постати професионални војник; Физичка спремност- предуслов за војни позив;
3. Час- Служба осматрања и обавештавања;; Облици неоружаног отпора; Бојни отрови; Биолошка и запаљива средства; Цивилна заштита;
4. Час- Тактичко- технички зборови.

Час -Тактичко- технички збор ће се реализовати на тај начин што ће ученици организовано посетити касарну у Рашки, уколико за то буде могућности.

ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Школа подстиче и негује партнерски однос са родитељима, односно старатељима ученика, заснован на принципима међусобног разумевања, поштовања и поверења.

У циљу развоја сарадње школе и породице и настојању да се постигне што бољи успех у образовању и васпитању младе генерације, школа ће заједно са родитељима пратити рад ученика, идентификовати пропусте и тражити путеве за њихово отклањање.

Облици сарадње са породицом:

- Индивидуална сарадња одељењских старешина и предметних наставника са родитељима
- Одељењске старешине и предметни наставници сарађиваће са родитељима ради пружања помоћи и информација о кретању успеха, владања и неоправданих изостанака.
- Сарадња родитеља и педагога школе
- Педагог школе обављаће индивидуалне и групне разговоре са родитељима према плану и програму и по потреби.
- Сарадња са директором школе
- Директор школе обављаће индивидуалне и групне разговоре са родитељима према плану и програму и по потреби.
- Одељењски старешина ће у циљу упознавања са стамбеним и породичним приликама посетити домове ученика где се за то укаже потреба или по свом плану рада.
- Сарадња са библиотекарском
Библиотекар школе присуствује родитељским састанцима, на којима промовише библиотеку школе
- Родитељски састанци
Осим редовних родитељских састанака, сазиваће се тематски родитељски састанци у зависности од потреба и захтева школе, као и проблема у појединим одељењима.

- Отворена врата
Разредне старешине организују један дан у месецу када родитељи могу да дођу у школу и разговарају о свом детету

- Родитељи су укључени у различите активности школе кроз учествовање у раду:
 - Савета родитеља
 - Општинског савета родитеља
 - Тима за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања
 - Актива за развојно планирање
 - У процесу самовредновања рада школе
 - у раду Школског одбора

ЕКСКУРЗИЈА

Гимназија у Рашки, након пандемије изазване вирусом КОВИД 19, наставља традицију извођења ученичких екскурзија. Одлуком Савета родитеља, на предлог Наставничког већа, одлучено је да се екскурзија изводи у четвртој години, а ученицима осталих разреда да се понуди одређена дестинација, па ако буде довољан број екскурзија се може извести.

Циљ екскурзија је упознавање са географским местима, насељима, пределима, културно-историјским споменицима, географским и економским објектима наведеним у програму екскурзија; повезивање стеченог знања и искуства са искуством из праксе; развијање свести, информисаност и заинтересованости ученика за одређени проблем, као и подизање нивоа стручности и опште културе ученика. Такође, циљ екскурзије је подизање комуникативности, социјалне зрелости и временско-просторне оријентације ученика.

Задаци екскурзије:

- повезивање теорије и праксе непосредним упознавањем појава и односа у природној и друштвеној средини;
- упознавање културног наслеђа према програму екскурзије;
- развијање еколошке свести и љубави према природи и околини која нас окружује;
- упознавање са историјом појединих објеката и околине, као и упознавање са традицијом;
- упознавање урбаног простора и природног амбијента у одредишту и на пропутовању;
- развијање особина хуманизма, патриотизма, друштвености, другарства, одговорности, поштења, самосталности и др.;
- развијање способности за уочавање, разумевање, процењивање, доживљавање и изражавање лепог;
- развијање способности препознавања сопствених и туђих емоционалности у циљу унапређивања међуличних односа;

- подстицање развоја својстава личности која су важна за друштвени живот;
- развијање позитивног односа према раду непосредним упознавањем са људима који се баве различитим професијама;
- рационално коришћење времена за индивидуалне и колективне шетње, разоноду и спортске активности;

Екурзија се изводи у складу са Правилником о екскурзијама, а пожељно време реализације екскурзије је почетак септембра сваке школске године.

ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Полазећи од тога да је један од циљева средњег образовања и васпитања свест о важности здравља и безбедности, укључујући и безбедност и здравље на раду, овај програм обухвата заједничке активности Школе, родитеља и локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду.

Активности на развоју свести о важности здравља и безбедности код ученика започињу још од првог полугодишта првог разреда и трају до краја њиховог школовања.

Носиоци активности су пре свега одељењске старешине, предметни наставници, али и остали запослени у зависности од послова које обављају у Школи. Такође, носиоци активности су и родитељи и представници локалне самоуправе, као и лица која се професионално баве овом тематиком.

Одељењске старешине дужне су да на почетку првог полугодишта првог разреда упознају ученике са одредбама Правилника о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика за време боравка у школи и свих активности које организује школа и радом Тима за безбедност ученика. Током заједничког рада на часу одељењског старешине ученицима ће бити објашњена основна правила понашања у Школи и наставним базама, а која се тичу безбедности и здравља. У оквиру ове активности ученици уче о својим обавезама и правима из области безбедности и здравља на раду. Током даљег школовања ученици се упознају са специфичним правилима безбедности и здравља која се спроводе у подручју рада: здравство и социјална заштита, а која се због природе делатности разликују у односу на општа правила која важе за сваки рад.

Едукација родитеља из области безбедности и здравља врши се на родитељским састанцима и састанцима Савета родитеља. Родитељи се информишу и о активностима које Школа предузима у овој области као и о мерама и активностима за побољшање нивоа безбедности. Такође, родитељи активно учествују и кроз ангажовање у Тиму за безбедност.

Представници локалне самоуправе, полиције, сектора за ванредне ситуације и Црвеног крста у заједничким акцијама са Школом (предавања, показне вежбе, пропагандни материјал и слично) активно раде на подизању свести код ученика о важности здравља и безбедности на раду.

Заједничким ангажовањем свих субјеката наведених у Програму радиће се на развијању и јачању основних хигијенских, здравствених, раднотехничких, еколошких и безбедносних навика ученика.

СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА

Слободне активности ученика у средњој школи обухватају рад заједнице ученика, ученичких задруга, културних, спортских, проналазачких, уметничких, хуманитарних и других друштвених организација и облика слободних активности.

Заједнице ученика су обавезни облик друштвеног ангажовања ученика док се за рад у друштвеним организацијама и слободним активностима ученици опредељују на основу својих интересовања.

Заједнице ученика се оснивају исто као одељенске, њу чине сви ученици одељења. Она се конституише на почетку школске године, избором одбора (руководства), договором о програму рада и избором представника у одбор заједнице ученика школе и друге органе. Њени оквирни садржаји се могу поделити у неколико области:

- унапређивање наставе и других активности ученика
- чување здравља, хуманизација односа међу половима, заштита животне средине
- развијање патриотских осећања према отаџбини и заједници народа света
- организовање културно-забавних и спортских активности
- каријерно вођење и саветовање ученика
- учествовање у одлучивању о питањима из домена права ученика која се разматрају на органима школе

Васпитно-образовни циљ слободних активности је да сваком ученику омогући максимално потврђивање своје личности на образовном, сазнајном, креативном, друштвеном и личном плану.

Назив активности	Разред	Наставник
Спортске активности	Сви разреди	Стручно веће за физичко васпитање
Вечери на језицима који се изучавају у школи	Сви разреди	Стручно веће за стране језике
Музичке и хорске вечери	Сви разреди	Професори музичке културе
Изложба слика	Сви разреди	Професори ликовне културе
Позоришне представе	Сви разреди	Стручно веће за српски језик
Књижевне вечери	Сви разреди	Библиотекари
Хуманитарне активности	Сви разреди	Стручно већа
Активности у области екологије	Сви разреди	Професори биологије

- **Ученички парламент**

У овој школској години биће конституисан нови Ученички парламент школе. Према Закону о основама система образовања и васпитања, Ученички парламент може да се бави:

1. Давањем мишљења и предлога стручним органима, Школском одбору, Савету родитеља и директору о правилима понашања у школи, годишњем програму рада, школском развојном плану, слободним и ваннаставним активностима, учешћу на спортским и другим такмичењима и организацији свих манифестација ученика у школи и ван ње;

2. Разматрањем односа и сарадње ученика и наставника, васпитача или стручног сарадника;

3. Обавештавањем ученика о питањима од посебног значаја за њихово школовање.

Парламент ће чинити по два представника сваког одељења од прве до четврте године, а они ће бити изабрани демократском поцедуром, спроведеном на часу одељенске заједнице. Парламент ће бити ангажован у реализацији програма заштите ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања. Седнице Ученичког парламента ће се на почетку школске године одржавати на путем вибер група, а ако дође стабилизације епидемиолошке ситуације седнице ће бити реализоване у школи.

Време реализације	Активност/тема	Носиоци активности
септембар	Упознавање са Статутом и пословником о раду Ученичког парламента Усвајање плана парламента Избор и именовање ученичке владе Давање мишљења и предлога стручним органима, Школском одбору, Савету родитеља и директору о Годишњем плану рада, Школском развојном плану	Ученици, одељенске старешине педагог школе
октобар	Упознавање са Правилником о понашању ученика у школи и давање предлога о изменама Сајам књига	Ученички парламент професори, директор, педагог
новембар	Месец борбе против болести зависности Активност по избору Међународни дан толеранције Међународни дан борбе против насиља над женама	Ученички парламент професори, директор, педагог

Школски програм Гимназије у Рашки 2022-2026

децембар	<p>Укључивање у планирање различитих културних активности (приредбе, журке, сусрети)</p> <p>Обележавање дана борбе против Сиде</p>	<p>Ученички парламент професори, директор, педагог, локална заједница</p>
јануар	<p>Обележавање школске славе</p> <p>Анализа успеха, предлог мера за побољшање ученичких резултата</p> <p>Национални дан борбе против пушења</p>	<p>Ученички парламент професори, директор, педагог, Д8.4.ом здравља</p>
фебруар	<p>Укључивање у различите хуманитарне акције, уређење школе, школског дворишта и очување животне средине</p>	<p>Ученички парламент професори, директор, педагог</p>
март	<p>Учешће у спортским такмичењима и такмичењима у знању</p> <p>Разговор о изостајању ученика са наставе</p> <p>Ученичке иницијативе за унапређивање школског живота</p>	<p>Чланови парламента и координатор ученичког парламента</p>
април	<p>Разматрање проблематике везане за здравље</p> <p>Анализа успеха</p> <p>Обележавање Светског дана здравља</p> <p>Хуманитарна ускршња акција</p>	<p>Ученички парламент професори, директор, педагог</p>
мај	<p>Разматрање успеха ученика</p> <p>Обележавање светског дана борбе против пушења</p> <p>Активност по избору</p>	<p>Ученички парламент професори, директор, педагог</p>

Школски програм Гимназије у Рашки 2022-2026

јун	Укључивање у евалуацију кључних области рада школе Анализа и ретроспектива урађеног Анализа успеха Обележавање светског дана заштите животне средине	Ученички парламент професори, директор, педагог
Током године	Учествовање у превентивним мерама за спречавање насилног и неодговорног понашања	Ученички парламент професори, директор, педагог

САДРЖАЈ И НАЧИН ПОЛАГАЊА МАТУРСКОГ ИСПИТА

Матурским испитом утврђује се зрелост и оспособљеност ученика за даље школовање.

Матурски испит полажу ученици (редовни и ванредни) који су успешно завршили четврти разред гимназије.

САДРЖАЈ МАТУРСКОГ ИСПИТА

Матурски испит састоји се из два дела:

- заједничког и
- изборног.

У оквиру заједничког дела ученици полажу:

- ученици гимназија друштвено-језичког смера - српски језик и књижевност и страни језик;
- ученици гимназије природно-математичког и општег смера - матерњи језик и књижевност и математику или страни језик (по избору).
- У оквиру изборног дела ученици раде и бране матурски рад.
- Сви предмети полажу се према програму смера гимназије који је ученик завршио.

ЗАЈЕДНИЧКИ ДЕО

Матерњи језик и књижевност

Матерњи језик и књижевност полаже се писмено.

При оцењивању писменог задатка, испитна комисија има у виду ширину обраде теме, избор и интерпретацију грађе, композицију, стил и језик.

Страни језик

Испит из страног језика полаже се писмено.

Ученик бира страни језик.

Испит се састоји из превода непознатог текста са страног језика на матерњи, уз употребу речника. Обим текста за превод износи 15-20 редова. Текст може да буде књижевни, публицистички или научно-популарни и треба да одговара језичком знању ученика. Испитом се проверава степен усвојености предвиђених

морфосинтаксичких структура, познавање особености језика са кога се преводи, способност налажења одговарајућих речи и израза у матерњем језику и оспособљеност за коришћење речника.

Текстове за испит утврђује испитни одбор на предлог стручног актива, а ученици их добијају непосредно пред почетак испита. Текстови за испит из страног језика идентични су за све ученике.

Математика

Испит из математике полаже се писмено.

На испиту ученик треба да покаже у којој мери је усвојио математичка знања и умења неопходна за примену у свакодневном животу и у пракси, колико је оспособљен за успешно настављање образовања и изучавање других области у којима се математика примењује. Приликом оцењивања писменог задатка, испитна комисија има у виду доследност у спровођењу поступака у решавању задатака и тачност решења задатка.

ИЗБОРНИ ДЕО

Изборни део матурског испита састоји се из матурског рада и одбране матурског рада.

Матурски рад

Матурски рад са одбраном је самостално обрађена тема коју ученик бира из списка одобрених тема у оквиру једног од следећих предмета:

- матерњи језик и књижевност, страни језик, социологија, психологија, математика, рачунарство и информатика, историја, филозофија, географија, физика, хемија, биологија и област уметности (ликовна, музичка).

Теме за матурски испит утврђује наставничко веће школе на предлог стручних актива. Списак утврђених тема објављује се на огласној табли или доставља ученицима на увид на други погодан начин почетком другог полугодишта за текућу школску годину.

Сврха матурског рада је да ученик покаже колико влада материјом у вези са темом, у којој мери је усвојио методе и приступ обради теме, како се служи литературом, да ли је оспособљен да анализира, критички размишља и да самостално изрази свој лични став у односу на тему коју обрађује.

Ученик ради матурски рад у току завршног разреда уз помоћ наставника-ментора.

У току матурског рада обавезно је организовање најмање четири консултације на којима је ментор дужан да прати рад сваког ученика и пружи потребну помоћ упућивањем на потребну литературу и избору начина и структуре израде рада.

Одбрана матурског рада

На усменој одбрани матурског рада ученик је дужан да изложи концепцију свога рада, да наведе литературу и друге изворе знања које је користио, да образложи посебне методе и поступке којима се руководио у току израде матурског рада и разлоге некоришћења других.

У току одбране матурског рада кандидат треба да покаже знање садржаја програма предмета из којег брани рад, осим ако је тема матурског рада из групе заједничких предмета (матерњи језик и књижевност, математика и страни језик).

После одбране матурског рада испитна комисија утврђује једну оцену која се изводи из вредности рада и одбране матурског рада са аспекта способности кандидата да самостално интерпретира материју и да користи савремене методе и изворе информација у процесу стицања новог знања.

ОРГАНИЗАЦИЈА И НАЧИН ПОЛАГАЊА МАТУРСКОГ ИСПИТА

Матурски испит полаже се у два редовна испитна рока: јунском и августовском. После августовског рока ученици полажу ванредно, у испитним роковима утврђеним општим актом школе.

Матурски испити морају се завршити у јунском року најкасније до 20. јуна, а у августовском року најкасније до 25. августа.

За полагање матурског испита ученик подноси пријаву школи у року који одреди школа. У пријави наводи страни језик који жели да полаже и назив теме за матурски рад, прилаже сведочанства о завршеним разредима гимназије и извод из матичне књиге рођених.

Ученику који се пријавио за полагање матурског испита и био спречен да из оправданих разлога полаже испит у целини или поједине делове испита, испитни одбор може да одобри полагање и ван редовних рокова.

Ученик може да одустане од полагања испита три дана пре почетка испита, о чему обавештава испитни одбор.

Начин полагања испита

Испит из истог предмета полагају сви ученици истог дана, по правилу, у истој просторији, у присуству најмање једног дежурног наставника.

Испит из појединог предмета траје четири школска часа.

Између два испита ученик мора да има слободан дан.

На испиту из страног језика ученик може да користи речник и лексикон.

За остале испите није дозвољено коришћење помоћне литературе.

Теме и задатке за испит предлажу предметни наставници, а испитни одбор, на дан испита, из предложених тема утврђује четири теме, односно групе задатака од којих ученик бира једну.

Теме и задатке за испит ученици добијају непосредно пред почетак испита.

Исту тему за матурски рад може да ради само један ученик у истом испитном року.

Ученик предаје матурски рад у року који одреди испитни одбор. Уколико га не преда у предвиђеном року, сматра се да је одустао од полагања матурског испита.

Ученик не сме да прекрши испитна правила која утврди школа.

Испиту могу да присуствују дежурни наставник (наставници), председник испитног одбора и овлашћени школски надзорник Министарства просвете.

Одговори ученика на одбрани матурског рада трају до 30 минута, укључујући и време за припрему ученика за давање одговора.

Материјал који садржи списак тема и задатака и питања за писмени испит чувају се као пословна тајна до почетка испита. Материјал чува директор школе.

Испитни одбор и испитне комисије

За спровођење матурског испита директор школе формира испитни одбор и испитне комисије за сваки предмет који се полаже на матурском испиту. Ако један предмет или део испита полаже велики број ученика, директор може да именује већи број испитних комисија за исти предмет. Ако школа нема довољан број стручњака за одговарајући предмет може да ангажује, као чланове испитних комисија, стручњаке из других школа.

Испитни одбор чине председник испитног одбора, сви чланови испитних комисија и секретар одбора.

Председник испитног одбора је директор школе.

Сви чланови испитних комисија су истовремено чланови испитног одбора.

Записник о раду испитног одбора води секретар кога именује директор на почетку школске године.

Испитну комисију чине три члана: председник, предметни испитивач и стални члан. Два члана морају бити стручна за предмет из кога се полаже испит.

Директор одређује ко ће бити председник испитне комисије, ко испитивач, а који ће члан водати записник о раду испитне комисије.

Испитни одбор евидентира:

- теме за матурски рад;
- кандидате за матурски испит са подацима о страном језику који ће да полагају и назив теме за матурски рад;
- рокове и распоред полагања појединих делова испита;
- наставнике који ће да дежурају за време испита;
- наставнике - менторе које ће ученици консултовати у року израде матурског рада;
- утврђује теме и задатке за писмене испите;
- утврђује општу оцену на матурском испиту;
- утврђује коначну оцену у случају несагласности чланова испитне комисије приликом закључивања оцена за поједине предмете.

Испитни одбор усваја одлуке већином гласова присутних чланова, а може да одлучује ако су присутне две трећине свих чланова.

ОЦЕЊИВАЊЕ

Општи успех на матурском испиту исказује се једном оценом као средња аритметичка вредност оцена добијених за поједине предмете који су полагани на матурском испиту и оцене из матурског рада.

Оцена из матурског рада изводи се на основу оцена добијених на матурском раду и одбрани тога рада.

Оцене појединих предмета утврђује испитна комисија на предлог предметног испитивача, а оцену општег успеха испитни одбор на основу извештаја испитних комисија. Ако испитна комисија не може да утврди појединачне оцене једногласно, ако је један оцењивач дао позитивну оцену, други негативну, или је разлика између позитивних оцена две и више, испитни одбор утврђује коначну оцену.

Ученик је положио матурски испит ако је из заједничког и изборног дела испита добио позитивну оцену.

Ученик који је на матурском испиту добио једну или две недовољне оцене полаже поправни испит, односно поправне испите. Уколико не положи поправни у августовском року, поново полаже испит, односно испите из предмета из кога, односно којих није положио испит, као ванредан ученик, у роковима утврђеним општим актом школе.

Ученик може бити и неоцењен или оцењен негативном оценом, без полагања испита.

Неоцењен остаје ученик који прекине испит из оправданих разлога и ученик који је због кршења испитних правила удаљен са испита.

Негативном оценом оцењује се ученик који прекине испит без оправданих разлога, ученик који није предао писмени задатак, ученик који је напустио просторију у којој се полаже испит, без дозволе дежурног наставника. Негативном оценом оцењује се и ученик за кога се недвосмислено докаже да је у току испита или после испита користио недозвољена средства или да је преписивао.

